

V Bruseli 10. 7. 2020
COM(2020) 306 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEJ
CENTRÁLNEJ BANKE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU
VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2020

1. Úvod

Účinné justičné systémy predstavujú nevyhnutný predpoklad vykonávania práva EÚ a dodržiavania zásady právneho štátu, ako aj hodnôt, na ktorých je založená EÚ. Pri uplatňovaní práva EÚ konajú vnútroštátne súdy ako súdy EÚ. Účinné presadzovanie práv a povinností stanovených podľa práva EÚ zabezpečujú v prvom rade vnútroštátne súdy (článok 19 ZEÚ).

Okrem toho sú účinné justičné systémy nevyhnutným predpokladom vzájomnej dôvery, investičného prostredia a udržateľnosti dlhodobého rastu. Z tohto dôvodu je zlepšenie efektívnosti, kvality a nezávislosti vnútroštátnych justičných systémov naďalej jednou z priorit európskeho semestra – ročného cyklu koordinácie hospodárskych politík EÚ. V ročnej stratégii udržateľného rastu na rok 2020, v ktorej sa stanovuje smer hospodárskej politiky a politiky zamestnanosti pre EÚ a v ktorej tvoria udržateľnosť a sociálne začlenenie ústredný prvok hospodárskej politiky EÚ, sa opätovne zdôrazňuje prepojenie medzi účinnými justičnými systémami a podnikateľským prostredím v členských štátoch. Dobre fungujúce a plne nezávislé justičné systémy môžu mať priaznivý vplyv na investície, a tým prispievať k produktivite a konkurencieschopnosti. Dôležité sú aj na zabezpečenie účinného cezhraničného presadzovania zmlúv a správnych rozhodnutí, ako aj na riešenie sporov, čo je nevyhnutným predpokladom fungovania jednotného trhu ⁽¹⁾.

Vzhľadom na to sa v porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície uvádza ročný prehľad ukazovateľov zameraných na základné parametre účinných justičných systémov: efektívnosť, kvalitu a nezávislosť. Vo vydaní z roku 2020 sú ukazovatele všetkých troch prvkov podrobnejšie rozpracované. Dôsledky krízy spôsobenej ochorením COVID-19 sa v nich neprejavujú, pretože údaje sa týkajú rokov 2012 až 2019, nie roka 2020.

– Európsky mechanizmus právneho štátu –

Ako bolo oznámené v politických usmerneniach predsedníčky Komisie von der Leyenovej, Komisia zaviedla komplexný európsky mechanizmus právneho štátu na prehĺbenie monitorovania situácie v členských štátoch. Mechanizmus právneho štátu bude fungovať ako preventívny nástroj na prehĺbenie dialógu a spoločnej informovanosti o problémoch v oblasti právneho štátu. Jeho hlavné funkcie sú podrobne opísané v oznámení Komisie z roku 2019 s názvom Posilnenie právneho štátu v Únii – Koncepcia pre prijatie opatrení. Nový mechanizmus sa bude opierať o výročnú správu o právnom štáte, ktorá bude obsahovať syntézu dôležitého vývoja, a to priaznivého aj nepriaznivého, vo všetkých členských štátoch. Správa bude vychádzať z celej škály zdrojov vrátane porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície.

¹ Pozri oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Identifikácia a riešenie prekážok na jednotnom trhu, COM(2020) 93, a sprievodný pracovný dokument SWD(2020) 54.

Čo je porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície?

Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície je ročný komparatívny informačný nástroj. Jeho účelom je pomôcť EÚ a členským štátom zlepšiť účinnosť svojich vnútroštátnych justičných systémov poskytovaním objektívnych, spoľahlivých a porovnateľných údajov o viacerých ukazovateľoch dôležitých z hľadiska posudzovania účinnosti, kvality a nezávislosti justičných systémov vo všetkých členských štátoch. Nepredstavuje rebríček krajín, ale prehľad fungovania všetkých justičných systémov na základe ukazovateľov, ktoré sú v spoločnom záujme všetkých členských štátov.

V porovnávacom prehľade sa nepropaguje žiadny osobitný typ justičného systému a k všetkým členským štátom sa v ňom pristupuje rovnako.

Účinnosť, kvalita a nezávislosť sú základnými parametrami účinného justičného systému bez ohľadu na model vnútroštátneho justičného systému alebo právnu tradíciu, z ktorej vychádza. Hodnoty týchto troch parametrov by sa mali vykladať spoločne, keďže všetky tri prvky sú často vzájomne prepojené (iniciatívy zamerané na zlepšenie jedného z nich môžu ovplyvniť ostatné).

Porovnávací prehľad sa zameriava najmä na občianskoprávne a obchodné sporové konania a správne konania s cieľom pomôcť členským štátom v úsilí o vytvorenie priaznivejšieho investičného, podnikateľského a občianskeho prostredia. Porovnávací prehľad je komparatívny nástroj, ktorý sa vyvíja v dialógu s členskými štátmi a Európskym parlamentom ⁽²⁾. Jeho cieľom je identifikovať základné parametre účinného justičného systému a poskytnúť relevantné ročné údaje.

Aká je metodika porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície?

Porovnávací prehľad vychádza z rôznych zdrojov informácií. Väčšinu kvantitatívnych údajov poskytuje Európska komisia Rady Európy pre efektívnosť justície (CEPEJ) Rady Európy, s ktorou Komisia uzatvorila zmluvu o vypracovaní každoročnej osobitnej štúdie. Tieto údaje sú z obdobia rokov 2012 až 2018 a poskytli ich členské štáty podľa metodiky CEPEJ ⁽³⁾. V štúdii sú uvedené aj podrobné komentáre a prehľady o jednotlivých krajinách, ktoré poskytujú širšie súvislosti. Mali by sa vykladať spoločne s uvedenými údajmi ⁽⁴⁾.

Údaje o dĺžke konaní, ktoré zhromaždila komisia CEPEJ, ukazujú „čas rozsúdenia“, čo je vypočítaná dĺžka súdnych konaní (na základe pomeru medzi prebiehajúcimi a vyriešenými vecami). Údaje o efektívnosti súdov pri uplatňovaní práva EÚ v špecifických oblastiach vyjadrujú priemernú dĺžku konania odvodenú od skutočnej dĺžky súdnych konaní. Je potrebné uviesť, že dĺžka súdnych konaní sa môže v jednotlivých oblastiach členského štátu výrazne líšiť, a to najmä v mestských centrách, v ktorých môžu mať obchodné činnosti za následok vyššiu zaťaženosť.

Ďalšími zdrojmi údajov za obdobie rokov 2010 až 2019 ⁽⁵⁾, sú: skupina kontaktných osôb pre vnútroštátne justičné systémy ⁽⁶⁾, Európska sieť súdnych rád (ENCJ) ⁽⁷⁾, Sieť predsedov

² Napr. uznesenie Európskeho parlamentu z 29. mája 2018 o porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície za rok 2017, [P8_TA(2018)0216].

³ V záujme skrátenia časového obdobia sa v porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície za rok 2020 používa ako východiskový rok údajov CEPEJ rok 2012, zatiaľ čo vo vydaní z roku 2019 sa použili údaje z roku 2010.

⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en.

⁵ V jednom obrázku (48) sa stále používajú údaje z roku 2010, keďže v niektorých členských štátoch sa príslušný prieskum o vnímanej nezávislosti v rámci správy o globálnej konkurencieschopnosti uskutočnil v roku 2010, 2011 alebo 2012.

⁶ S cieľom pomôcť pri vypracovaní porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície a podporiť výmenu najlepších postupov týkajúcich sa účinnosti justičných systémov Komisia požiadala členské štáty, aby určili dve kontaktné osoby – jednu z oblasti súdnictva a jednu z ministerstva spravodlivosti. Táto neformálna skupina pravidelne zasadá.

⁷ ENCJ spája vnútroštátne inštitúcie v členských štátoch, ktoré sú nezávislé od orgánov výkonnej moci a zákonodarných orgánov a ktoré sú zodpovedné za podporu súdnych orgánov pri nezávislom výkone spravodlivosti: <https://www.encj.eu/>.

najvyšších súdov Európskej únie (NPSJC) ⁽⁸⁾, Združenie štátnych rád a najvyšších správnych súdov EÚ (ACA-Europe) ⁽⁹⁾, Európska sieť pre hospodársku súťaž (ESHS) ⁽¹⁰⁾, Komunikačný výbor (COCOM) ⁽¹¹⁾, Európske stredisko pre sledovanie porušovania práv duševného vlastníctva ⁽¹²⁾, sieť spolupráce v oblasti ochrany spotrebiteľa (CPC) ⁽¹³⁾, skupina expertov na problematiku boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu (EGMLTF) ⁽¹⁴⁾, Eurostat ⁽¹⁵⁾, Európska sieť odbornej justičnej prípravy (EJTN) ⁽¹⁶⁾ a Svetové ekonomické fórum (SEF) ⁽¹⁷⁾.

Metodika na vypracovanie porovnávacieho prehľadu sa v priebehu rokov ďalej rozvíjala a skvalitňovala v úzkej spolupráci so skupinou kontaktných osôb pre vnútroštátne justičné systémy, a to najmä prostredníctvom dotazníka (ktorý sa každoročne aktualizuje) a zberu údajov o určitých aspektoch fungovania justičných systémov.

Údaje sú čoraz dostupnejšie, najmä pokiaľ ide o ukazovatele týkajúce sa efektívnosti justičných systémov, keďže mnohé členské štáty investovali do svojej kapacity s cieľom vypracovať lepšie súdne štatistiky. Pretrvávajúce ťažkosti pri získavaní alebo poskytovaní údajov sú spôsobené buď nedostatočnými štatistickými kapacitami, alebo skutočnosťou, že vnútroštátne kategórie, v rámci ktorých sa údaje zbierajú, nezodpovedajú presne tým, ktoré sa používajú v porovnávacom prehľade. Len vo veľmi malom počte prípadov chýbajú údaje preto, lebo ich vnútroštátne orgány neposkytli. Komisia naďalej nabáda členské štáty, aby počet chýbajúcich údajov ďalej znižovali.

Ako prispieva porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície k príprave európskeho semestra?

Porovnávací prehľad poskytuje prvky na posúdenie efektívnosti, kvality a nezávislosti vnútroštátnych justičných systémov s cieľom pomôcť členským štátom zlepšovať účinnosť svojich vnútroštátnych justičných systémov. Porovnávaním informácií o justičných systémoch uľahčuje porovnávací prehľad identifikáciu nedostatkov a najlepších postupov, ako aj sledovanie výzev a dosiahnutého pokroku. V rámci európskeho semestra sa posudzovanie jednotlivých krajín vykonáva prostredníctvom dvojstranného dialógu s dotknutými vnútroštátnymi orgánmi

⁸ NPSJC poskytuje fórum, ktoré európskym inštitúciám umožňuje požiadať o stanoviská najvyšších súdov a zbližuje ich podporou diskusie a výmeny názorov: <http://network-presidents.eu/>.

⁹ ACA-Europe pozostáva zo Súdneho dvora EÚ a štátnych rád alebo najvyšších správnych súdov jednotlivých členských štátov EÚ: <http://www.juradmin.eu/index.php/en/>.

¹⁰ ESHS bola zriadená ako fórum na diskusiu a spoluprácu európskych orgánov na ochranu hospodárskej súťaže v prípadoch, keď sa uplatňujú články 101 a 102 Zmluvy o fungovaní EÚ. ESHS predstavuje rámec pre mechanizmy úzkej spolupráce stanovené v nariadení Rady č. 1/2003. Komisia a vnútroštátne orgány na ochranu hospodárskej súťaže vo všetkých členských štátoch EÚ v rámci Európskej siete pre hospodársku súťaž vzájomne spolupracujú: http://ec.europa.eu/competition/ecn/index_en.html.

¹¹ COCOM pozostáva zo zástupcov členských štátov EÚ. Jeho hlavnou úlohou je poskytovať stanoviská k návrhom opatrení, ktoré Komisia zamýšľa prijať v otázkach digitálneho trhu: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/communications-committee>.

¹² Európske stredisko pre sledovanie porušovania práv duševného vlastníctva je sieť expertov a odborných zainteresovaných strán. Pozostáva zo zástupcov verejného a súkromného sektora, ktorí spolupracujú v aktívnych pracovných skupinách: <https://euiipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/home>

¹³ CPC je sieť vnútroštátnych orgánov zodpovedných za presadzovanie právnych predpisov EÚ na ochranu spotrebiteľa v EÚ a krajinách EHP: http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/consumer_protection_cooperation_network/index_en.htm.

¹⁴ EGMLTF pravidelne zasadá s cieľom vymieňať si názory a pomôcť Komisii pri vymedzovaní politiky a navrhovaní nových právnych predpisov o boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu: http://ec.europa.eu/justice/civil/financial-crime/index_en.htm.

¹⁵ Eurostat je štatistický úrad EÚ: <http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview>.

¹⁶ EJTN je hlavnou platformou a propagátorom odbornej prípravy a výmeny poznatkov európskeho súdnictva. Vypracúva normy a učebné plány odbornej prípravy, koordinuje výmeny a programy v rámci odbornej justičnej prípravy, šíri odborné znalosti a podporuje spoluprácu medzi inštitúciami odbornej justičnej prípravy EÚ. EJTN má približne 34 členov zastupujúcich členské štáty EÚ, ako aj nadnárodné orgány EÚ: <http://www.ejtn.eu/>.

¹⁷ SEF je medzinárodná organizácia pre spoluprácu verejného a súkromného sektora, ktorej členmi sú spoločnosti: <https://www.weforum.org/>.

a so zainteresovanými stranami. Toto posúdenie sa premieta do každoročných správ o krajine vypracúvaných v rámci európskeho semestra, pričom sa v ňom kombinujú zistenia z porovnávacieho prehľadu s kvalitatívnou analýzou jednotlivých krajín, v ktorej sa odzrkadľujú charakteristiky právnych systémov a širšie súvislosti v dotknutom členskom štáte. Ak majú zistené nedostatky makroekonomický význam, analýza v rámci európskeho semestra môže viesť k tomu, že Komisia navrhne Rade prijať odporúčania pre jednotlivé krajiny na zlepšenie vnútroštátnych justičných systémov v jednotlivých členských štátoch ⁽¹⁸⁾.

Prečo sú účinné justičné systémy dôležité pre podnikateľské prostredie priaznivé pre investície?

Účinné justičné systémy, v ktorých sa dodržiava zásada právneho štátu, majú priaznivý hospodársky vplyv. Tam, kde justičné systémy zaručujú presadzovanie práv, budú veritelia s vyššou pravdepodobnosťou poskytovať úvery, podniky to bude odrádzať od špekulácií, transakčné náklady sa znížia a inovatívne podniky budú s vyššou pravdepodobnosťou investovať. Priaznivý vplyv dobre fungujúcich vnútroštátnych justičných systémov na hospodárstvo bol potvrdený v celom rade štúdií a v odbornej literatúre, a to aj zo strany Medzinárodného menového fondu ⁽¹⁹⁾, Európskej centrálnej banky ⁽²⁰⁾, OECD ⁽²¹⁾, Svetového ekonomického fóra ⁽²²⁾ a Svetovej banky ⁽²³⁾.

Zo štúdie vyplýva, že skrátenie dĺžky súdnych konaní o 1 % [dĺžka vyjadrená ako čas rozsúdenia ⁽²⁴⁾] môže prispieť k zvýšeniu rastu podnikov ⁽²⁵⁾ a že zvýšenie podielu spoločností, ktoré vnímajú justičný systém ako nezávislý, o 1 %, sa zvykne spájať s vyšším obratom a rastom produktivity ⁽²⁶⁾. Ďalšia štúdia poukázala na pozitívnu koreláciu medzi vnímanou nezávislosťou súdnictva a tokmi priamych zahraničných investícií v strednej a východnej Európe ⁽²⁷⁾.

¹⁸ V rámci európskeho semestra 2020 Rada na základe návrhu Komisie adresovala odporúčania pre jednotlivé krajiny týkajúce sa justičného systému ôsmim členským štátom (HR, IT, CY, HU, MT, PL, PT a SK). Okrem členských štátov, ktoré dostali návrh odporúčaní pre jednotlivé krajiny, čelí ďalších osem členských štátov (BE, BG, IE, EL, ES, LV, RO a SI) konkrétnym problémom súvisiacim s justičnými systémami vrátane zásady právneho štátu a nezávislosti súdnictva, ktoré Komisia monitoruje prostredníctvom európskeho semestra. Tieto výzvy sa premietli do odôvodnení navrhovaných odporúčaní pre jednotlivé krajiny a do správ o krajinách týkajúcich sa týchto členských štátov. Najnovšie správy o krajinách na rok 2020, ktoré boli uverejnené 26. februára 2020, sú k dispozícii na tejto adrese: https://ec.europa.eu/info/publications/2020-european-semester-country-reports_sk.

¹⁹ MMF, Regionálny hospodársky výhľad, november 2017, *Europe: Europe Hitting its Stride* (Európa: Naplno fungujúca Európa), s. xviii, s. 40, 70: <https://www.imf.org/~media/Files/Publications/REO/EUR/2017/November/eur-booked-print.ashx?la=en>.

²⁰ ECB, *Structural policies in the euro area* (Štrukturálne politiky v eurozóne), jún 2018, ECB Occasional Paper Series č. 210: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op210.en.pdf?3db9355b1d1599799aa0e475e5624651>.

²¹ Pozri napríklad *What makes civil justice effective?* (Čo spôsobuje účinnosť civilnej justície?), strategický dokument ekonomického oddelenia OECD z 18. júna 2013, ako aj *The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics* (Ekonomika civilnej justície: nové údaje z jednotlivých krajín a empiria), pracovný dokument ekonomického oddelenia OECD, č. 1060.

²² Svetové ekonomické fórum: *The Global Competitiveness Report 2019* (Správa o globálnej konkurencieschopnosti za rok 2019), október 2019: <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2019>.

²³ Svetová banka, *World Development Report 2017: Governance and the Law* (Správa o rozvoji vo svete za rok 2017: Správa a právo), kapitola 3: *The role of law* (Úloha práva), s. 83, 140: <http://www.worldbank.org/en/publication/wdr2017>.

²⁴ Ukazovateľ „času rozsúdenia“ je počet nevymedzených vecí vydelený počtom vymedzených vecí na konci roka a vynásobený 365 (dňami). Ide o štandardný ukazovateľ vymedzený komisiou CEPEJ Rady Európy: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

²⁵ Vincenzo Bove a Leandro Elia; Justičný systém a hospodársky vývoj v členských štátoch EÚ, technická správa JRC, EUR 28440 EN, Úrad pre publikácie EÚ, Luxemburg 2017: http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC104594/jrc104594_2017_the_judicial_system_and_economic_development_across_eu_member_states.pdf.

²⁶ *Tamže*.

²⁷ *Effect of judicial independence on foreign direct investment in Eastern Europe and South Asia* (Vplyv nezávislosti súdnictva na priame zahraničné investície vo východnej Európe a južnej Ázii); Bülent Dogru;

Okrem toho bol význam účinnosti vnútroštátnych justičných systémov pre spoločnosti vyzdvihnutý vo viacerých prieskumoch. V jednom prieskume napríklad 93 % veľkých spoločností uviedlo, že systematicky a priebežne skúmajú podmienky právneho štátu (vrátane nezávislosti súdnictva) v krajinách, v ktorých investujú⁽²⁸⁾. V inom prieskume viac ako polovica malých a stredných podnikov uviedla, že náklady a príliš dlhé trvanie súdnych konaní patria medzi hlavné dôvody, ktoré ich odrádzajú od začatia konania na súde vo veci porušenia práv duševného vlastníctva⁽²⁹⁾. Aj v oznámení Komisie s názvom Identifikácia a riešenie prekážok na jednotnom trhu⁽³⁰⁾ a akčnom pláne presadzovania jednotného trhu⁽³¹⁾ sa uvádzajú zistenia o dôležitosti účinných justičných systémov pre fungovanie jednotného trhu, a najmä pre podniky.

Ako Komisia podporuje vykonávanie dobrých reforiem justície prostredníctvom technickej podpory?

Členské štáty môžu využiť technickú podporu, ktorú poskytuje Komisia prostredníctvom GR REFORM v rámci programu na podporu štrukturálnych reforiem⁽³²⁾ s celkovým rozpočtom 222,8 milióna EUR na obdobie 2017 – 2020. Od roku 2017 prijalo technickú podporu v mnohých oblastiach alebo o ňu požiadalo 16 členských štátov⁽³³⁾. Patrí sem napríklad technická podpora v súvislosti so zlepšením efektívnosti súdneho systému, s reformou mapy súdnictva, organizáciou súdov, návrhom alebo uskutočnením programov elektronickej a kybernetickej justície, so systémom správy prípadov, s procesom výberu a povyšovania sudcov, odbornou prípravou sudcov a mimosúdnym riešením spotrebiteľských sporov. V máji 2020 Komisia predstavila aj svoje návrhy pre plán obnovy⁽³⁴⁾. V rámci plánu obnovy bol navrhnutý **Nástroj technickej podpory**⁽³⁵⁾ ako pokračovanie existujúceho programu na podporu štrukturálnych reforiem. Vychádza z úspechu tohto programu a umožňuje Komisii prispieť k posilňovaniu inštitucionálnej a administratívnej kapacity členských štátov EÚ. V rámci nástroja budú môcť členské štáty naďalej žiadať o technickú podporu, a to napríklad aj v oblasti justičného systému.

2012, Munich Personal RePEc Archive (MPRA): https://mpra.ub.uni-muenchen.de/40471/1/MPRA_paper_40322.pdf. Do štúdie boli zahrnuté tieto členské štáty EÚ: BG, HR, CZ, EE, HU, LV, LT, RO, SK a SI.

28 The Economist Intelligence Unit: *Risk and Return – Foreign Direct Investment and the Rule of Law* (Riziko a návratnosť – Priame zahraničné investície a zásada právneho štátu), 2015, http://www.bii-cl.org/documents/625_d4_fdi_main_report.pdf, s. 22.

29 Úrad Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO): Porovnávací prehľad v oblasti duševného vlastníctva MSP z roku 2016: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/sme_scoreboard_study_2016/Executive-summary_en.pdf.

30 COM(2020) 93 a SWD(2020) 54.

31 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Dlhodobý akčný plán, ako v úzkej koordinácii s členskými štátmi zlepšiť vykonávanie a presadzovanie pravidiel jednotného trhu, COM(2020) 94, pozri najmä opatrenia 4, 6 a 18. https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/structural-reform-support-programme-srsp_sk.

32 BE, BG, CZ, EE, EL, ES, HR, IT, CY, LV, HU, MT, PL, PT, SI a SK.

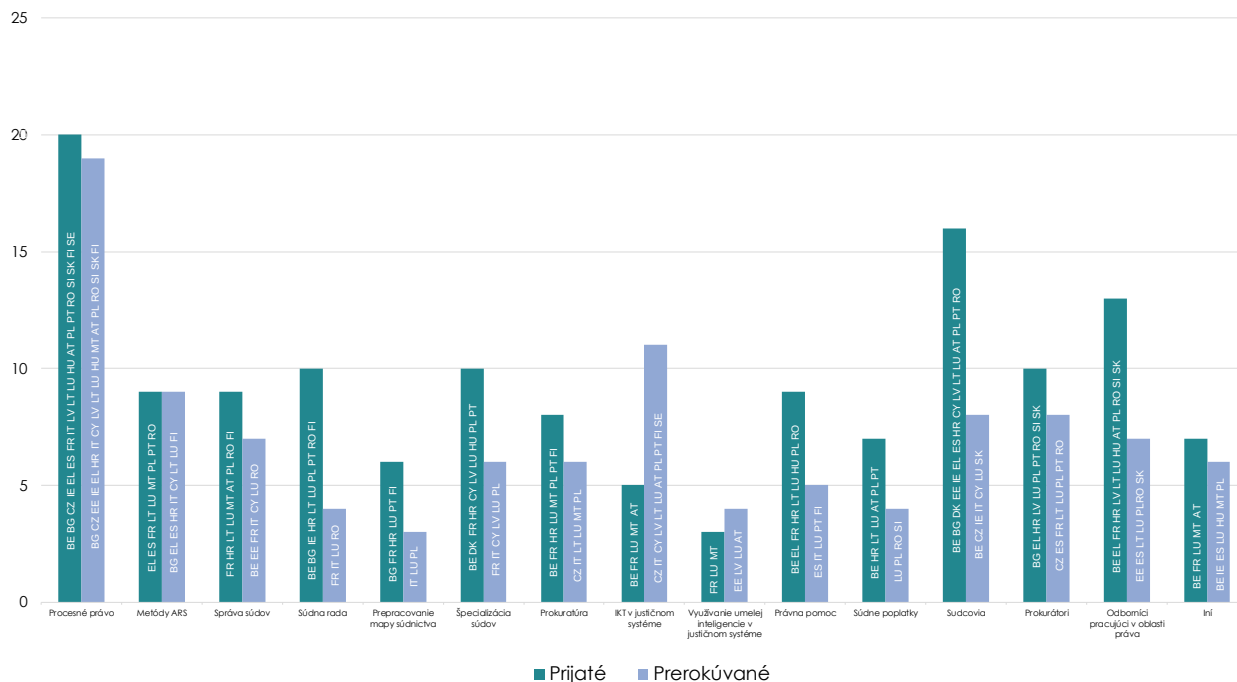
33 Pozri tlačovú správu IP/20/940 z 27. mája 2020, ktorá je k dispozícii na tejto adrese: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/ip_20_940.

35 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=COM:2020:0409:FIN>.

2. KONTEXT: UDALOSTI V OBLASTI REFORIEM JUSTÍCIE V ROKU 2019

V roku 2019 mnohé členské štáty pokračovali v úsilí o zvýšenie účinnosti svojich vnútroštátnych justičných systémov. Na obrázku č. 1 sa uvádza aktualizovaný prehľad prijatých a plánovaných opatrení v jednotlivých funkčných oblastiach justičných systémov členských štátov zapojených do reformných činností.

Obrázok č. 1: Legislatívna a regulačná činnosť týkajúca sa justičných systémov v roku 2019 (prijaté opatrenia/prerokúvané iniciatívy podľa členských štátov) [zdroj: Európska komisia (³⁶)]

Oblasťou, ktorej sa venovala osobitná pozornosť, bolo v roku 2019 vo viacerých členských štátoch naďalej procesné právo, keďže sa ho týkal značný objem prebiehajúcej alebo plánovanej legislatívnej činnosti. Zvýšený objem činnosti sa zaznamenal aj v súvislosti s reformami postavenia sudcov a pravidlami pre odborníkov pracujúcich v oblasti práva a prokurátorov. Z porovnania s posledným vydaním porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície vyplýva, že prijímanie opatrení v oblastiach ako správa súdov a súdnych rád nadobudlo ďalšiu dynamiku, keďže členské štáty prijali opatrenia v nadväznosti na predchádzajúce oznámenia. Činnosti v ostatných oblastiach, ako napríklad v oblasti rozvoja informačných a komunikačných technológií (IKT) v justičnom systéme alebo prepracovania map súdnictva, sa spomalili. Niektoré členské štáty už aktívne využívajú alebo aspoň plánujú využívať vo svojich justičných systémoch umelú inteligenciu. Tým sa v prehľade opäť potvrdzuje zistenie, že reformy v oblasti justície si vyžadujú určitý čas – niekedy od ich oznámenia cez prijatie legislatívnych a regulačných opatrení až po reálne vykonávanie prijatých opatrení uplynie niekoľko rokov.

³⁶ Údaje boli získané v spolupráci so skupinou kontaktných osôb pre vnútroštátne justičné systémy 26 členských štátov. DE vysvetlilo, že viaceré reformy súdnictva už prebiehajú, pričom pôsobnosť a rozsah reformného procesu sa v 16 spolkových krajinách môžu líšiť.

3. HLAVNÉ ZISTENIA VYPLÝVAJÚCE Z POROVNÁVACIEHO PREHLADU EÚ V OBLASTI JUSTÍCIE ZA ROK 2020

Základnými parametrami účinného justičného systému sú efektívnosť, kvalita a nezávislosť a porovnávací prehľad obsahuje ukazovatele týkajúce sa všetkých troch parametrov.

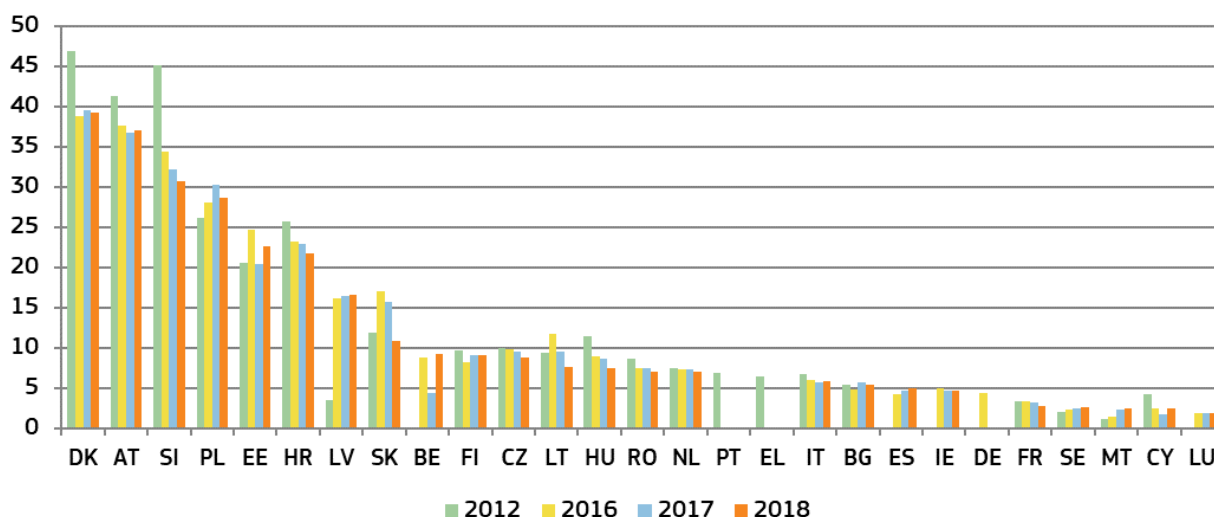
3.1. Efektívnosť justičných systémov

V porovnávacom prehľade sa uvádzajú ukazovatele efektívnosti konaní vo všeobecných oblastiach – v občianskoprávných, obchodných a správnych konaniach – a v špecifických oblastiach, v ktorých správne orgány a súdy uplatňujú právo EÚ⁽³⁷⁾.

3.1.1. Vývoj zaťaženia

Zaťaženosť vnútroštátnych justičných systémov sa vo väčšine členských štátov znížila a zostáva hlboko pod úrovňami z roku 2012, hoci medzi jednotlivými členskými štátmi stále existujú značené rozdiely (obrázok č. 2). Z toho vyplýva, že venovať pozornosť zabezpečeniu účinnosti justičných systémov je naďalej dôležité.

Obrázok č. 2: Počet nových občianskoprávných, obchodných, správnych a iných konaní, 2012 – 2018 (*) (prvá inštancia/na 100 obyvateľov) [zdroj: štúdia CEPEJ⁽³⁸⁾]

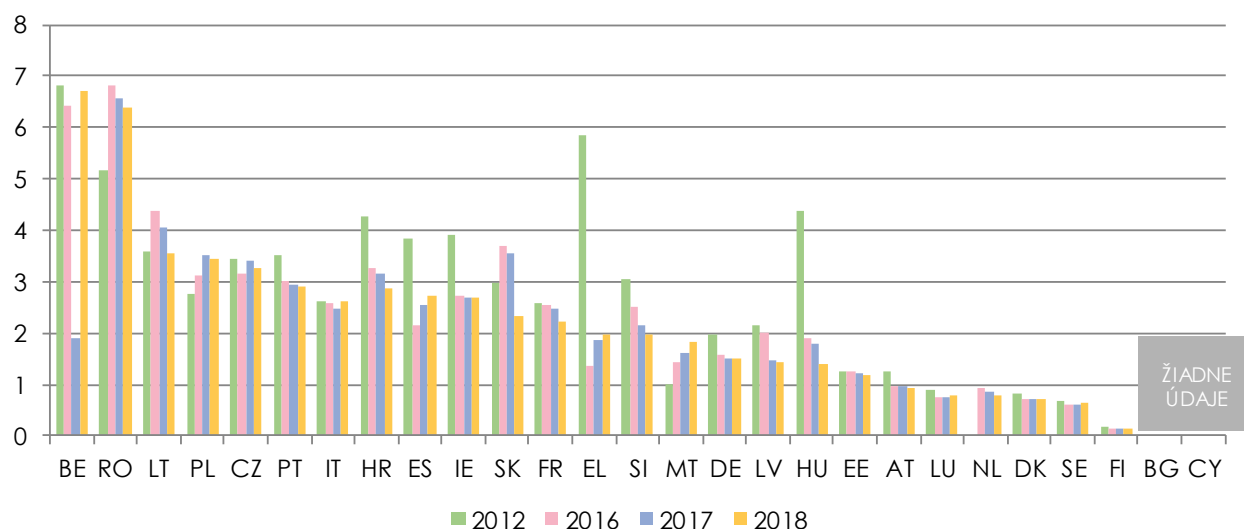

(*) Podľa metodiky CEPEJ táto kategória zahŕňa všetky občianskoprávne a obchodné sporové a nesorové konania, nesorové katastrálne konania a konania vo veciach obchodného registra, iné konania vo veciach registrov, iné nesorové konania, správne konania a iné trestné konania. Zmeny metodiky v LV (retroaktívne uplatnené na rok 2016 aj 2017) na SK a vo SE (do údajov za rok 2016 a 2017 boli v súlade s metodikou CEPEJ zahrnuté konania v oblasti migrácie ako správne konania).

³⁷ Pre efektívnosť justičného systému je dôležitý aj výkon súdnych rozhodnutí. Vo väčšine členských štátov však nie sú k dispozícii porovnateľné údaje.

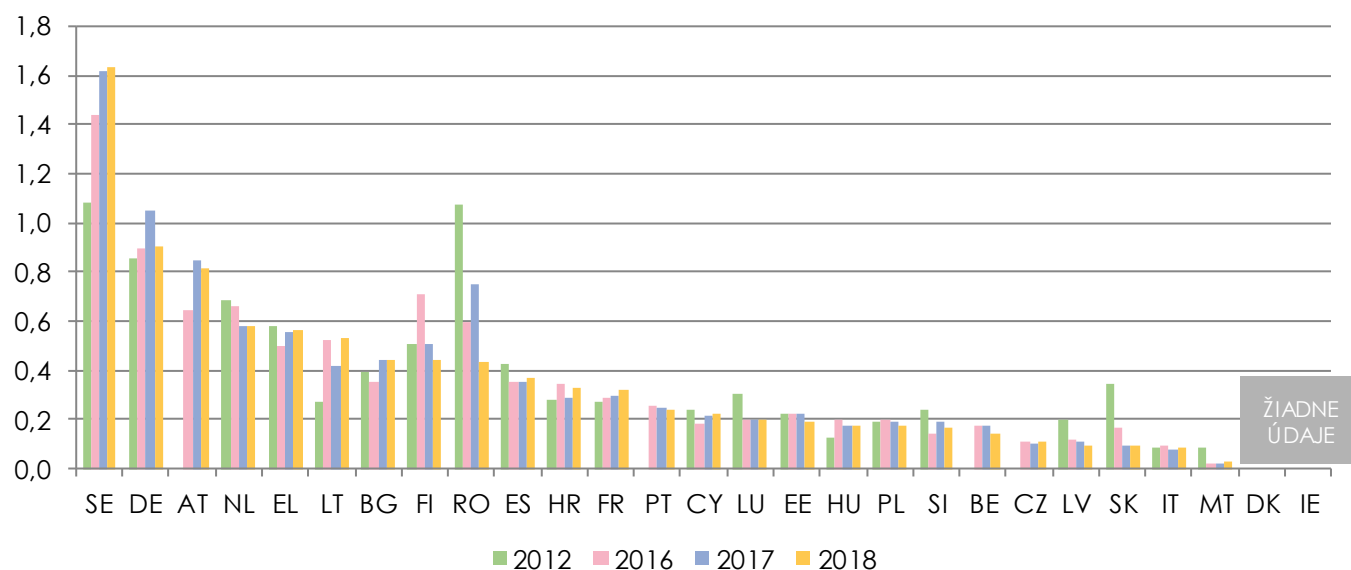
³⁸ Štúdia z roku 2019 o fungovaní justičných systémov v členských štátoch EÚ, ktorú pre Komisiu vypracoval sekretariát CEPEJ: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en.

Obrázok č. 3: Počet nových občianskoprávných a obchodných sporových konaní, 2012 – 2018 (*) (prvá inštancia/na 100 obyvateľov) (zdroj: štúdia CEPEJ)

(*) Podľa metodiky CEPEJ sa občianskoprávne/obchodné sporové konania týkajú sporov medzi stranami, napr. zmluvných sporov. Občianskoprávne/obchodné nesporné konania sa týkajú konaní, v ktorých nedochádza k popretiu uplatneného nároku, napr. k podaniu odporu proti platobnému rozkazu. Zmeny metodiky v EL a na SK. Údaje za NL zahŕňajú nesporné konania.

Obrázok č. 4: Počet nových správnych konaní, 2012 – 2018 (*) (prvá inštancia/na 100 obyvateľov) (zdroj: štúdia CEPEJ)

(*) Podľa metodiky CEPEJ sa správne konania týkajú sporov medzi jednotlivcami a miestnymi, regionálnymi alebo vnútroštátnymi orgánmi. DK a IE nezaznamenávajú správne konania samostatne. Dejudicializácia niektorých administratívnych postupov sa v RO uskutočnila v roku 2018. Zmeny metodiky v EL, na SK a v SE. V SE boli do správnych konaní zahrnuté konania v oblasti migrácie (retroaktívne uplatnené na rok 2016 aj 2017).

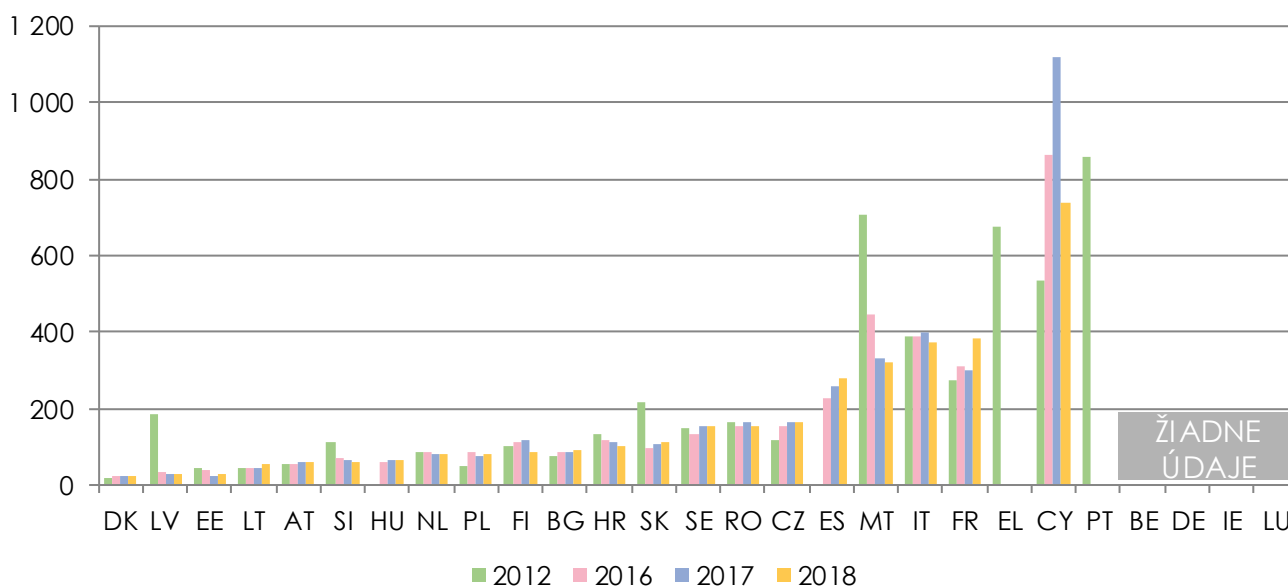
3.1.2. Všeobecné údaje o efektívnosti

Ukazovatele efektívnosti konaní vo všeobecných oblastiach občianskoprávných, obchodných a správnych konaní sú: odhadovaná dĺžka konaní (čas rozsúdenia), miera vyriešenia vecí a počet prebiehajúcich konaní.

– Odhadovaná dĺžka konaní –

Dĺžka konaní predstavuje odhadovaný čas (v dňoch) potrebný na vyriešenie vecí na súde, čiže čas, ktorý potrebuje súd na vynesenie rozhodnutia v prvej inštancii. Ukazovateľ „času rozsúdenia“ je počet nevyriešených vecí vydelený počtom vyriešených vecí na konci roka a vynásobený 365 (dňami) ⁽³⁹⁾. Je to vypočítaný počet predstavujúci odhadovaný minimálny čas, ktorý potrebuje súd na vyriešenie vecí pri zachovaní aktuálnych pracovných podmienok. Čím vyššia je hodnota, tým vyššia je pravdepodobnosť, že prijatie rozhodnutia bude súdu trvať dlhšie. Príslušné údaje sa týkajú najmä konaní na súdoch prvej inštancie a porovnávajú sa s údajmi za roky 2012, 2016, 2017 a 2018, ak sú k dispozícii ⁽⁴⁰⁾. Na dvoch obrázkoch sa znázorňuje čas rozsúdenia v občianskoprávných a obchodných sporových konaniach a v správnych konaniach v roku 2018 na súdoch všetkých inštancií a na jednom priemerná dĺžka konaní týkajúcich sa prania špinavých peňazí na súdoch prvej a druhej inštancie.

Obrázok č. 5: Odhadovaný čas potrebný na vyriešenie občianskoprávných, obchodných, správnych a iných konaní, 2012 – 2018 (*) (prvá inštancia/v dňoch) (zdroj: štúdia CEPEJ)

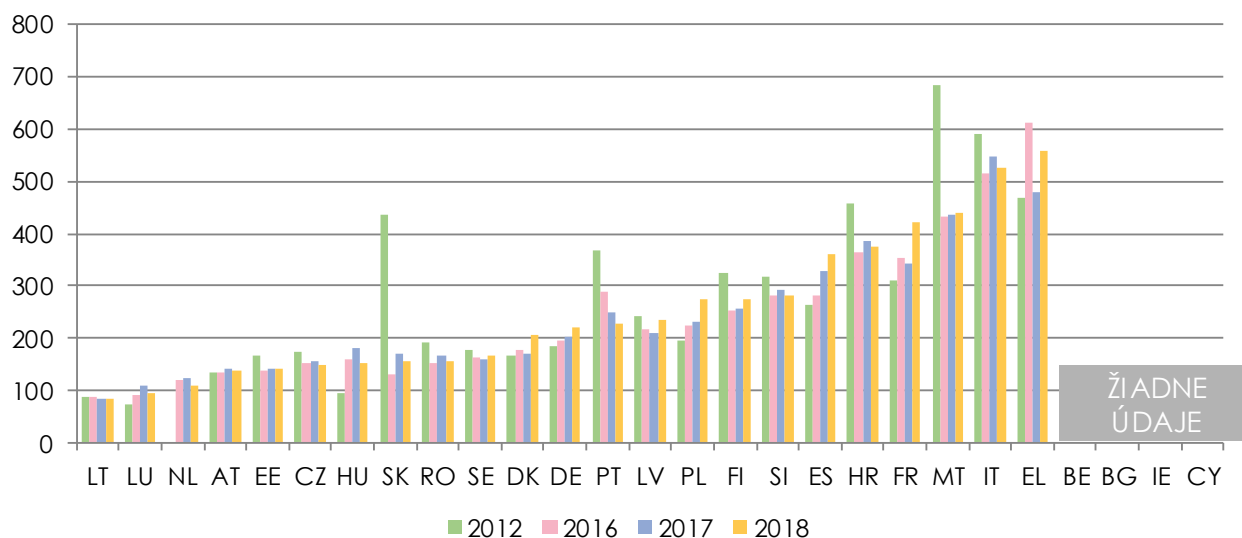

(*) Podľa metodiky CEPEJ táto kategória zahŕňa všetky občianskoprávne a obchodné sporové a nesorové konania, nesorové katastrálne konania a konania vo veciach obchodného registra, iné konania vo veciach registrov, iné nesorové konania, správne konania a iné trestné konania. Zmeny metodiky na SK. Prebiehajúce konania zahŕňajú všetky inštancie v CZ a do roku 2016 na SK a v LV: prudký pokles je dôsledkom reformy súdneho systému, kontroly chýb a čistenia údajov v súdnom informačnom systéme.

³⁹ Dĺžka konaní, miera vyriešenia vecí a počet prebiehajúcich konaní sú štandardnými ukazovateľmi, ktoré vymedzila komisia CEPEJ: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

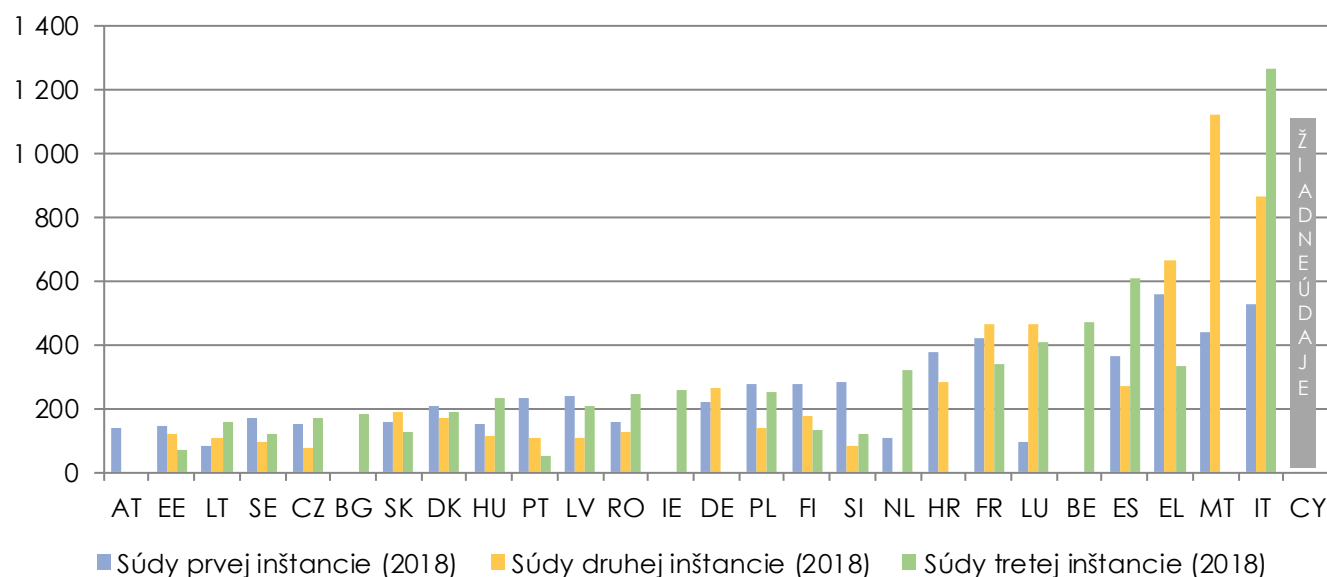
⁴⁰ Roky boli vybrané tak, aby poskytovali obraz o sedemročnom období, počnúc rokom 2012, ale aby zároveň nebolo číselných údajov príliš veľa. Údaje za roky 2010, 2013, 2014 a 2015 sú k dispozícii v správe CEPEJ.

Obrázok č. 6: Odhadovaný čas potrebný na vyriešenie občianskoprávných a obchodných sporových konaní, 2012 – 2018 (*) (prvá inštancia/v dňoch) (zdroj: štúdia CEPEJ)

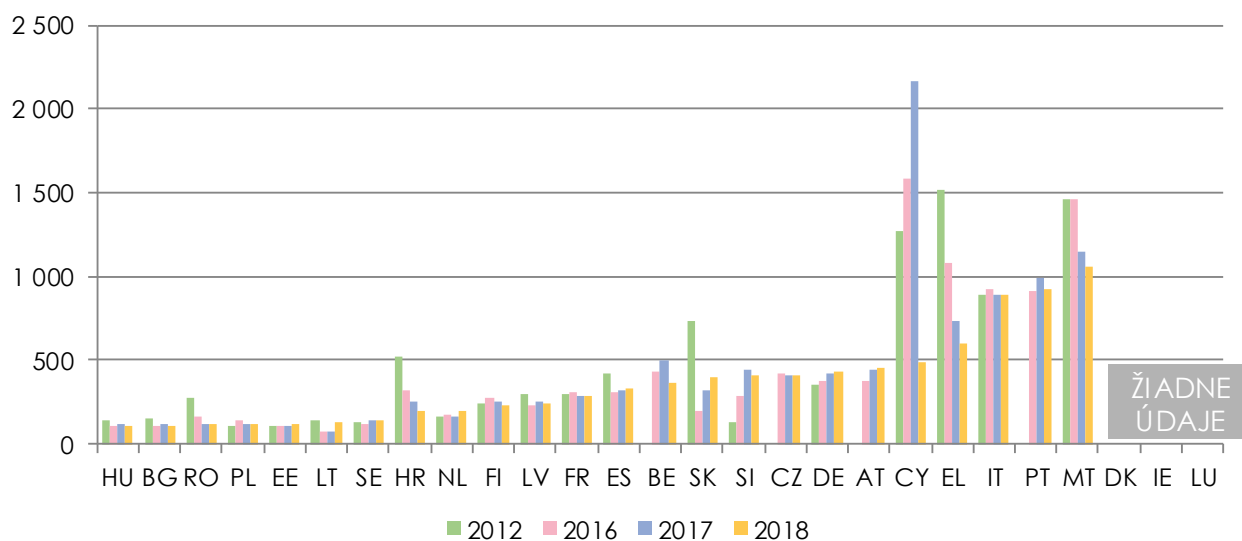
(*) Podľa metodiky CEPEJ sa občianskoprávne/obchodné sporové konania týkajú sporov medzi stranami, napr. zmluvných sporov. Občianskoprávne/obchodné nesporné konania sa týkajú konaní, v ktorých nedochádza k popretiu uplatneného nároku, napr. k podaniu odporu proti platobnému rozkazu. Zmeny metodiky v EL a na SK. Prebiehajúce konania zahŕňajú všetky inštancie v CZ a do roku 2016 na SK. Údaje za NL zahŕňajú nesporné konania.

Obrázok č. 7: Odhadovaný čas potrebný na vyriešenie občianskoprávných a obchodných sporových konaní (*) na súdoch všetkých inštancií v roku 2018 (prvá, druhá a tretia inštancia/v dňoch) (zdroj: štúdia CEPEJ)

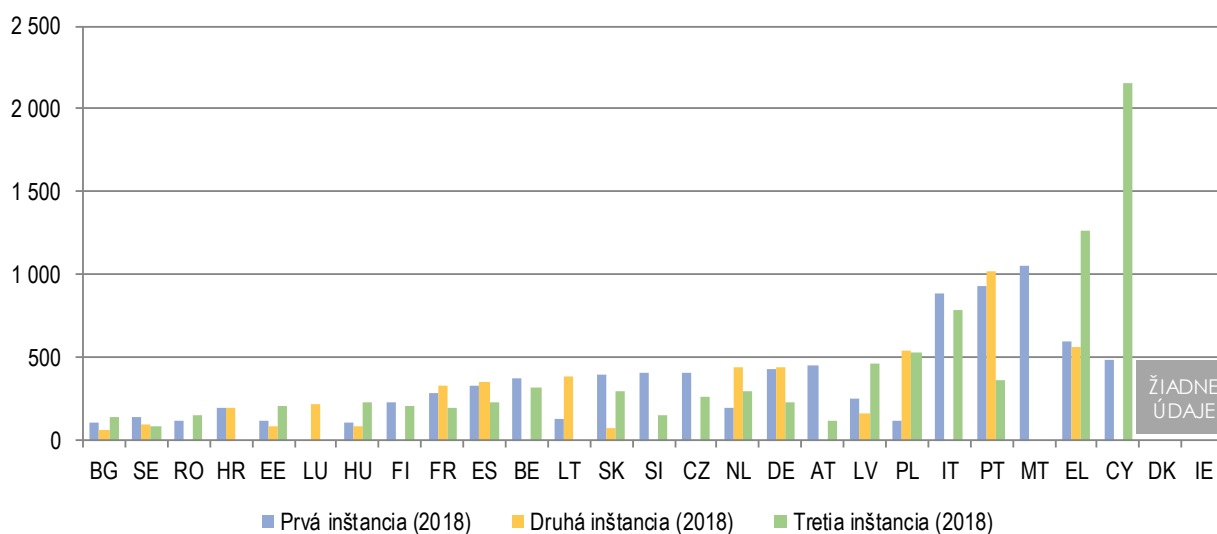
(*) Poradie je určené podľa inštancie súdu s najdlhším trvaním konania v každom členskom štáte. Žiadne údaje nie sú k dispozícii o súdoch prvej a druhej inštancie v BE, BG a IE, o súdoch druhej inštancie v NL, o súdoch druhej a tretej inštancie v NL a AT a o súdoch druhej inštancie v DE a HR. Na MT nie je súd tretej inštancie. Prístup k súdu tretej inštancie môže byť v niektorých členských štátoch obmedzený.

Obrázok č. 8: Odhadovaný čas potrebný na vyriešenie správnych konaní, 2012 – 2018 (*)
(prvá inštancia/v dňoch) (zdroj: štúdia CEPEJ)

(*) Podľa metodiky CEPEJ sa správne konania týkajú sporov medzi jednotlivcami a miestnymi, regionálnymi alebo vnútroštátnymi orgánmi. Zmeny metodiky v **EL** a na **SK**. Prebiehajúce konania zahŕňajú všetky inštalácie v **CZ** a do roku 2016 aj na **SK**. **DK** a **IE** nezaznamenávajú správne konania samostatne. **CY**: počet nevyriešených vecí sa v roku 2018 zvýšil v dôsledku spoločného súdneho rozhodnutia rôznych vecí, stiahnutia 2 724 konsolidovaných vecí a vytvorenia správneho súdu pred dvomi rokmi.

Obrázok č. 9: Odhadovaný čas potrebný na vyriešenie správnych konaní (*) na súdoch všetkých inštalácií v roku 2018 (prvá a príp. druhá a tretia inštancia/v dňoch) (zdroj: štúdia CEPEJ)

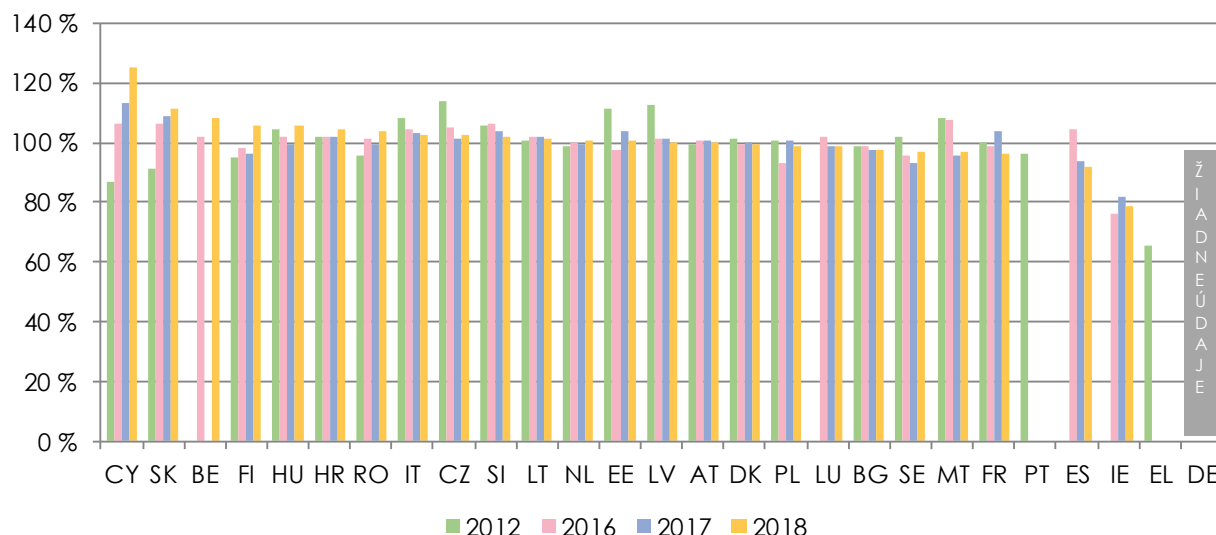
(*) Poradie je určené podľa inštalácie súdu s najdlhším trvaním konania v každom členskom štáte. K dispozícii nie sú údaje: o súde prvej inštalácie v **LU**, o súdoch druhej inštalácie na **MT** a v **RO** a o súde tretej inštalácie v **NL**. Najvyšší správny alebo iný najvyšší súd je jedinou odvolacou inštaláciou v **CZ**, **IT**, na **CY**, v **AT**, **SI** a vo **FI**. Súd tretej inštalácie pre tento druh konaní neexistuje v **HR**, **LT**, **LU** a na **MT**. Najvyšší správny súd je prvou a jedinou inštaláciou pre určité konania v **BE**. V niektorých členských štátoch môže byť obmedzený prístup k súdu tretej inštalácie. **DK** a **IE** nezaznamenávajú správne konania samostatne.

– Miera vyriešenia vecí –

Miera vyriešenia vecí je pomer počtu vyriešených vecí k počtu nových vecí. Miera sa ňou, či sa súd stíha zaoberať novými vecami. Keď sa miera vyriešenia vecí približne rovná 100 % alebo je vyššia, znamená to, že justičný systém je schopný vyriešiť prinajmenšom toľko vecí, koľko bolo

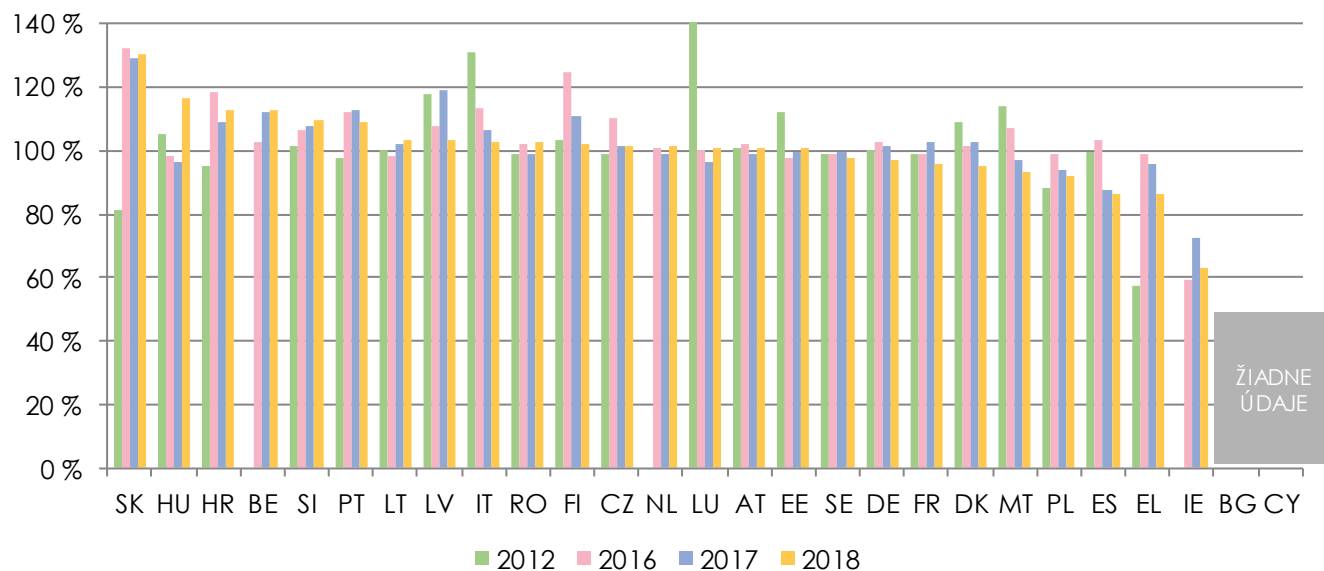
predložených nových vecí. Keď je miera vyriešenia vecí nižšia ako 100 %, znamená to, že súdy riešia menej vecí, ako je počet nových vecí.

Obrázok č. 10: Podiel vyriešenia občianskoprávných, obchodných, správnych a iných konaní, 2012 – 2018 (*) (prvá inštancia/v % – hodnoty nad 100 % znamenajú, že sa vyrieši viac vecí, než bolo predložených nových, a hodnoty pod 100 % znamenajú, že sa vyrieši menej vecí, než bolo predložených nových) (zdroj: štúdia CEPEJ)

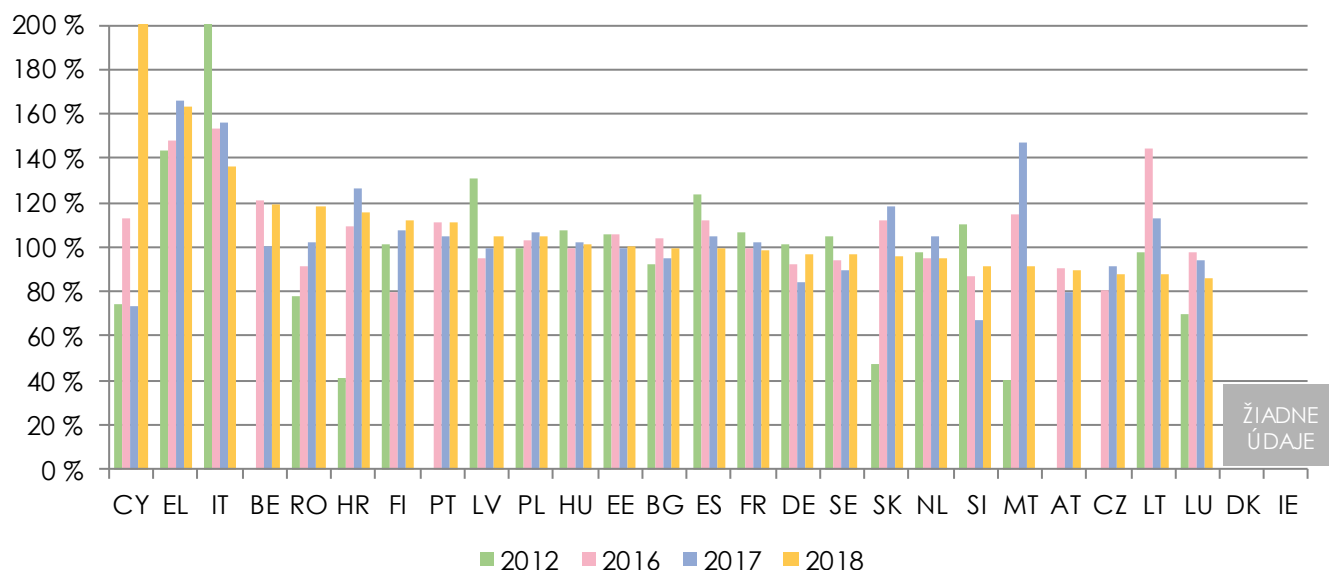
(*) Zmeny metodiky na SK. IE: predpokladá sa, že v dôsledku metodiky je počet vyriešených vecí podhodnotený. IT: odlišná klasifikácia občianskoprávných konaní zavedená v roku 2013.

Obrázok č. 11: Podiel vyriešenia občianskoprávných a obchodných sporových konaní, 2012 – 2018 (*) (prvá inštancia/v %) (zdroj: štúdia CEPEJ)

(*) Zmeny metodiky v EL a na SK. IE: predpokladá sa, že v dôsledku metodiky je počet vyriešených vecí podhodnotený. IT: odlišná klasifikácia občianskoprávných konaní zavedená v roku 2013. Údaje za NL zahŕňajú aj nesporné konania.

Obrázok č. 12: Podiel vyriešenia správnych konaní, 2012 – 2018 (*) (prvá inštancia/v %)
(zdroj: štúdia CEPEJ)

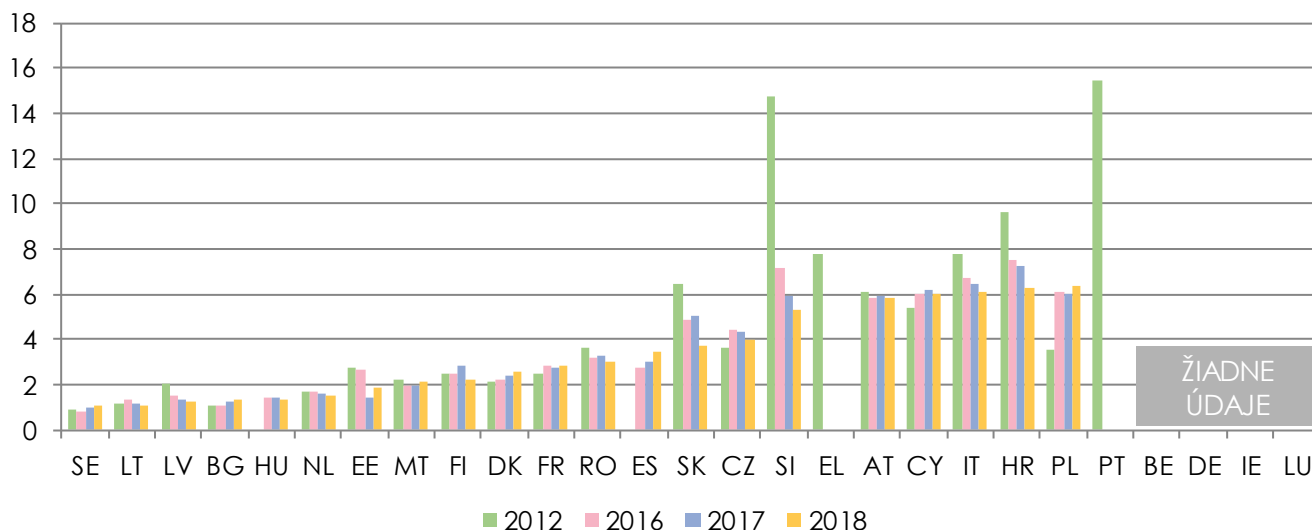

(*) Minulé hodnoty niektorých členských štátov boli na účely prezentácie znížené (CY v roku 2018 = 219 %; IT v roku 2012 = 279,8 %). Zmeny metodiky v EL a na SK, DK a IE nezaznamenávajú správne konania samostatne. Na CY sa počet nevyriešených vecí zvýšil v dôsledku spoločného súdenia rôznych vecí, stiahnutia 2 724 konsolidovaných vecí a vytvorenia správneho súdu pred dvomi rokmi.

– Prebiehajúce konania –

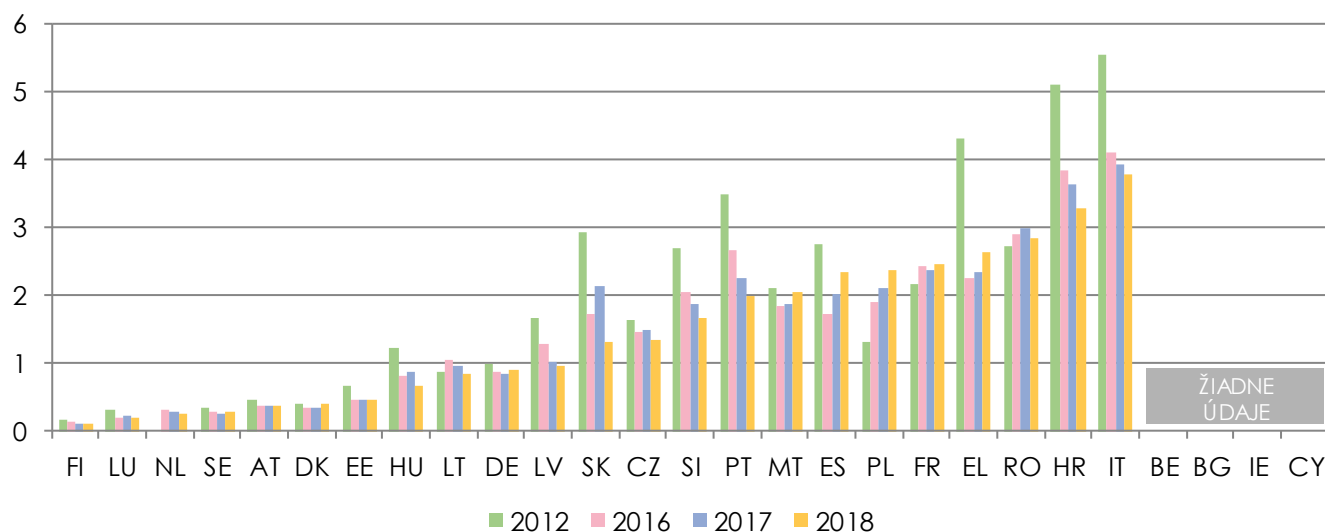
Počet prebiehajúcich konaní vyjadruje počet vecí, ktoré na konci príslušného roka ešte treba riešiť. Tento faktor vplýva aj na čas rozsúdenia.

Obrázok č. 13: Počet prebiehajúcich občianskoprávných, obchodných, správnych a iných konaní, 2012 – 2018 (*) (prvá inštancia/na 100 obyvateľov) (zdroj: štúdia CEPEJ)

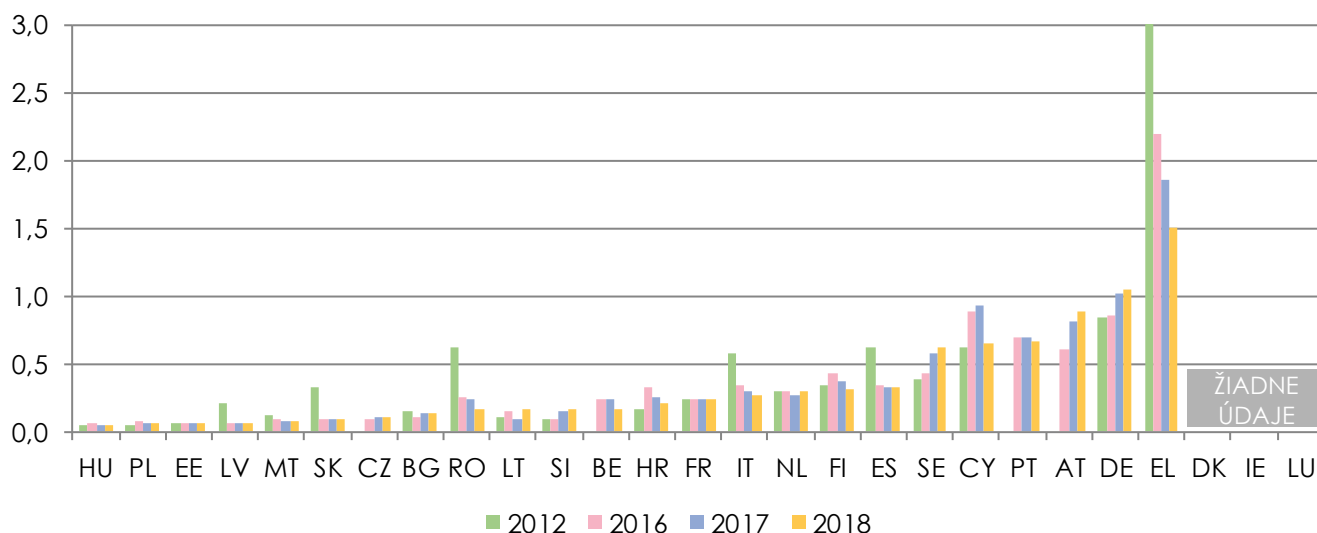
(*) Zmeny metodiky na SK. Prebiehajúce konania zahŕňajú všetky inštancie v CZ a do roku 2016 na SK. IT: odlišná klasifikácia občianskoprávných konaní zavedená v roku 2013.

Obrázok č. 14: Počet prebiehajúcich občianskoprávných a obchodných sporových konaní, 2012 – 2018 (*) (prvá inštancia/na 100 obyvateľov) (zdroj: štúdia CEPEJ)

(*) Zmeny metodiky v **EL** a na **SK**. Prebiehajúce konania zahŕňajú všetky inštancie v **CZ** a do roku 2016 na **SK**. **IT**: odlišná klasifikácia občianskoprávných konaní zavedená v roku 2013. Údaje za **NL** zahŕňajú aj nesporné konania.

Obrázok č. 15: Počet prebiehajúcich správnych konaní, 2012 – 2018 (*) (prvá inštancia/na 100 obyvateľov) (zdroj: štúdia CEPEJ)

(*) Minulé hodnoty niektorých členských štátov boli na účely prezentácie znížené (**EL** v roku 2012 = 3,5). Zmeny metodiky v **EL** a na **SK**. Prebiehajúce konania zahŕňajú všetky inštancie v **CZ** a do roku 2016 aj na **SK**. **DK** a **IE** nezaznamenávajú správne konania samostatne.

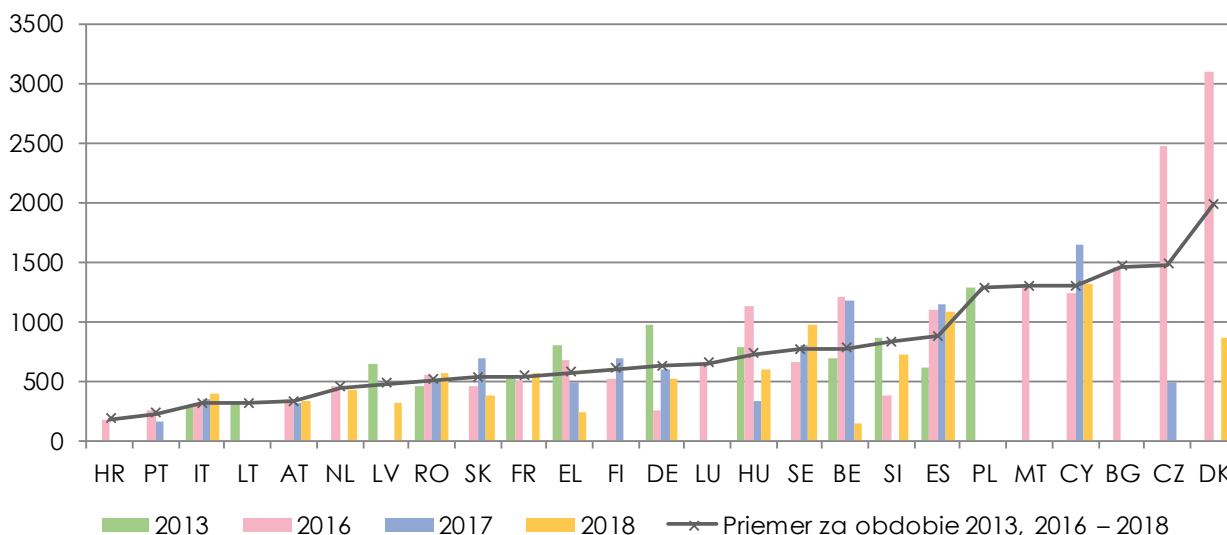
3.1.3. Efektívnosť v špecifických oblastiach práva EÚ

V tomto oddiele sa dopĺňajú všeobecné údaje týkajúce sa efektívnosti justičných systémov a uvádzajú sa v ňom údaje o priemernej dĺžke konaní ⁽⁴¹⁾ v špecifických oblastiach, keď sa uplatňuje právo EÚ. Porovnávací prehľad za rok 2020 vychádza z predchádzajúcich údajov o hospodárskej súťaži, elektronických komunikáciách, ochrane známk EÚ, spotrebiteľskom práve a boji proti praniu špinavých peňazí. Tieto oblasti sa vyberajú vzhľadom na ich význam pre jednotný trh a podnikateľské prostredie. Dlhotrvalé prietahy v súdnom konaní môžu mať vo všeobecnosti negatívne dôsledky na práva vyplývajúce z práva EÚ, napr. keď už nie sú dostupné vhodné opravné prostriedky alebo nemožno vymôcť náhradu za vážne finančné škody.

– Hospodárska súťaž –

Účinným presadzovaním práva hospodárskej súťaže sa zaručujú rovnaké podmienky pre podniky, a preto je nevyhnutné na zabezpečenie atraktívneho podnikateľského prostredia. Na obrázku č. 16 sa uvádza priemerná dĺžka konaní v prípadoch odvolania proti rozhodnutiam vnútroštátnych orgánov na ochranu hospodárskej súťaže podľa článkov 101 a 102 ZFEÚ ⁽⁴²⁾.

Obrázok č. 16: Hospodárska súťaž: priemerná dĺžka súdneho preskúmania, 2013 – 2018 (*)
(prvá inštancia/v dňoch) (zdroj: Európska komisia a Európska sieť pre hospodársku súťaž)

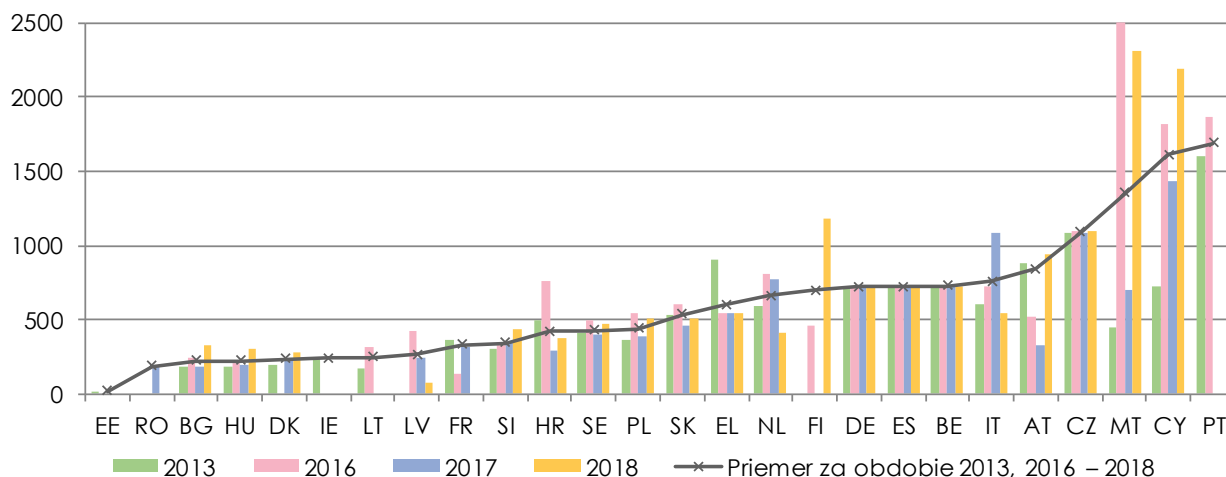
(*) **EE:** žiadne konania. **IE a AT:** scenár nie je uplatniteľný, keďže orgány nie sú oprávnené prijímať príslušné rozhodnutia; **AT:** údaje zahŕňajú veci, o ktorých rozhodoval súd pre hospodársku súťaž (Kartellgericht) a ktoré sa týkajú porušení článkov 101 a 102 ZFEÚ, no nevzťahujú sa na odvolania proti rozhodnutiu vnútroštátneho orgánu na ochranu hospodárskej súťaže; V **BG/IT** boli použité odhady dĺžky. Prázdny stĺpec môže znamenať, že členský štát neoznámil za daný rok žiadne konania. Počet konaní je vo viacerých členských štátoch nízky (menej než päť ročne), v dôsledku čoho môže ročný údaj závisieť od jedného výnimočne dlhého alebo krátkeho konania. Súčasťou viacerých najdlhšie trvajúcich konaní v súbore údajov boli návrhy na prejudiciálne konanie podané Súdnemu dvoru Európskej únie (napr. **LT**), ústavné preskúmanie (napr. **SK**) alebo konkrétne zdržania procesnej povahy (napr. **CZ, EL, HU**).

⁴¹ Dĺžka konaní v špecifických oblastiach sa počíta v kalendárnych dňoch odo dňa, keď sa na súd podala žaloba alebo odvolanie (alebo bolo vznesené konečné obvinenie), do dňa, keď súd prijal konečné rozhodnutie (obrázky č. 16 – 21). Hodnoty sú zoradené na základe váženého priemeru údajov za roky 2013 a 2016 – 2018 v prípade obrázkov č. 16 – 18, údajov za roky 2013, 2015 – 2016 a 2018 v prípade obrázka č. 19 a údajov za roky 2014 a 2016 – 2018 v prípade obrázkov č. 20 a 21. Ak neboli k dispozícii údaje za všetky roky, v priemere vypočítanom na základe všetkých konaní, vzorky konaní alebo odhadov sa zohľadňujú dostupné údaje.

⁴² Pozri <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=SK>.

Cieľom právnych predpisov EÚ o elektronických komunikáciách je podnecovať hospodársku súťaž, prispievať k rozvoju jednotného trhu a vytvárať investície, inovácie a rast. Priaznivé účinky na spotrebiteľov možno dosiahnuť prostredníctvom účinného presadzovania týchto právnych predpisov, ktoré môže viesť k nižším cenám a kvalitnejším službám pre koncových používateľov. Na obrázku č. 17 sa uvádza priemerná dĺžka súdneho preskúmania rozhodnutí vnútroštátnych regulačných orgánov uplatňujúcich právo EÚ v oblasti elektronických komunikácií⁽⁴³⁾. Vztahuje sa na široké spektrum vecí od komplexnejších preskúmaní „analýzy trhu“ po otázky zamerané na spotrebiteľa.

Obrázok č. 17: Elektronické komunikácie: priemerná dĺžka súdneho preskúmania, 2013 – 2018 (*) (prvá inštancia/v dňoch) (zdroj: Európska komisia a Komunikačný výbor)

(*) Počet konaní v jednotlivých členských štátoch sa líši. Prázdny stĺpec znamená, že členský štát neoznámil za daný rok žiadne konania (okrem údajov o **PT** za rok 2017 a 2018 a **RO** za rok 2018: žiadne údaje); **LU**: žiadne konania. v niektorých prípadoch môže obmedzený počet relevantných konaní (**LV**, **LT**, **MT**, **SK**, **SE**) spôsobiť závislosť ročných údajov od jedného výnimočne dlhého alebo krátkeho konania a v dôsledku toho veľké rozdiely medzi jednotlivými rokmi; **DK**: kvázisúdny orgán zodpovedný za odvolania prvej inštancie; **ES**, **AT** a **PL**: zodpovedné sú rôzne súdy v závislosti od predmetu konania; **MT**: v roku 2016 bolo oznámené výnimočne dlho trvajúce 2 500-dňové konanie týkajúce sa zložitého problému. Miestny orgán verejnej správy spoločne s viacerými miestnymi obyvateľmi podali návrh na začatie konania vo veci údajných nebezpečných emisií základňových staníc mobilnej rádiokomunikačnej siete.

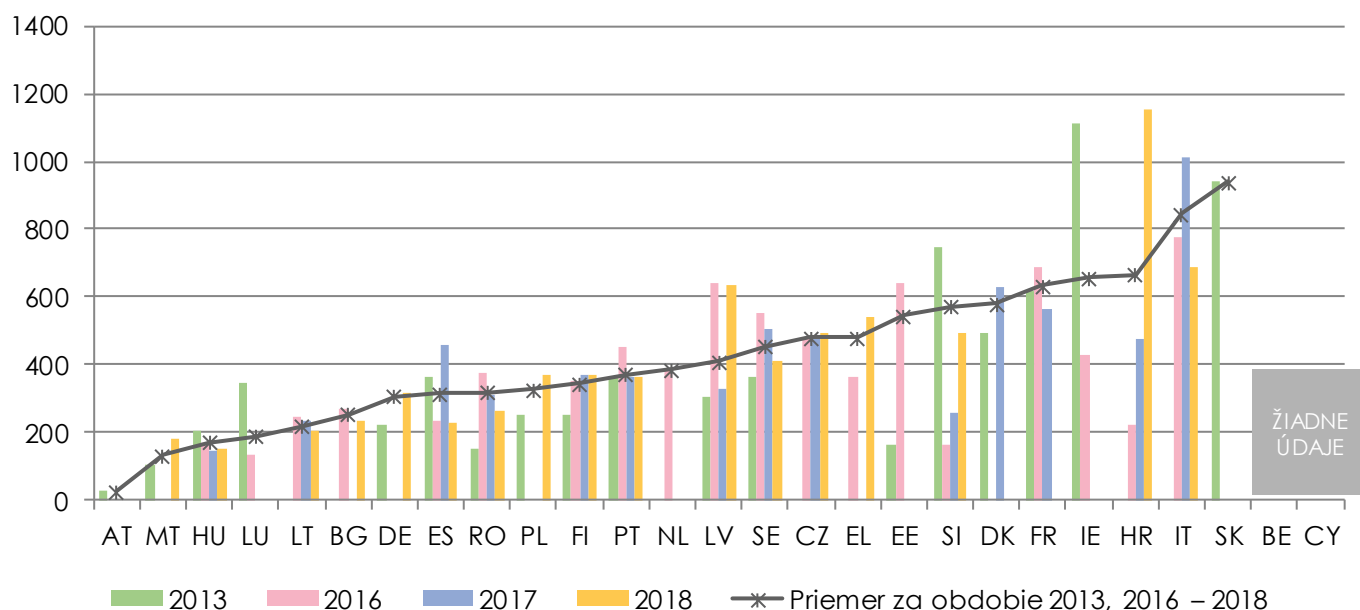
– Ochranná známka EÚ –

Účinné presadzovanie práv duševného vlastníctva je nevyhnutné na podporu investícií do inovácií. V právnych predpisoch EÚ o ochranných známkach EÚ⁽⁴⁴⁾ sa pripisuje významná úloha vnútroštátnym súdom, ktoré konajú ako súdy EÚ a prijímajú rozhodnutia s vplyvom na jednotný trh. Na obrázku č. 18 je znázornená priemerná dĺžka konaní týkajúcich sa porušenia práv na ochrannú známku EÚ v právnych sporoch medzi súkromnými stranami.

⁴³ Výpočet bol založený na dĺžke odvolacích konaní proti rozhodnutiam vnútroštátneho regulačného orgánu uplatňujúceho vnútroštátne právne predpisy, ktorými sa vykonáva regulačný rámec pre elektronické komunikácie [smernica 2002/19/ES (prístupová smernica), smernica 2002/20/ES (smernica o povolení), smernica 2002/21/ES (rámcová smernica), smernica 2002/22/ES (smernica o univerzálnej službe) a iné príslušné právne predpisy EÚ, ako je program politiky rádiového frekvenčného spektra, rozhodnutia Komisie o rádiovom frekvenčnom spektre, s výnimkou smernice 2002/58/ES o súkromí a elektronických komunikáciách].

⁴⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1001 zo 14. júna 2017 o ochrannej známke Európskej únie (Ú. v. EÚ L 154, 16.6.2017, s. 1 – 99).

Obrázok č. 18: Ochranná známka EÚ: priemerná dĺžka konaní týkajúcich sa porušenia práv na ochrannú známku EÚ, 2013 – 2018 (*) (prvá inštancia/v dňoch) (zdroj: Európska komisia a Európske stredisko pre sledovanie porušovania práv duševného vlastníctva)

(*) **FR, IT, LT, LU:** namiesto údajov z určitých rokov sa použila vzorka konaní; **BG:** za rok 2016 sa použil odhad súdov; **PL:** za rok 2015 sa použil odhad súdov; obzvlášť dlhé konania ovplyvňujú priemer oznámený v **EE, IE, LV** a vo **SE**; **EL:** údaje z dvoch súdov na základe váženého priemeru dĺžky konania; **DK:** údaje zo všetkých konaní týkajúcich sa ochranných známok – nielen ochrannej známky EÚ – v rámci vyšších obchodných a námorných súdov; za rok 2018 nie sú v dôsledku nového systému IKT k dispozícii žiadne údaje o priemernej dĺžke; **ES:** do výpočtu priemernej dĺžky sú zahrnuté konania, ktoré sa týkali iných titulov duševného vlastníctva EÚ; za rok 2018 sa použil odhad.

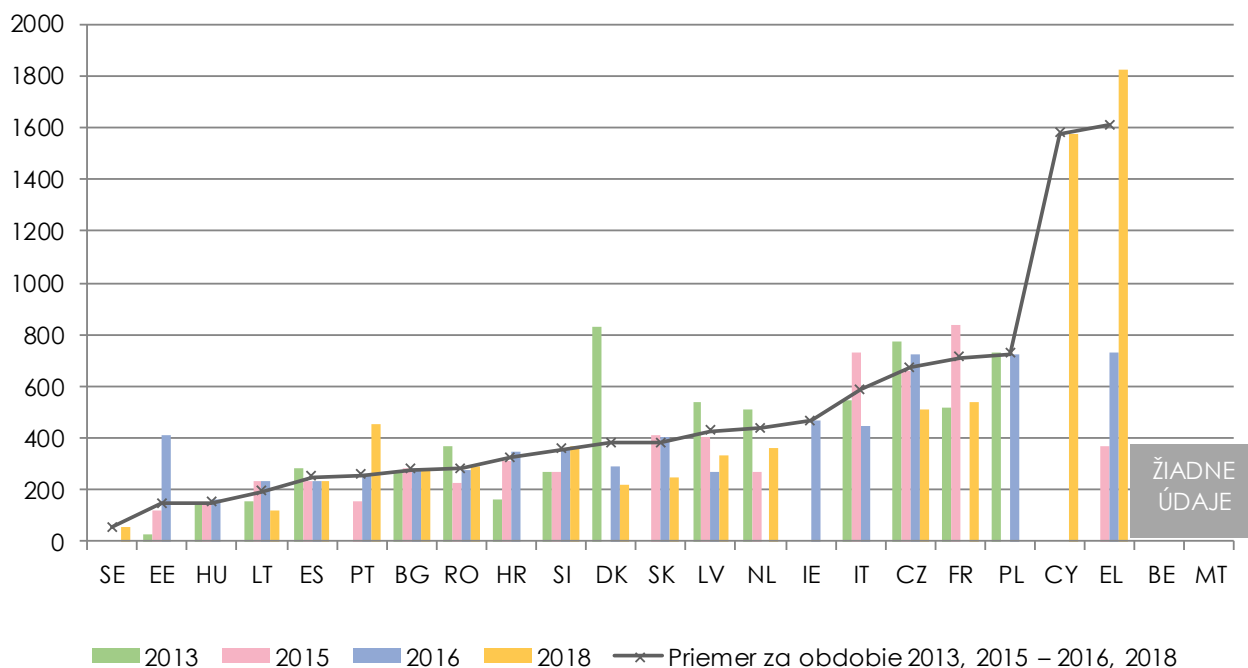
– Ochrana spotrebiteľa –

Účinným presadzovaním právnych predpisov o ochrane spotrebiteľa sa zabezpečuje, že spotrebiteľia môžu využiť svoje práva a spoločnosti porušujúce práva spotrebiteľov nie sú nespravodlivo zvýhodnené. Orgány a súdy na ochranu spotrebiteľa zohrávajú kľúčovú úlohu pri presadzovaní právnych predpisov EÚ o ochrane spotrebiteľa ⁽⁴⁵⁾ v rámci rôznych vnútroštátnych systémov presadzovania práva. Na obrázku č. 19 je znázornená priemerná dĺžka súdneho preskúmania rozhodnutí orgánov na ochranu spotrebiteľa uplatňujúcich právo EÚ.

Účinné presadzovanie práva si môže v prípade spotrebiteľov alebo spoločností vyžadovať súčinnosť reťazca aktérov, nielen súdov, ale aj správnych orgánov. Na ďalšie preskúmanie tohto reťazca presadzovania práva je znovu znázornená dĺžka konania orgánov na ochranu spotrebiteľa. Na obrázku č. 20 sa znázorňuje priemerný čas, ktorý potrebovali od začiatku konania do vydania správneho rozhodnutia vnútroštátne orgány na ochranu spotrebiteľa v období 2014 – 2018. Príslušné rozhodnutia zahŕňajú vyhlásenia o porušení hmotnoprávných pravidiel, predbežné opatrenia, príkazy na zdržanie sa konania a podnety na začatie alebo ukončenie súdneho konania.

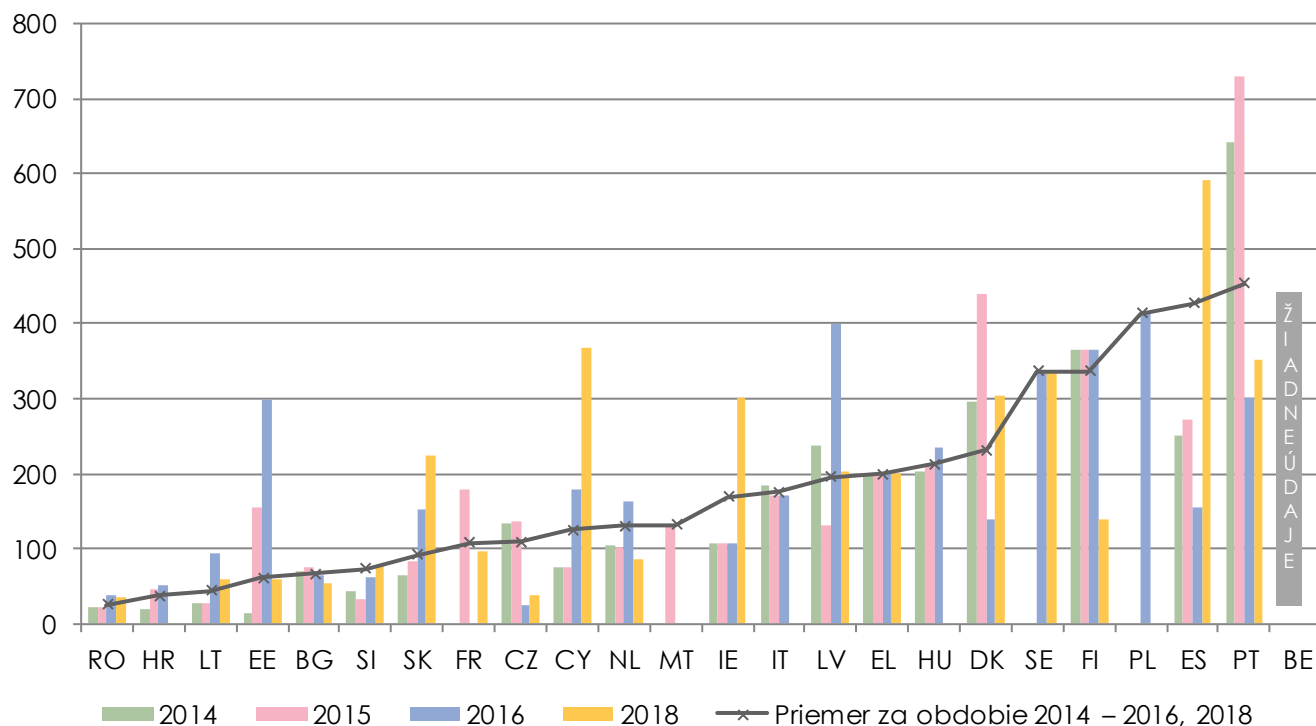
⁴⁵ Obrázky č. 19 a 20 sa týkajú presadzovania smernice o nekalých podmienkach (93/13/EHS), smernice o predaji spotrebného tovaru a zárukách (1999/44/ES), smernice o nekalých obchodných praktikách (2005/29/ES), smernice o právach spotrebiteľov (2011/83/EÚ) a ich vnútroštátnych vykonávacích predpisov.

Obrázok č. 19: Ochrana spotrebiteľa: priemerná dĺžka súdneho preskúmania, 2013 – 2018 (*) (prvá inštancia/v dňoch) (zdroj: Európska komisia a sieť spolupráce v oblasti ochrany spotrebiteľa)

(*) AT, FI, DE, LU: scenár nie je uplatniteľný, keďže orgány na ochranu spotrebiteľa nie sú oprávnené prijímať rozhodnutia o porušeníach príslušných pravidiel na ochranu spotrebiteľa; na CY, v IE, NL a vo SE je počet relevantných konaní nízky (menej než päť); odhad priemernej dĺžky konaní poskytli EL a RO.

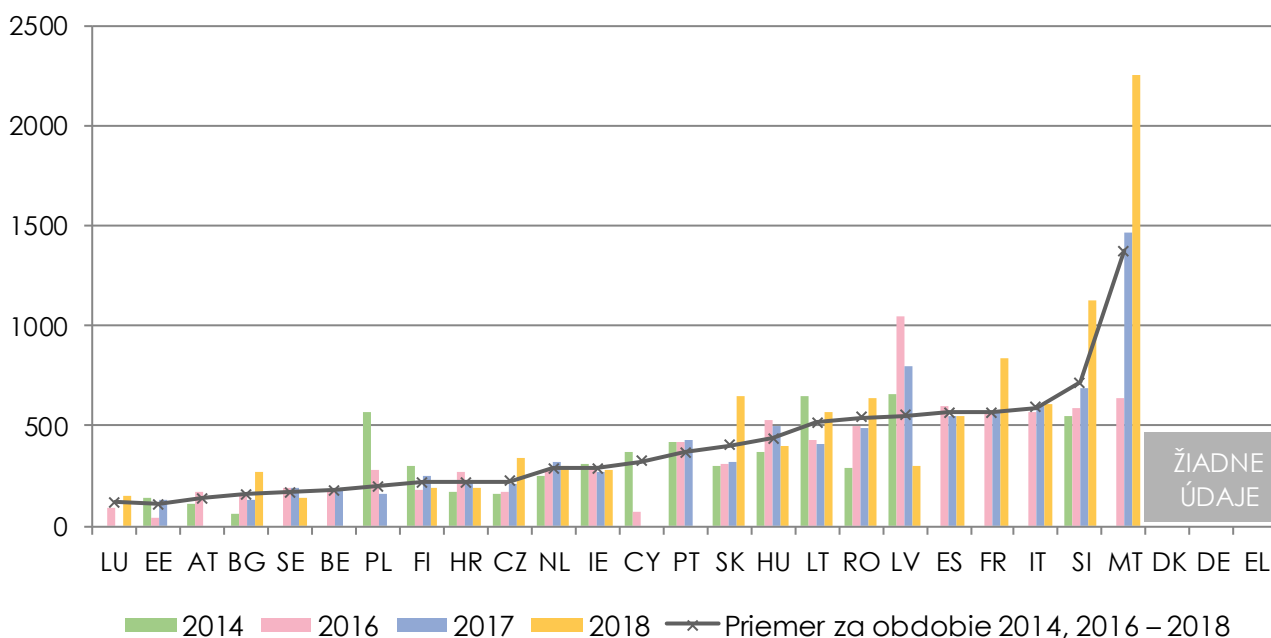
Obrázok č. 20: Ochrana spotrebiteľa: priemerná dĺžka konania orgánov na ochranu spotrebiteľa do vydania správneho rozhodnutia, 2014 – 2018 (*) (prvá inštancia/v dňoch) (zdroj: Európska komisia a sieť spolupráce v oblasti ochrany spotrebiteľa)

(*) AT, DE, LU: scenár nie je uplatniteľný, keďže orgány na ochranu spotrebiteľa nie sú oprávnené prijímať rozhodnutia o porušeníach príslušných pravidiel na ochranu spotrebiteľa; v NL a vo SE je počet relevantných konaní nízky (menej než päť); odhad priemernej dĺžky konaní poskytli DK, FI, FR, EL a RO.

Okrem prispievania k boju proti trestnej činnosti je účinnosť boja proti praniu špinavých peňazí rozhodujúca pre dobrý stav, integritu a stabilitu finančného sektora, dôveru vo finančný systém a spravodlivú hospodársku súťaž na jednotnom trhu ⁽⁴⁶⁾. Ako zdôraznil Medzinárodný menový fond, pranie špinavých peňazí môže odrádzať zahraničných investorov, narúšať medzinárodné kapitálové toky a negatívne ovplyvňovať makroekonomickú výkonnosť krajiny, v dôsledku čoho dochádza k zníženiu úrovne blahobytu a odčerpávaniu zdrojov z produktívnejších hospodárskych činností ⁽⁴⁷⁾. V smernici o boji proti praniu špinavých peňazí sa od členských štátov vyžaduje, aby viedli štatistiky o účinnosti svojich systémov na boj proti praniu špinavých peňazí alebo financovaniu terorizmu ⁽⁴⁸⁾. V spolupráci s členskými štátmi bol zber údajov vykonaný pomocou aktualizovaného dotazníka o súdnych fázach vnútroštátnych režimov boja proti praniu špinavých peňazí. Na obrázku č. 21 sa znázorňuje priemerná dĺžka konania súdov prvej inštancie, ktoré sa zaoberali trestnými činmi prania špinavých peňazí.

Obrázok č. 21: Pranie špinavých peňazí: priemerná dĺžka súdneho konania, 2014 – 2018 (*)
(prvá inštancia/v dňoch) (zdroj: Európska komisia a skupina expertov na problematiku boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu)

(*) Žiadne údaje za rok 2018: **BE, EE, CY, AT, PL a PT**. **ES, NL**: odhadovaná dĺžka; **LV**: vzhľadom na relatívne nízky počet konaní v roku 2016 môžu dĺžku konania ovplyvniť rôzne faktory, napr. prerušenie jediného konania z objektívnych dôvodov; **PL**: výpočet dĺžky konaní v roku 2016 vychádza z náhodne vybratej vzorky konaní; **SE**: výpočet v roku 2017 vychádza zo vzorky vyriešených vecí; údaje za rok 2018 sú predbežné; **IT**: údaje sa týkajú odvolacích súdov, ktoré tvoria približne 91 % celkového počtu konaní v roku 2015 a približne 99 % v rokoch 2016 a 2017; údaje sa týkajú hlavného aj predbežného súdneho pojednávania.

⁴⁶ Odôvodnenie 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 z 20. mája 2015 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu.

⁴⁷ Informačný prehľad MMF, 8. marca 2018: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism>.

⁴⁸ Článok 44 ods. 1 smernice (EÚ) 2015/849. Pozri tiež revidovaný článok 44 v smernici (EÚ) 2018/843, ktorá nadobudla účinnosť v júni 2018 a ktorú musia členské štáty vykonať najneskôr do januára 2020.

3.1.4. Závery týkajúce sa efektívnosti justičných systémov

Efektívny justičný systém riadi zaťaženosť a nevybavené prípady a vydáva rozhodnutia bez zbytočného zdržania. Hlavnými ukazovateľmi použitými v porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície na preskúmanie efektívnosti justičných systémov sú preto *dĺžka konaní* (odhadovaný alebo priemerný čas potrebný na vyriešenie vecí v dňoch), *miera vyriešenia vecí* (pomer počtu vyriešených vecí k počtu nových vecí) a počet *prebiehajúcich konaní* (ktoré ku koncu roka ešte treba riešiť).

Všeobecné údaje o efektívnosti

Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2020 obsahuje údaje o efektívnosti za sedem rokov (2012 – 2018). Toto časové obdobie umožňuje identifikovať určité trendy a zohľadniť skutočnosť, že reformy v oblasti justície si často vyžadujú čas na preukázanie ich vplyvu.

Z údajov o občianskoprávných, obchodných a správnych konaniach dostupných od roku 2012 vyplýva, že efektívnosť sa v jedenástich členských štátoch zlepšila alebo zostala nezmenená, pričom v ôsmich členských štátoch sa znížila, hoci často len okrajovo.

Priaznivý vývoj možno pozorovať vo väčšine členských štátov, ktoré boli v rámci európskeho semestra identifikované ako krajiny čeliace problémom ⁽⁴⁹⁾:

- Od roku 2012 sa takmer vo všetkých týchto členských štátoch **dĺžka súdnych konaní v prvej inštancii** v širokej kategórii „všetkých konaní“ (obrázok č. 5) a občianskoprávných a obchodných sporových konaní (obrázok č. 6) skrátila alebo zostala nezmenená. Vo väčšine týchto členských štátov sa dĺžka správnych konaní (obrázok č. 8) od roku 2012 skrátila alebo zostala nezmenená. Celkovo zaznamenalo v roku 2018 nárast v dĺžke konaní iba niekoľko členských štátov.
- V porovnávacom prehľade sa uvádzajú údaje o **dĺžke konaní na súdoch všetkých inštancií** v občianskoprávných a obchodných sporových konaniach (obrázok č. 7), ako aj v správnych konaniach (obrázok č. 9). Z údajov vyplýva, že v členských štátoch, ktoré boli identifikované ako krajiny čeliace problémom s dĺžkou konaní na súdoch prvej inštancie, fungujú efektívnejšie sudy vyšších inštancií. Naopak, v niektorých členských štátoch, ktoré čelia problémom, trvajú konania na súdoch vyšších inštancií v priemere dokonca dlhšie než na súdoch prvej inštancie.
- V širokej kategórii „všetkých konaní“ a v občianskoprávných a obchodných sporových konaniach (obrázky č. 10 a 11) sa od roku 2012 znížil celkový počet členských štátov, v ktorých je **miera vyriešenia vecí** vyššia ako 100 %. V roku 2018 takmer všetky členské štáty vrátane tých, ktoré čelia problémom, uviedli vysokú mieru vyriešenia vecí (viac ako 97 %), čo znamená, že sudy sú vo všeobecnosti schopné riešiť nové veci v týchto kategóriách. V prípade správnych konaní (obrázok č. 12) možno pozorovať väčší medziročný rozdiel v miere vyriešenia vecí, ktorá celkovo zostáva nižšia než v iných kategóriách konaní, pričom v niektorých členských štátoch sa dosiahol značný pokrok. Konkrétne väčšina členských štátov čeliacich problémom vykazuje od roku 2012 nárast miery vyriešenia vecí v správnych konaniach.
- Od roku 2012 sa naďalej dosahuje pokrok v takmer všetkých členských štátoch, ktoré čelia najzásadnejším problémom s **nevybavenými prípadmi**, a to bez ohľadu na kategóriu konaní. Často sa dosiahol významný pokrok pri znižovaní počtu prebiehajúcich konaní, a to v občianskoprávných a obchodných sporových konaniach (obrázok č. 14), ako aj v správnych konaniach (obrázok č. 15). Napriek týmto zlepšeniam pretrvávajú výrazné rozdiely medzi členskými štátmi, v ktorých je pomerne málo prebiehajúcich konaní, a členskými štátmi s vysokým počtom prebiehajúcich konaní, pričom v niektorých členských štátoch dochádza

⁴⁹

HR, IT, CY, HU, MT, PT a SK, ktoré dostali odporúčania v rámci európskeho semestra 2019, a BE, BG, IE, EL, ES, LV, PL, RO a SI, v prípade ktorých boli problémy zohľadnené v odôvodneniach odporúčaní pre jednotlivé krajiny na rok 2019 a v správach o krajinách.

Rozdiely vo výsledkoch počas analyzovaných siedmich rokov možno vysvetliť kontextovými faktormi (odchýlky nad 10 % v náraste nových vecí nie sú nezvyčajné) alebo systémovými nedostatkami (nedostatočná pružnosť a schopnosť reagovať alebo nezrovnalosti v reformnom procese).

podľa všetkého k zvyšovaniu počtu nevybavených prípadov.

Efektívnosť v špecifických oblastiach práva EÚ

Údaje o priemernej dĺžke konaní v špecifických oblastiach práva EÚ (obrázky č. 16 – 21) poskytujú prehľad o fungovaní justičných systémov v týchto druhoch obchodných sporov.

Údaje o efektívnosti v špecifických oblastiach práva sa zbierajú na základe úzko vymedzených scenárov a počet relevantných konaní môže byť nízky. V porovnaní s vypočítanou dĺžkou konania uvedenou vo všeobecných údajoch o efektívnosti však tieto údaje vyjadrujú skutočnú priemernú dĺžku všetkých relevantných konaní v špecifických oblastiach v príslušnom roku. Preto stojí za povšimnutie, že viaceré členské štáty, ktoré sa na základe všeobecných údajov o efektívnosti nezaraďujú medzi krajiny čeliace problémom, uvádzajú výrazne dlhšie časy konaní v špecifických oblastiach práva EÚ. Súčasne sa môžu značne líšiť aj dĺžky konaní v rôznych špecifických oblastiach v tom istom členskom štáte.

Údaje o špecifických oblastiach práva EÚ poukazujú na tieto trendy:

- Pokiaľ ide o **konania týkajúce sa hospodárskej súťaže** (obrázok č. 16), hoci sa celková zaťaženosť, ktorej čelia súdy vo všetkých členských štátoch, mierne zvýšila, súdne preskúmanie sa v šiestich členských štátoch skrátilo alebo zostalo nezmenené, pričom v ďalších piatich členských štátoch sa predĺžilo. V roku 2018 pokračoval priaznivý trend, keďže len dva členské štáty vykázali priemernú dĺžku viac ako 1 000 dní (v porovnaní s tromi v roku 2017).
- V oblasti **elektronických komunikácií** (obrázok č. 17) sa zaťaženosť na súdoch naďalej zvyšovala, v predchádzajúcich rokoch sa však pozoroval priaznivý trend skracovania dĺžky konaní. V roku 2018 väčšina členských štátov zaznamenala predĺženie priemernej dĺžky konaní v porovnaní s rokom 2017 aj s rokom 2013.
- Pokiaľ ide o **konania týkajúce sa porušenia práv na ochrannú známku EÚ** (obrázok č. 18), v roku 2018 sa trendy v priemernej dĺžke konaní do veľkej miery líšili. Niektoré členské štáty zaregistrovali prudký nárast, zatiaľ čo iným sa podarilo lepšie zvládnuť zaťaženosť a skrátili čas potrebný na riešenie vecí.
- Možný kombinovaný účinok reťazca presadzovania práva pozostávajúceho zo správneho konania a súdneho preskúmania je uvedený v časti o spotrebiteľskom práve (obrázky č. 19 a 20). Sedem členských štátov uviedlo, že v roku 2018 trvalo ich orgánom na ochranu spotrebiteľa dospieť k rozhodnutiu vo veci týkajúcej sa spotrebiteľského práva EÚ v priemere menej ako tri mesiace, zatiaľ čo v deviatich členských štátoch im to trvalo viac ako šesť mesiacov. Ak boli rozhodnutia orgánov na ochranu spotrebiteľa napadnuté na súdoch, v roku 2018 trvalo vo väčšine členských štátov súdne preskúmanie správneho rozhodnutia v priemere menej ako jeden rok.
- Účinnosť boja proti **praniu špinavých peňazí** má zásadný význam z hľadiska ochrany finančného systému, spravodlivej hospodárskej súťaže a zabránenia nepriaznivým hospodárskym dôsledkom. Problémy súvisiace s dĺžkou súdnych konaní pri trestných činoch prania špinavých peňazí môžu ovplyvniť účinný boj proti praniu špinavých peňazí. V porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície za rok 2020 sa uvádzajú aktualizované údaje o dĺžke súdnych konaní týkajúcich sa trestných činov prania špinavých peňazí (obrázok č. 21), z ktorých je zrejmé, že zatiaľ čo v približne polovici členských štátov trvá konanie na súdoch prvej inštancie v priemere až rok, vo viacerých členských štátoch, ktoré čelia problémom so stíhaním trestných činov prania špinavých peňazí, trvá toto konanie v priemere približne dva roky⁽⁵⁰⁾.

50

Smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1673 z 23. októbra 2018 o boji proti praniu špinavých peňazí prostredníctvom trestného práva sa odstránia právne prekážky, ktoré môžu oddialiť trestné stíhanie, napríklad keď trestné stíhanie za pranie špinavých peňazí sa môže začať až vtedy, keď sa ukončí konanie týkajúce sa predikatívneho trestného činu. Uvedenú smernicu musia členské štáty transponovať do 8. decembra 2020.

3.2. Kvalita justičných systémov

Neexistuje jednotný spôsob merania kvality justičných systémov. V porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície za rok 2020 sa pokračuje v skúmaní faktorov, ktoré sú všeobecne uznávané za relevantné z hľadiska zvyšovania kvality justície. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch sú zoskupené do štyroch kategórií:

1. prístupnosť spravodlivosti pre občanov a podniky;
2. primerané finančné a ľudské zdroje;
3. zavedenie nástrojov hodnotenia a
4. používanie noriem kvality.

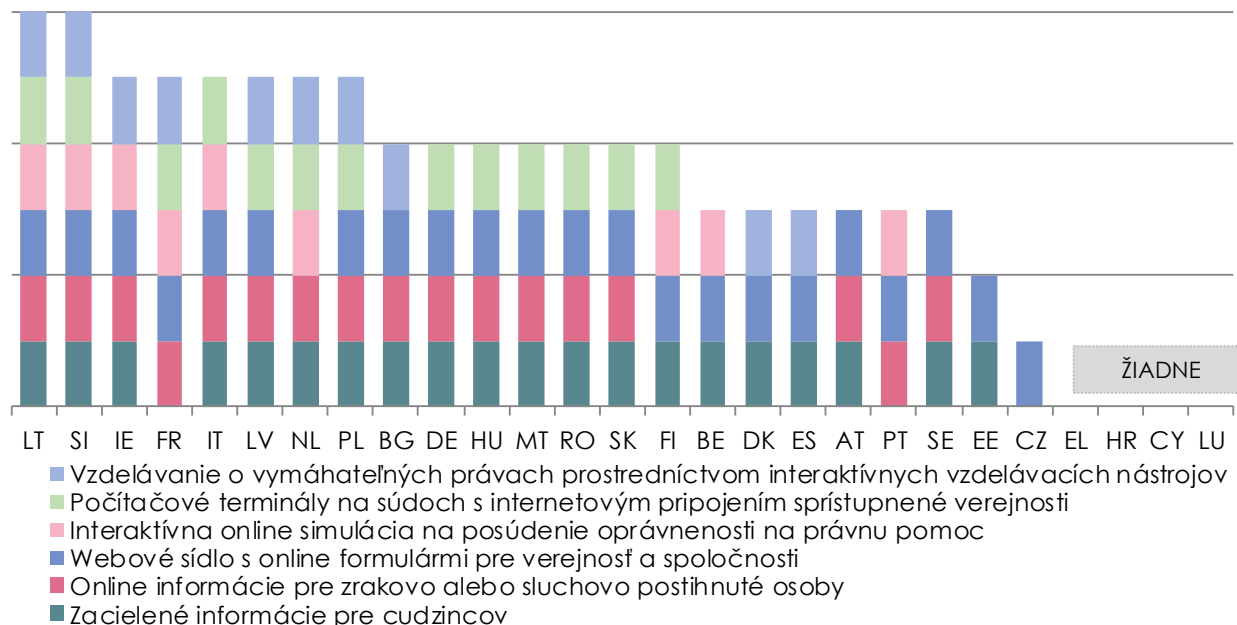
3.2.1. Prístupnosť

Prístupnosť sa vyžaduje v rámci celého justičného reťazca, aby ľudia mohli získavať relevantné informácie – o justičnom systéme, spôsobe, ako si uplatniť nárok, a súvisiacich finančných aspektoch, ako aj o stave konania až do jeho konca – aby bol rozsudok rýchlo prístupný online.

– Poskytovanie informácií o justičnom systéme –

Ústretové súdnictvo musí občanom poskytovať informácie o justičnom systéme ľahko prístupným spôsobom, ale aj vo forme vhodnej pre konkrétne skupiny spoločnosti, ktoré by inak mali ťažkosti s prístupom k týmto informáciám. Na obrázku č. 22 je znázornená online dostupnosť informácií o konkrétnych aspektoch justičného systému pre konkrétne skupiny spoločnosti.

Obrázok č. 22: Online dostupnosť informácií o justičnom systéme pre širokú verejnosť, 2019(*) [zdroj: Európska komisia (⁵¹)]

(*) DE: každá spolková krajina, ako aj spolková úroveň samostatne rozhoduje o tom, ktoré informácie poskytnú online.

⁵¹ Údaje za rok 2019 získané v spolupráci so skupinou kontaktných osôb pre vnútroštátne justičné systémy.

Náklady súdneho sporu predstavujú kľúčový faktor prístupu k spravodlivosti. Vysoké náklady súdneho sporu vrátane súdnych⁽⁵²⁾ a právnych poplatkov⁽⁵³⁾ môžu sťažovať prístup k spravodlivosti. Náklady súdneho sporu v občianskoprávných a obchodných veciach nie sú na úrovni EÚ harmonizované. Riadia sa vnútroštátnymi právnymi predpismi, a preto sa v jednotlivých členských štátoch líšia.

Prístup k právnej pomoci je základným právom zakotveným v charte⁽⁵⁴⁾. Umožňuje prístup k spravodlivosti tým, ktorí by nedokázali znášať náklady súdneho sporu. Väčšina členských štátov poskytuje právnu pomoc na základe príjmu žiadateľa⁽⁵⁵⁾.

Na obrázku č. 23 je znázornená dostupnosť úplnej alebo čiastočnej právnej pomoci v konkrétnej spotrebiteľskej veci s hodnotou sporu vo výške 6 000 EUR. Uvádza sa v ňom porovnanie hraníc príjmu na poskytnutie právnej pomoci s hranicou chudoby podľa Eurostatu v každom členskom štáte v percentuálnom vyjadrení⁽⁵⁶⁾. Ak je napríklad prah na poskytnutie právnej pomoci na úrovni 20 %, znamená to, že žiadateľ s príjmom o 20 % vyšším ako príslušná hranica chudoby v jeho členskom štáte podľa Eurostatu bude stále oprávnený na poskytnutie právnej pomoci. Ak je, naopak, prah na poskytnutie právnej pomoci na mínusovej úrovni, znamená to, že osoba s príjmom nižším ako príslušná hranica chudoby nemusí byť oprávnená na poskytnutie právnej pomoci.

Niektoré členské štáty uplatňujú systém právnej pomoci, ktorý zabezpečuje 100 % pokrytie trov súvisiacich s právnym sporom (úplná právna pomoc), doplnený systémom pokrývajúcim čiastkové trovy (čiastočná právna pomoc), pričom pri systéme čiastočnej právnej pomoci sa uplatňujú iné kritériá oprávnenosti než pri systéme úplnej právnej pomoci. Iné členské štáty uplatňujú iba systém úplnej alebo iba systém čiastočnej právnej pomoci.

⁵² Súdne poplatky sa chápu ako suma, ktorú je potrebné zaplatiť, aby sa mohlo začať konanie pred súdom alebo tribunálom v inej ako trestnej veci.

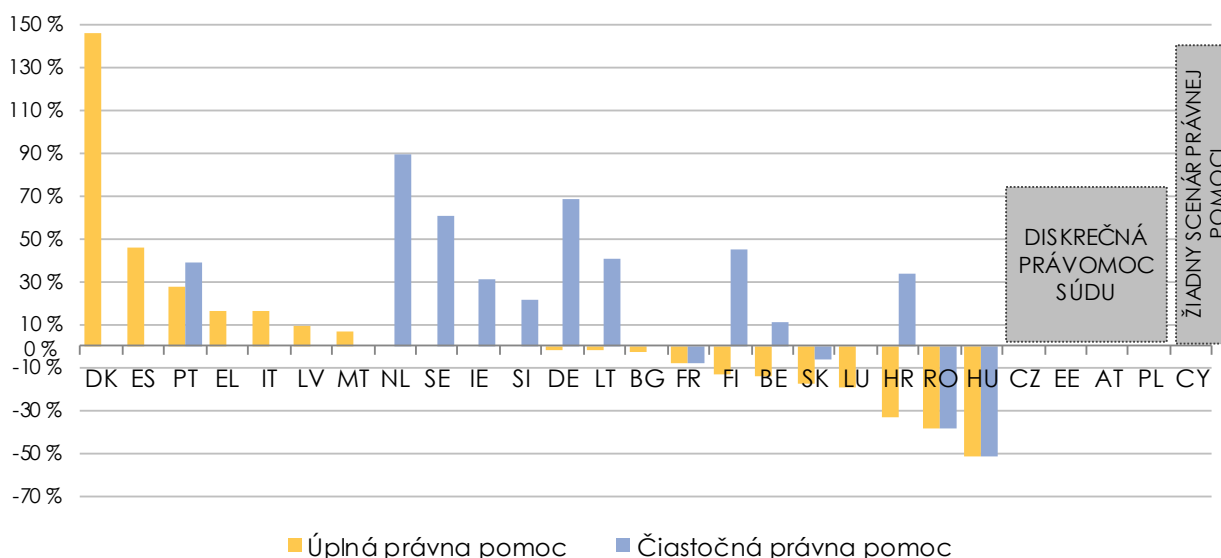
⁵³ Právne poplatky predstavujú odmenu advokátom za služby poskytované klientom.

⁵⁴ Článok 47 ods. 3 Charty základných práv EÚ.

⁵⁵ Členské štáty používajú rôzne metódy na stanovenie prahovej hodnoty oprávnenosti, napr. rôzne referenčné obdobia (mesačné/ročné príjmy). Približne polovica členských štátov má stanovenú aj prahovú hodnotu súvisiacu s osobným kapitálom žiadateľa. To sa však pre tento údaj nezohľadňuje. V BE, BG, IE, ES, FR, HR, HU, LV, LT, LU, NL a PT majú určité skupiny ľudí (napr. jednotlivci, ktorí poberajú určité dávky) automaticky nárok na poskytnutie právnej pomoci v občianskoprávných/obchodných sporoch. Dodatočné kritériá, ktoré členské štáty môžu použiť, napríklad skutková podstata, sa v tomto údaji nezohľadňujú. Aj keď to priamo s údajom nesúvisí, v niekoľkých členských štátoch (AT, CZ, DE, DK, EE, ES, FR, IT, NL, PL, PT, SI) sa právna pomoc neobmedzuje na fyzické osoby.

⁵⁶ S cieľom získať porovnateľné údaje je príslušná hranica chudoby podľa Eurostatu pre každý členský štát prevedená na mesačný príjem. Miera rizika chudoby je stanovená na úrovni 60 % mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu domácnosti. Európsky prieskum o príjmoch a životných podmienkach, tabuľka Eurostatu ilc_li01, k dispozícii na adrese: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database>.

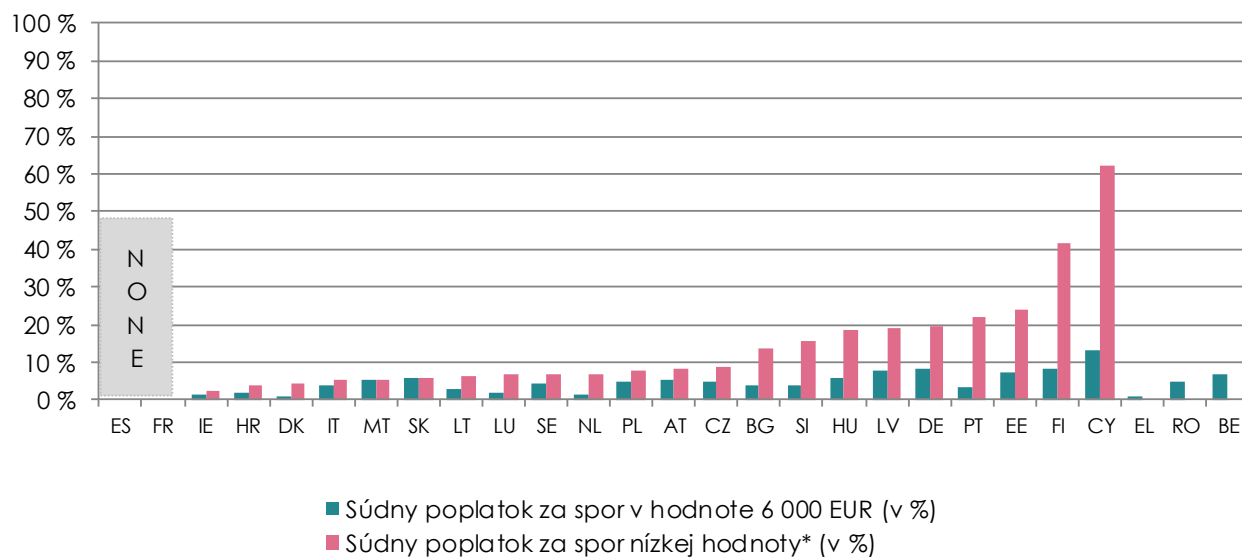
Obrázok č. 23: Hranica príjmu na poskytnutie právnej pomoci v konkrétnej spotrebiteľskej veci, 2019 (*) (rozdiely v % oproti hranici chudoby podľa Eurostatu) [zdroj: Európska komisia a CCBE (57)]

(*) **EE:** rozhodnutie o poskytnutí právnej pomoci nie je založené na výške finančných zdrojov žiadateľa. **IE:** čiastočná právna pomoc musí zohľadňovať aj disponibilné aktíva žiadateľa. **LV:** hranice príjmu sa líšia v závislosti od obcí, na obrázku sa znázorňuje horný limit.

Väčšina členských štátov vyžaduje, aby strany pri začatí súdneho konania zaplatili súdny poplatok. Prijemcovia právnej pomoci sú často oslobodení od súdnych poplatkov. Len v BG, EE, IE, NL, PL a SI nie sú príjemcovia právnej pomoci automaticky oslobodení od súdnych poplatkov. V CZ o oslobodení príjemcu právnej pomoci od povinnosti zaplatiť súdny poplatok rozhoduje v každom jednotlivom prípade súd. Na obrázku č. 24 sa porovnáva pre uvedené dva scenáre úroveň súdnych poplatkov ako podiel hodnoty sporu. Ak majú napríklad súdne poplatky zobrazené na nasledujúcom obrázku výšku 10 % sporu v hodnote 6 000 EUR, spotrebiteľ bude musieť pri začatí súdneho konania zaplatiť súdny poplatok vo výške 600 EUR. Nízka hodnota sporu pre každý členský štát vychádza z hranice chudoby podľa Eurostatu.

Obrázok č. 24: Súdny poplatok na začatie súdneho konania v konkrétnej spotrebiteľskej veci, 2019 (*) (úroveň súdneho poplatku ako podiel hodnoty sporu) [zdroj: Európska komisia a CCBE (⁵⁸)]

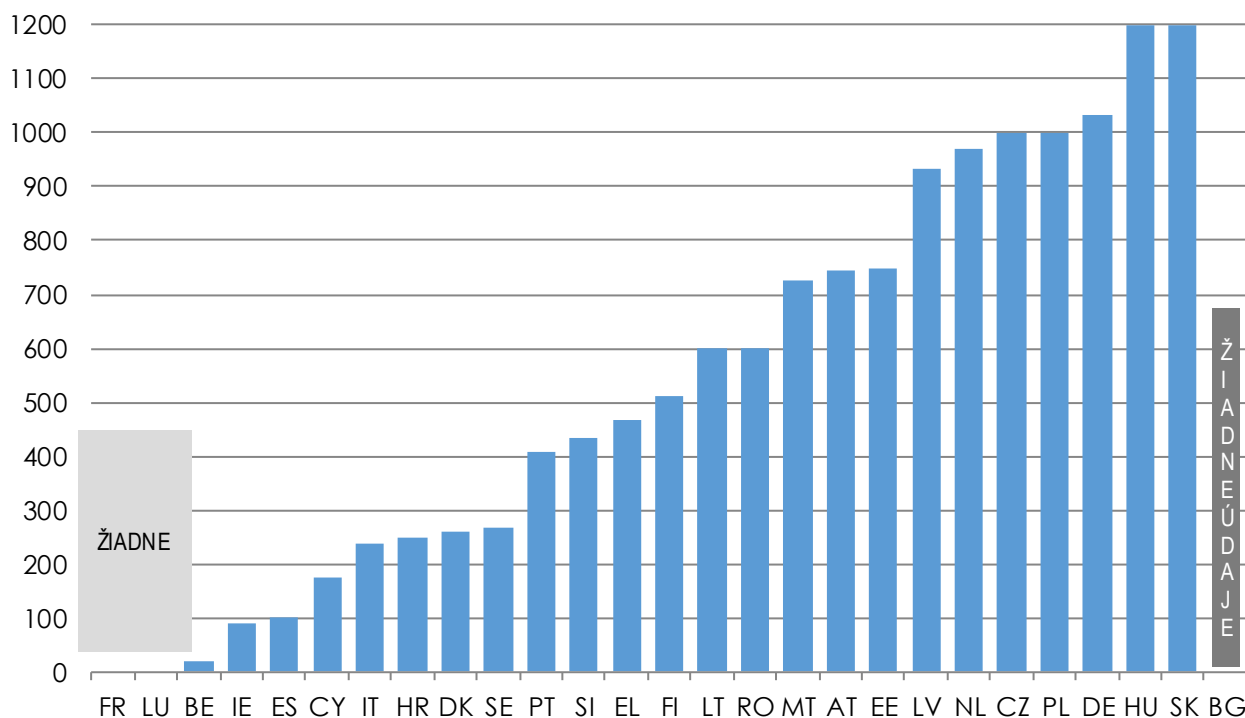

(*) „Nízka hodnota sporu“ je hodnota, ktorá zodpovedá hranici chudoby podľa Eurostatu pre jednu osobu v každom členskom štáte prevedenej na mesačný príjem (napr. v roku 2019 sa táto hodnota pohybovala od 164 EUR v **RO** do 1 804 EUR v **LU**); **BE**, **EL** a **RO**: neboli poskytnuté žiadne informácie o súdnych poplatkoch v prípade nízkej hodnoty sporu; **LU**: účastníci sporu musia v prípade, že sa im neposkytuje právna pomoc, zaplatiť pri začatí konania úradný poplatok ako navrhovateľ; **NL**: súdne poplatky v prípade príjmu nad 2 275 EUR mesačne.

⁵⁸ Údaje sa týkajú hraníc príjmu platných v roku 2019 a boli získané prostredníctvom dotazníkov určených členom rady CCBE na základe tohto konkrétneho scenára: spor spotrebiteľa so spoločnosťou (uviedli sa dve rozličné hodnoty sporu, a to: 6 000 EUR a hranica chudoby v každom členskom štáte podľa Eurostatu).

Efektívne vymáhanie plnenia zmlúv je pre hospodárstvo nevyhnutné. Pravdepodobnosť vymoženía skutočných nákladov súdneho sporu posilňuje postavenie veriteľa, ktorý sa usiluje o vymoženie plnenia zmluvy. Zvyčajne musí veriteľ ako navrhovateľ zaplatiť súdny poplatok za podanie žaloby na súd. Vo všeobecnosti platí, že súdy nariaďa žalovanému, ktorý bol neúspešným účastníkom konania, v plnej výške uhradiť súdne poplatky znášané navrhovateľom, ktorý bol úspešným účastníkom konania. Na obrázku č. 25 sa znázorňuje výška súdneho poplatku, ktorý je potrebné zaplatiť, aby sa mohlo začať súdne konanie v konkrétnej obchodnej veci (pozri poznámku pod čiarou č. 59).

Obrázok č. 25: Súdny poplatok na začatie súdneho konania v konkrétnej obchodnej veci, 2019(*) (v EUR) [zdroj: Európska komisia a CCBE (⁵⁹)]

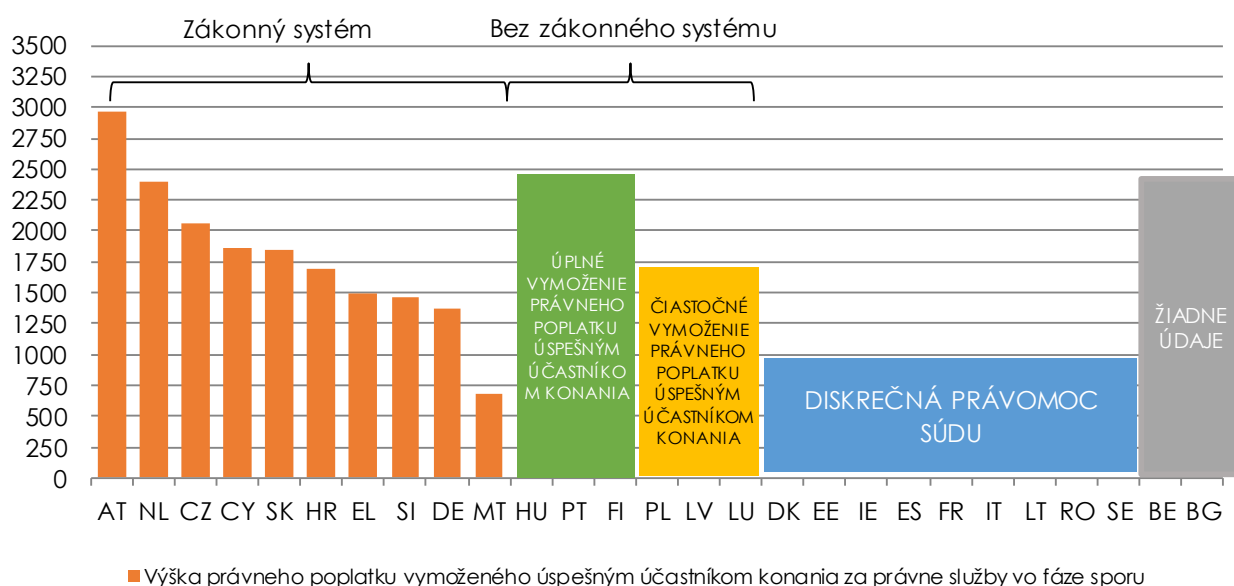

(*) O vymožení súdnych poplatkov sa rozhoduje individuálne v **ES, PT a RO**. V **EL a HU** nemá úspešný účastník konania možnosť vymôcť súdne poplatky v plnej výške.

Veriteľ musí zvyčajne znášať poplatky za vlastného advokáta nielen vo fáze sporu, ale aj vo fáze pred ním. Pokiaľ ide o úhradu, väčšina členských štátov uplatňuje pravidlo, podľa ktorého strana, ktorá je neúspešným účastníkom konania, znáša nielen vlastné náklady na právne úkony, ale aj náklady úspešného účastníka konania. Týmto pravidlom sa odrádza od podávania žalôb s malou pravdepodobnosťou úspechu a podporuje podávanie žalôb s veľkou pravdepodobnosťou úspechu. Na obrázku č. 26 sa znázorňuje suma, ktorú by súd priznal úspešnému navrhovateľovi v scenári s konkrétnou obchodnou vecou (pozri poznámku pod čiarou č. 60). Možno rozlišovať medzi tromi systémami: 1. v členských štátoch so zákonným systémom poplatkov závisí úhrada právnych poplatkov od úrovne zákonných poplatkov za prácu advokáta, ktorá sa v jednotlivých členských štátoch do veľkej miery líši; 2. v členských štátoch bez zákonného systému poplatkov existuje úhrada právnych poplatkov v plnej (HU, PT, FI) alebo čiastočnej (PL, LV, LU) výške; a 3. v mnohých členských štátoch o úhrade rozhoduje súd individuálne.

⁵⁹ Údaje boli získané prostredníctvom dotazníkov určených členom rady CCBE na základe tohto konkrétneho scenára: spor medzi dvomi spoločnosťami v cezhraničnom obchodnom spore týkajúcom sa vymáhania plnenia zmluvy. Uviedla sa hodnota sporu 20 000 EUR. Členovia rady CCBE boli požiadaní o poskytnutie informácií o splatných súdnych poplatkoch za podanie žaloby vo veci uvedenej v scenári.

Obrázok č. 26: Vymožiteľnosť právnych poplatkov v obchodnom spore, 2019 (*) (v EUR)
[zdroj: Európska komisia a CCBE ⁽⁶⁰⁾]

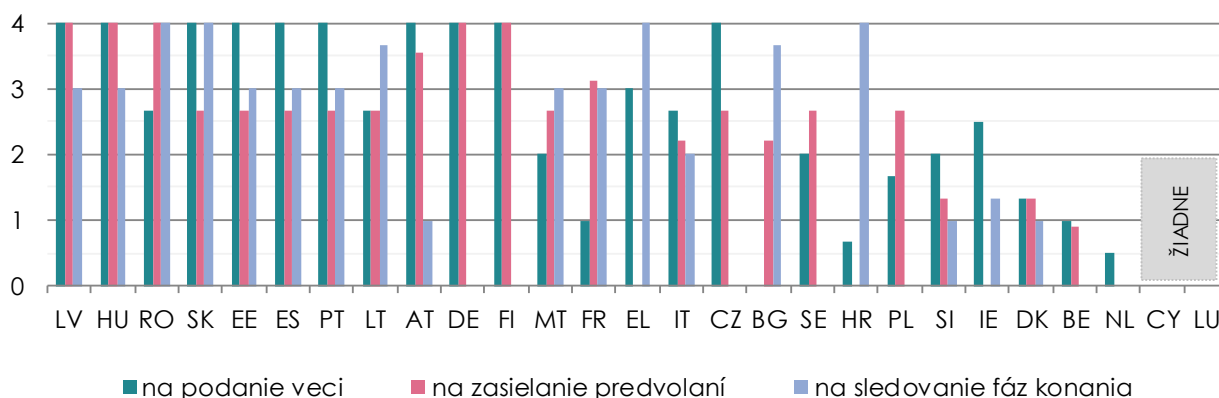
(*) Na tomto obrázku právne poplatky nezahŕňajú správne náklady ani prípadnú DPH. Hypotetický právny poplatok v scenári fázy sporu má výšku 1 650 EUR. Vymoženie v plnej výške v systémoch bez zákonných poplatkov znamená, že túto sumu (1 650 EUR) možno vymôcť. Členské štáty s čiastočnou vymožiteľnosťou (PL, LV, LU) sú zoradené podľa vymožiteľných právnych poplatkov (od najvyšších po najnižšie, v rozsahu od 1 275 EUR do 500 EUR). Obrázok neobsahuje informácie o vymožiteľnosti právnych poplatkov za fázu pred sporom, ktorá sa nepredpokladá vo všetkých členských štátoch. AT: scenár nie je v plnej miere uplatniteľný na systém úhrady AT; MT: na MT neexistuje koncepcia hodinových právnych poplatkov, úhrada sa stanovuje na základe hodnoty sporu; IT: v IT existujú zákonné poplatky (v scenári 3 235 EUR), ale súd môže rozhodnúť o úhrade v stanovenom rozsahu; LT: súd rozhodne na základe pokynov ministerstva spravodlivosti, maximálna výška v scenári by bola 3 350 EUR.

– Elektronické podávanie a sledovanie žalôb –

Schopnosť dokončiť konkrétne kroky súdneho postupu elektronickými prostriedkami je dôležitou súčasťou kvality justičných systémov, pretože elektronické podávanie žalôb, ako aj možnosť sledovania a urýchlenia konania online môžu uľahčiť prístup k spravodlivosti a obmedziť zdržania aj náklady. Systémy IKT na súdoch zohrávajú takisto čoraz dôležitejšiu úlohu v cezhraničnej spolupráci medzi súdnymi orgánmi a uľahčujú vykonávanie právnych predpisov EÚ, napríklad pri konaniach vo veciach s nízkou hodnotou sporu.

⁶⁰ Údaje boli získané prostredníctvom dotazníkov určených členom rady CCBE na základe rovnakej hypotetickej veci ako v prípade obrázka č. 25 (pozri poznámku pod čiarou č. 58). Právne poplatky sa vypočítali na základe tohto scenára: spoločnosť, ktorá sa snaží vymôcť plnenie zmluvy, uzavrela zmluvu so špecializovaným a skúseným advokátom, ktorý vykonal túto prácu: Vo fáze pred sporom: tri hodiny práce, jeden vypracovaný dokument, pričom hodinový právny poplatok je vo výške 150 EUR (celkom 450 EUR). Vo fáze sporu: 11 hodín práce, tri vypracované dokumenty, dve súdne pojednávania, pričom hodinový právny poplatok je vo výške 150 EUR netto (celkom 1 650 EUR). Členovia rady CCBE mali poskytnúť informácie o a) zákonom poplatku za prácu vykonanú vo fáze pred sporom, ak sa vykonala, a b) výške právneho poplatku, ktorý by súd opodstatnene nariadil uhradiť neúspešnému účastníkovi konania.

Obrázok č. 27: Dostupnosť elektronických prostriedkov, 2018 (*) [0 = dostupné na 0 % súdov; 4 = dostupné na 100 % súdov] (⁶¹) (zdroj: štúdia CEPEJ)

(*) Nová metodika, údaje nie sú porovnateľné s predchádzajúcimi rokmi. **DK a RO:** veci sa môžu predložiť súdom prostredníctvom elektronickej pošty.

– Prístup k rozsudkom –

Zabezpečením online prístupu k rozsudkom sa zvyšuje transparentnosť justičných systémov, pomáha občanom a podnikom pochopiť svoje práva a môže sa prispievať ku konzistentnosti judikatúry. Mechanizmy zverejňovania súdnych rozhodnutí online sú základným predpokladom na vytvorenie ľahko použiteľných vyhľadávacích prostriedkov (⁶²), ktoré uľahčujú prístup k judikatúre odborníkom pracujúcim v oblasti práva aj širokej verejnosti. Bezproblémový prístup k judikatúre a jej jednoduché opakované použitie umožňuje inovačné aplikácie právnických technológií („legal tech“) na podporu aplikujúcich odborníkov.

Pri zverejňovaní súdnych rozhodnutí online treba vyvážiť rôzne záujmy, a to v medziach stanovených v právnych a politických rámcoch. Na spracovanie osobných údajov súdmi sa v plnej miere uplatňuje všeobecné nariadenie o ochrane údajov (⁶³). Pri posudzovaní toho, ktoré údaje sa majú zverejniť, je potrebné dosiahnuť spravodlivú rovnováhu medzi právom na ochranu údajov, právom na zverejnenie súdnych rozhodnutí a transparentnosťou justičného systému. Platí to najmä vtedy, ak sa zverejnenie týchto údajov odôvodňuje prevažujúcim verejným záujmom. V právnych predpisoch alebo praxi mnohých krajín sa vyžaduje, aby boli súdne rozhodnutia pred zverejnením systematicky alebo na vyžiadanie anonymizované alebo pseudonymizované (⁶⁴). Na údaje súdnych orgánov sa vzťahuje aj európsky právny predpis o otvorených dátach a opakovanom použití informácií verejného sektora (⁶⁵).

⁶¹ Údaje sa týkajú roka 2018. Miera vybavenia od 100 % (zariadenie sa úplne využíva) do 0 % (zariadenie -neexistuje) označuje funkčnú prítomnosť zariadenia, ktorého sa týka obrázok, na súdoch podľa tejto stupnice: (100 % = 4 body, ak sa vzťahuje na všetky záležitosti/1,33 bodu za konkrétnu záležitosť; 50 – 99 % = 3 body, ak sa vzťahuje na všetky záležitosti/1 bod za konkrétnu záležitosť; 10 – 49 % = 2 body, ak sa uplatňuje na všetky záležitosti/0,66 bodu za konkrétnu záležitosť; 1 – 9 % = 1 bod, ak sa vzťahuje na všetky záležitosti/0,33 bodu za konkrétnu záležitosť. „Konkrétna záležitosť“ sa vzťahuje na druh riešeného právneho sporu (občianskoprávne/obchodné, trestné, správne alebo iné konanie).

⁶² Pozri *Príručku najlepších postupov pre riadenie najvyšších súdov* v rámci projektu s názvom Najvyššie súdy ako záruka účinnosti justičných systémov, s. 29.

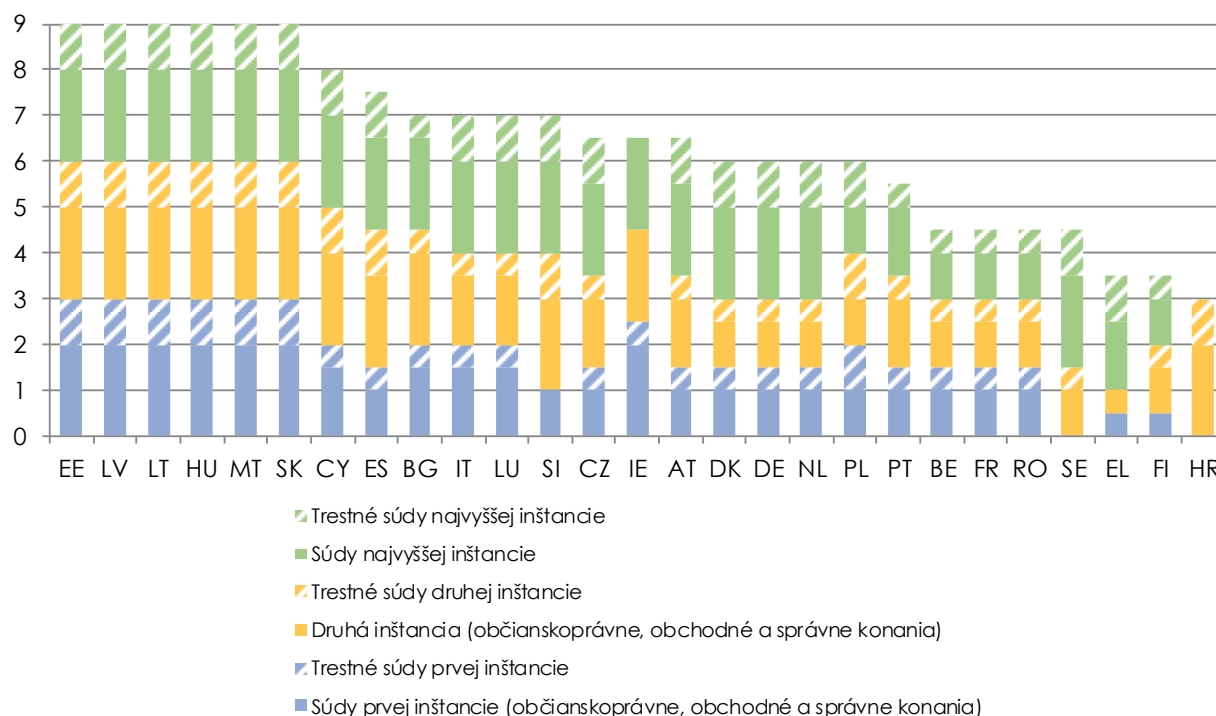
Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016, s. 1).

⁶⁴ Anonymizácia/pseudonymizácia je účinnejšia, ak sa pri nej využíva algoritmus. Keďže však algoritmy nedokážu pochopiť súvislosti, je potrebný dohľad vykonávaný človekom.

⁶⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/98/ES zo 17. novembra 2003 o opakovanom použití informácií verejného sektora (Ú. v. EÚ L 345, 31.12.2003, s. 90) a smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1024 z 20. júna 2019 o otvorených dátach a opakovanom použití informácií verejného sektora (Ú. v. EÚ L 172, 26.6.2019, s. 56).

Dostupnosť súdnych rozhodnutí v strojovo čitateľnom formáte ⁽⁶⁶⁾ uľahčuje využívanie algoritmov v justičnom systéme ⁽⁶⁷⁾.

Obrázok č. 28: Online prístup širokej verejnosti k zverejneným rozsudkom, 2019 (*)
(v občianskoprávných/obchodných, správnych a trestných konaniach na súdoch všetkých inštancií) [zdroj: Európska komisia ⁽⁶⁸⁾]

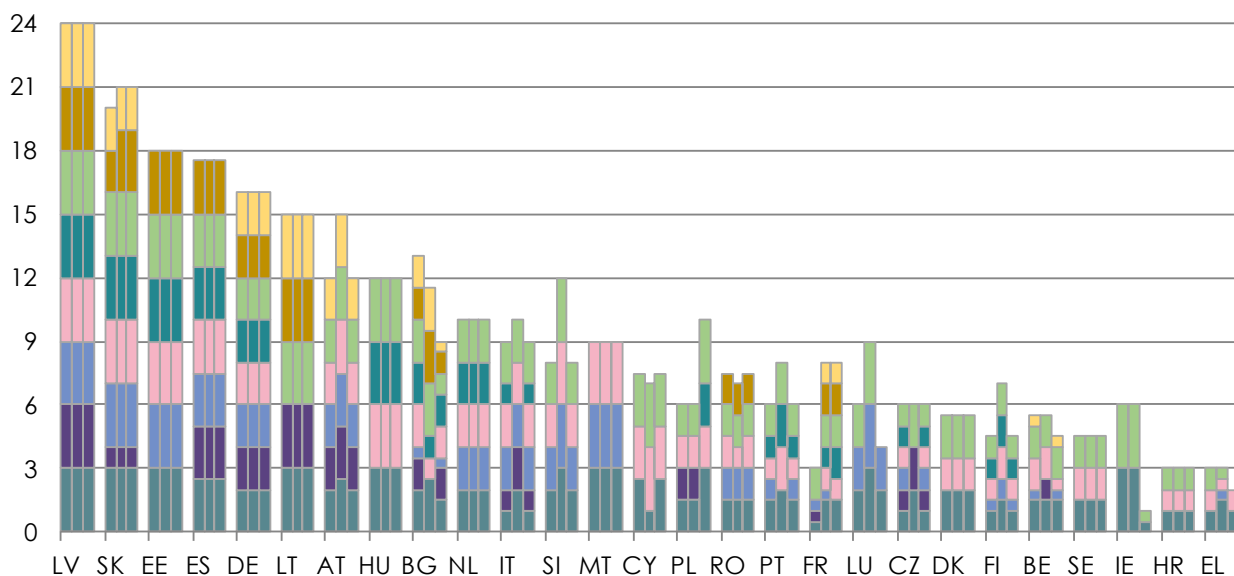
(*) Možné maximum: 9 bodov. Za každú inštanciu súdu sa udelil jeden bod, ak boli dostupné všetky rozsudky v občianskoprávných/obchodných, správnych a trestných konaniach (0,5 bodu, ak boli dostupné len niektoré rozsudky). V prípade členských štátov s dvojstupňovým systémom súdov sa body pridelili za tri stupne, pričom odzrkadľujú príslušnú vyššiu neexistujúcu inštanciu. V prípade členských štátov, ktoré nerozlišujú medzi týmito dvoma oblasťami práva (občianskoprávne/obchodné a správne konania), sa za obidve oblasti pridelil rovnaký počet bodov. **BE**: v občianskoprávných a trestných konaniach rozhoduje o zverejnení svojich rozsudkov každý súd samostatne; **BG**: zverejňujú sa všetky trestnoprávne rozhodnutia kasačného súdu okrem tých, ktoré obsahujú utajované skutočnosti; **DE**: o online dostupnosti rozsudkov prvej inštancie rozhoduje každá spolková krajina samostatne; **IE**: v trestných veciach nie sú skrátené konania vo všeobecnosti predmetom písomného rozsudku; **CY**: v správnych a trestných veciach rozhodujú o tom, ktoré rozsudky majú byť zverejnené, sudcovia; **LU a SE**: súdy nezverejňujú rozsudky online pravidelne (iba významné veci); **AT**: v prvej a druhej inštancii rozhodujú o tom, ktoré rozsudky majú byť zverejnené, sudcovia; **NL**: súdy rozhodujú o zverejnení podľa uverejnených kritérií; **PL**: v správnych konaniach rozhoduje o zverejnení vedúci oddelenia na každom súde; **PT**: v občianskoprávných a trestných konaniach rozhoduje o zverejnení komisia zriadená v rámci súdu.

⁶⁶ Rozsudky modelované podľa noriem (napr. Akoma Ntoso) a s nimi súvisiace metaúdaje sa dajú bezplatne stiahnuť vo forme databázy alebo inými automatickými prostriedkami (napr. cez aplikačné programovacie rozhranie).

⁶⁷ Pozri aj oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Európska dátová stratégia, COM(2020) 66 final; Bielu knihu Komisie o umelej inteligencii – európsky prístup k excelentnosti a dôvere, COM(2020) 65 final; a závery Rady a zástupcov vlád členských štátov zasadajúcich v Rade o najlepších postupoch týkajúcich sa zverejňovania súdnych rozhodnutí online (Ú. v. EÚ C 362, 8.10.2018, s. 2).

⁶⁸ Údaje za rok 2019 získané v spolupráci so skupinou kontaktných osôb pre vnútroštátne justičné systémy.

Obrázok č. 29: Mechanizmy prípravy strojovo čitateľných súdnych rozhodnutí, 2019 (*)
(v občianskoprávných/obchodných, správnych a trestných konaniach na súdoch všetkých inštancií) [zdroj: Európska komisia (⁶⁹)]

V prípade každého členského štátu predstavujú tri stĺpce zavedené mechanizmy pre tieto druhy konaní (zľava doprava):

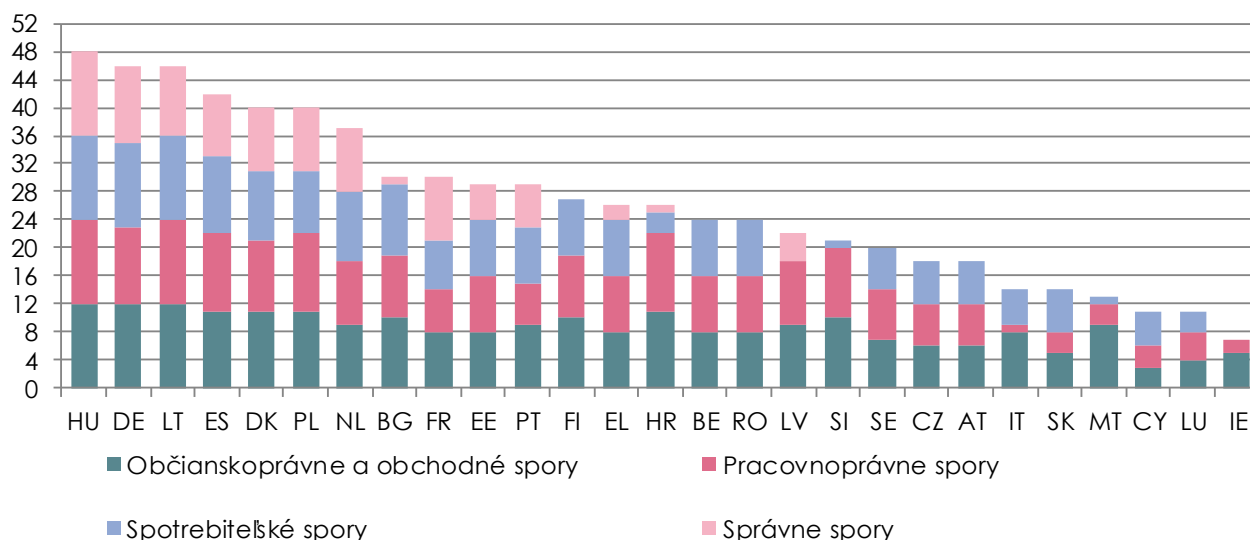
1. občianskoprávne/obchodné konania;
2. správne konania;
3. trestné konania.

- Rozsudky a s nimi súvisiace metaúdaje sa dajú bezplatne stiahnuť v podobe databázy alebo inými automatickými prostriedkami
- Pri anonymizácii/pseudonymizácii sa využíva algoritmus
- Sú zavedené pravidlá, na základe ktorých sa určuje, či budú rozsudkoch zverejňovaných online uvedené osobné údaje
- Rozsudky obsahujú súvisiace informácie (metaúdaje) v podobe citácií a odkazov na vnútroštátne právo či judikatúru alebo právo či judikatúru EÚ
- Rozsudky obsahujú súvisiace informácie (metaúdaje) v podobe kľúčových slov, dátumu rozhodnutia atď.
- Rozsudkom sa prideluje európsky identifikátor judikatúry (ECLI)
- Rozsudky sú modelované podľa noriem pre strojovú čitateľnosť
- Široká verejnosť má bezplatný prístup k webovému sídlu

(*) Možné maximum: 24 bodov podľa druhu vecí. Za každú z troch inštancií (prvú, druhú, poslednú) sa udeľuje jeden bod, ak sú prístupné všetky súdne rozhodnutia. Ak sú v konkrétnej inštancii prístupné len niektoré súdne rozhodnutia, udeľuje sa len pol bodu. V prípade členských štátov s dvojstupňovým systémom súdov sa body pridelili za tri stupne, pričom odzrkadľujú príslušnú vyššiu neexistujúcu inštanciu. V prípade členských štátov, ktoré nerozlišujú medzi správными a občianskoprávnymi/obchodnými konaniami, sa za obidve oblasti práva pridelil rovnaký počet bodov. **ES:** využívanie databázy Všeobecnej súdnej rady (CGPJ) na komerčné účely alebo hromadné sťahovanie informácií nie je povolené. Opakované použitie týchto informácií na vypracovanie databáz alebo na komerčné účely sa musí uskutočňovať na základe postupov a podmienok stanovených CGPJ prostredníctvom jej centra súdnej dokumentácie; **FR:** verejnosti sú bezplatne dostupné len rozsudky zverejňované kasačným súdom. Rozsudky zverejňované odvolacími súdmi v databáze Jurica sú dostupné prostredníctvom súkromnej virtuálnej justičnej siete, a to vydavateľom právnej literatúry. Rozsudky, ktoré súdy prvej a vyššej inštancie postupujú kasačnému súdu, nepodliehajú anonymizácii ani pseudonymizácii. Zaviedol sa otvorený prístup k rozsudkom súdov, avšak s výnimkou opakovaných a systematických žiadostí. Opakované použitie osobných údajov sudcov a zamestnancov súdov na účely hodnotenia, analýzy, porovnávania alebo predvídania ich súčasných alebo predpokladaných odborných postupov je trestné; **IE:** írsky právny systém nemá špecializovaný súd pre správne konania; **LU:** v správnych konaniach existujú iba dve úrovne súdov.

Na obrázku č. 30 sa znázorňuje úsilie členských štátov o podporu dobrovoľného využívania metód alternatívneho riešenia sporov (ARS) prostredníctvom konkrétnych stimulov, ktoré sa môžu líšiť v závislosti od oblasti práva (⁷⁰).

Obrázok č. 30: Podpora a stimulácia využívania metód ARS, 2019 (*) [zdroj: Európska komisia (⁷¹)]

(*) Možné maximum: 52 bodov. Súhrnné ukazovatele založené na týchto ukazovateľoch: 1. webové sídlo poskytujúce informácie o ARS; 2. osvetové kampane v médiách; 3. brožúry pre širokú verejnosť; 4. súd zabezpečuje na požiadanie osobitné informačné stretnutia o ARS; 5. koordinátori ARS/mediácie na súdoch; 6. uverejnenie hodnotení využívania ARS; 7. uverejnenie štatistík o využívaní ARS; 8. právna pomoc pokrýva (čiastočne alebo úplne) náklady spojené s ARS; 9. úplná alebo čiastočná náhrada súdnych poplatkov (vrátane kolkovného), ak je ARS úspešné; 10. na postup ARS nie je potrebný advokát; 11. sudca môže konať ako mediátor; 12. dohodu, ktorú dosiahli strany, možno presadiť prostredníctvom súdu; 13. využitie elektronických nástrojov na riešenie sporu prostredníctvom metód ARS. Za každý z týchto 13 ukazovateľov sa pridelil jeden bod za každú oblasť práva. **CZ:** nie sú k dispozícii údaje týkajúce sa správnych sporov; **DK:** na každom súde je ambasádor zodpovedný za propagovanie využitia mediácie. Správne súdy majú možnosť navrhnúť stranám, aby využili mediáciu; **IE:** správne konania sú zahrnuté do kategórie občianskoprávných a obchodných konaní; **EL:** ARS existuje v oblasti postupu verejného obstarávania na odvolacích správnych súdoch; **ES:** ARS je povinné v pracovnoprávných veciach; **LT:** tajomník správy vnútroštátnych súdov koordinuje procesy súdnej mediácie na súdoch; **PT:** v občianskoprávných a obchodných sporoch sa súdne poplatky preplácajú iba v prípade zmierovacích sporov; **SK:** slovenský právny poriadok nepodporuje využívanie ARS na administratívne účely; **SE:** pokiaľ ide o ARS, sudcovia majú procesnú diskrečnú právomoc; pokus o zmier, ak to nie je nevhodné z hľadiska povahy konania, je povinnou úlohou sudcu.

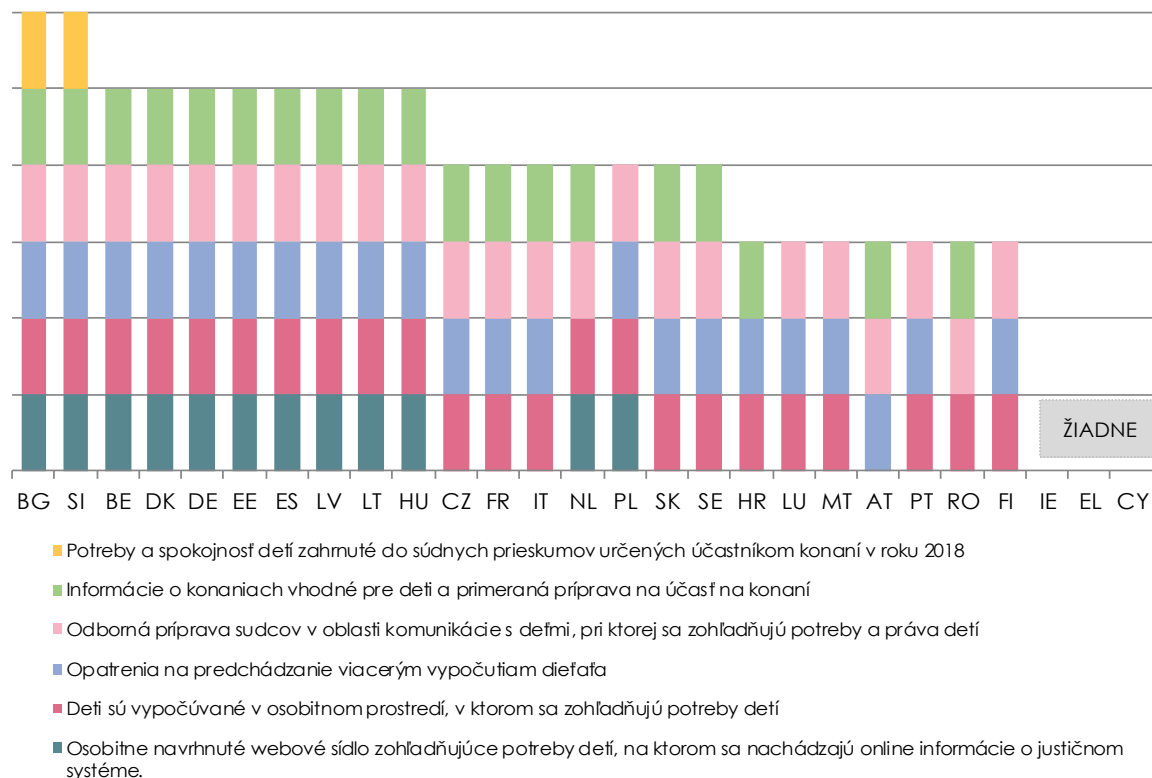
⁷⁰ Metódy na podporu a stimuláciu využívania ARS nezahŕňajú povinné požiadavky na využívanie ARS pred konaním na súde, pretože takéto požiadavky vyvolávajú obavy o ich zlučiteľnosť s právom na účinný prostriedok nápravy na súde zakotveným v Charte základných práv EÚ.

⁷¹ Údaje za rok 2019 získané v spolupráci so skupinou kontaktných osôb pre vnútroštátne justičné systémy.

– *Súdnictvo zohľadňujúce potreby detí* –

Na obrázku č. 31 sa znázorňujú rôzne opatrenia v členských štátoch, ktorými sa dosahuje lepšia prístupnosť súdnicstva deťom a lepšie zohľadnenie ich potrieb, napríklad poskytovaním informácií o konaniach, ktoré sú vhodné pre deti, alebo prijímaním opatrení, aby deti nemuseli absolvovať viacero vypočutí.

Obrázok č. 31: Súdnictvo zohľadňujúce potreby detí, 2019 (*) [zdroj: Európska komisia (⁷²)]

3.2.2. Zdroje

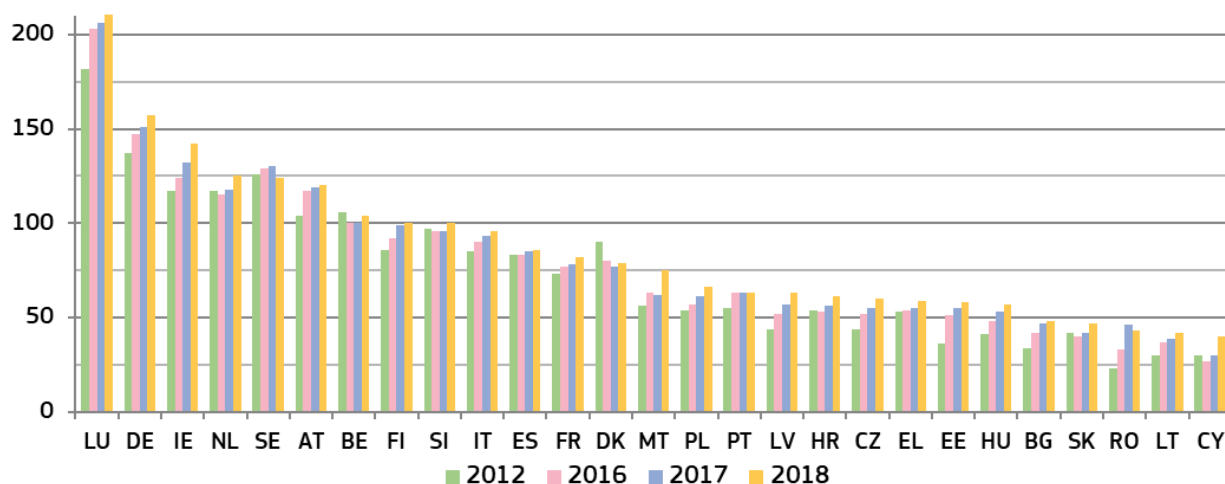
Na riadne fungovanie justičného systému sú potrebné dostatočné zdroje vrátane nevyhnutných investícií do fyzickej a technickej infraštruktúry a náležité kvalifikovaných, vyškolených a primerane odmeňovaných pracovníkov všetkých kategórií. Bez primeraného vybavenia, nástrojov alebo personálu s požadovanou kvalifikáciou, zručnosťami a prístupom k priebežnej odbornej príprave je ohrozená kvalita konaní a rozhodnutí.

– *Finančné zdroje* –

Na nasledujúcich obrázkoch sa znázorňujú skutočné výdavky verejnej správy na fungovanie justičného systému (okrem väzníc) na obyvateľa (obrázok č. 32) aj ako podiel na hrubom domácom produkte (HDP) (obrázok č. 33) a napokon hlavné kategórie výdavkov na súdy (obrázok č. 34) (⁷³).

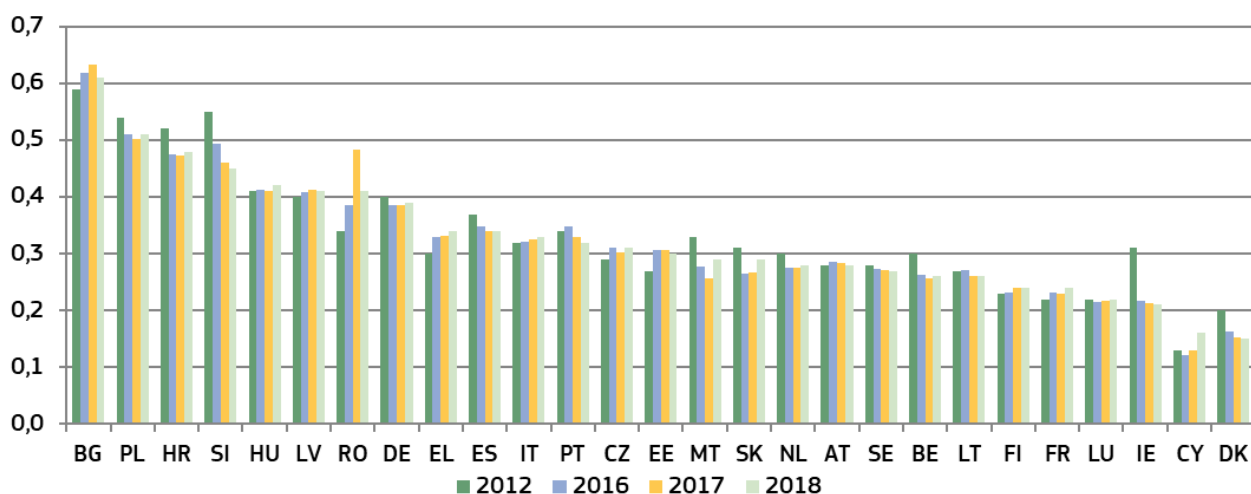
⁷² Údaje za rok 2019 získané v spolupráci so skupinou kontaktných osôb pre vnútroštátne justičné systémy.
⁷³ Celkové (skutočné) výdavky verejnej správy na správu, prevádzku alebo podporu správnych, občianskych a trestných súdov a justičného systému vrátane presadzovania sankcií a právnych urovnaní nariadených súdmi, prevádzky probačných systémov a právnej pomoci, ako aj právneho zastupovania a poradenstva v mene vlády alebo v mene iných poskytnutého vládou v hotovosti alebo vo forme služieb, s výnimkou väzenskej správy [údaje z národných účtov, klasifikácia výdavkov verejnej správy podľa funkcie (COFOG), skupina 03.3], tabuľka Eurostatu gov_10a_expje k dispozícii na tejto adrese: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

Obrázok č. 32: Celkové výdavky verejnej správy na súdy, 2012, 2016 – 2018 (*) (v EUR na obyvateľa) (zdroj: Eurostat)

(*) Členské štáty sú zoradené podľa výdavkov v roku 2018 (od najvyšších po najnižšie). Údaje z roku 2018 za ES, FR, HR, PT a SK sú predbežné.

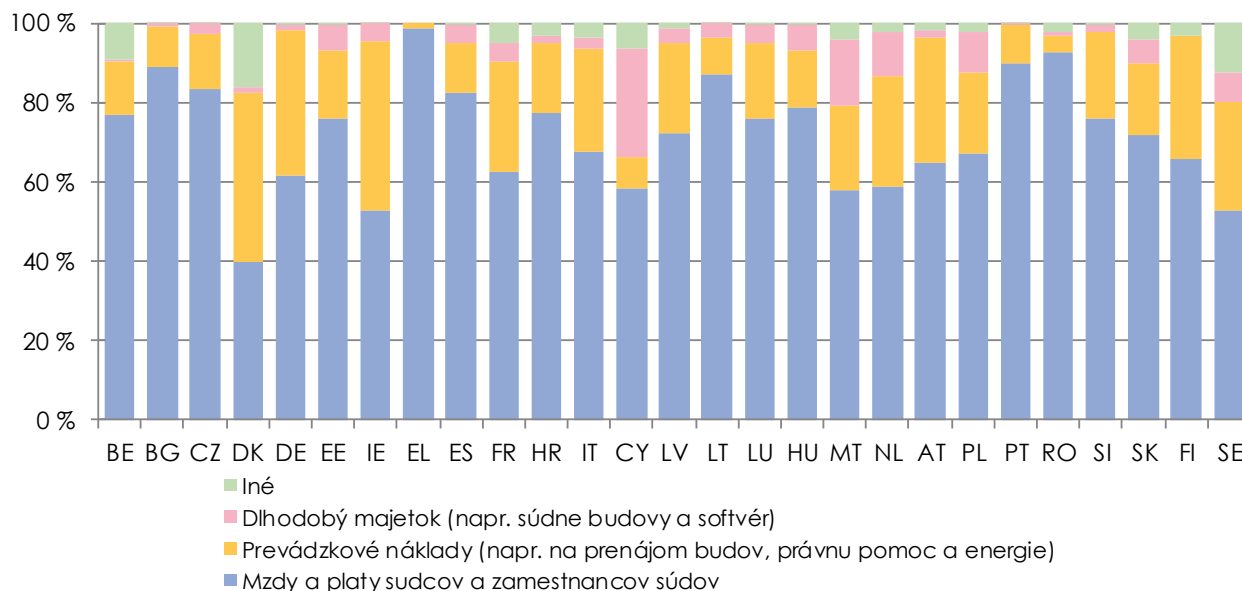
Obrázok č. 33: Celkové výdavky verejnej správy na súdy, 2012, 2016 – 2018 (*) (ako percentuálny podiel HDP) (zdroj: Eurostat)

(*) Členské štáty sú zoradené podľa výdavkov v roku 2018 (od najvyšších po najnižšie). Údaje z roku 2018 za ES, FR, HR, PT a SK sú predbežné.

Na obrázku č. 34 sa znázorňujú hlavné hospodárske kategórie, ktoré zahŕňajú výdavky verejnej správy na súdy: 1. mzdy a platy sudcov a zamestnancov súdov (vrátane sociálnych príspevkov) [„odmeny zamestnancov“⁽⁷⁴⁾]; 2. prevádzkové náklady na tovar a služby spotrebúvané súdmi, ako sú náklady na prenájom budov, nákup kancelárskych potrieb, energie a právnu pomoc [„medzispotreba“⁽⁷⁵⁾]; 3. investície do dlhodobého majetku, ako sú súdne budovy a softvér [„tvorba hrubého fixného kapitálu“⁽⁷⁶⁾], a 4. ostatné výdavky.

Obrázok č. 34: Celkové výdavky verejnej správy na súdy podľa kategórií (*) (v roku 2018 ako percentuálny podiel výdavkov) (zdroj: Eurostat)

(*) Údaje za **ES**, **FR**, **HR** a **SK** sú predbežné, údaje za **PT** sú odhadované.

– Ľudské zdroje –

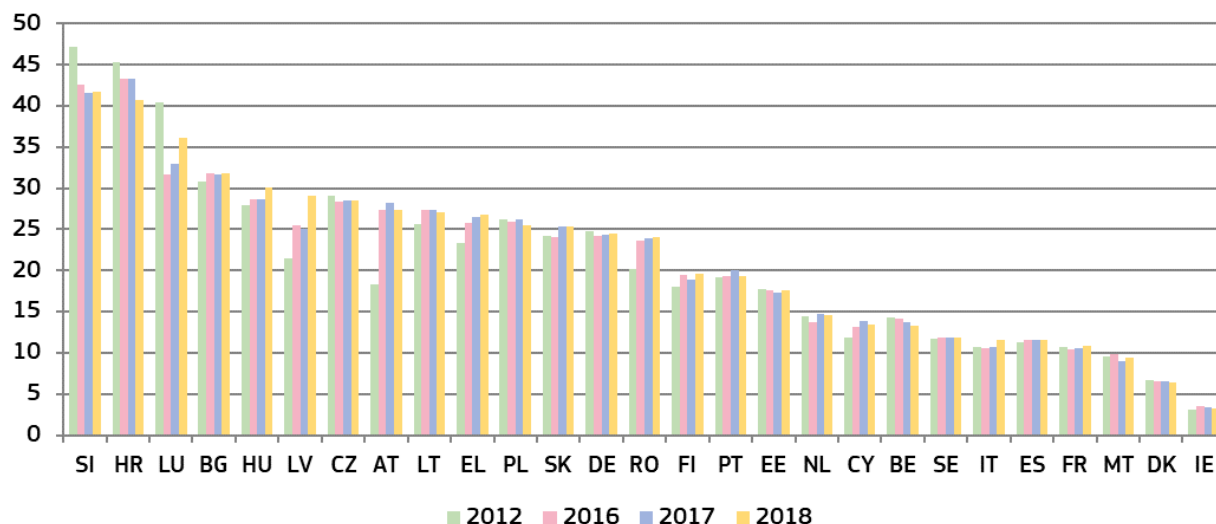
Pre kvalitu justičného systému sú zásadné primerané ľudské zdroje. Rozmanitosť sudcov vrátane vyváženého zastúpenia mužov a žien prináša doplňujúce vedomosti, zručnosti a skúsenosti a odzrkadľuje realitu spoločnosti.

⁷⁴ Odmeny zamestnancov pozostávajú z miezd a platov v hotovosti alebo v naturáliách (D.11) a skutočných a imputovaných sociálnych príspevkov zamestnávateľa (D.121 a D.122). Pozri: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Compensation_of_employees.

⁷⁵ Medzispotreba je koncepcia národných účtov, ktorou sa meria hodnota tovarov a služieb spotrebovaných ako vstupy v procese výroby. Nezahŕňa [dlhodobý majetok](#), ktorého spotreba sa zaznamenáva ako spotreba [fixného kapitálu](#). Tovary a služby môžu byť buď transformované, alebo priamo využité vo výrobnom procese.

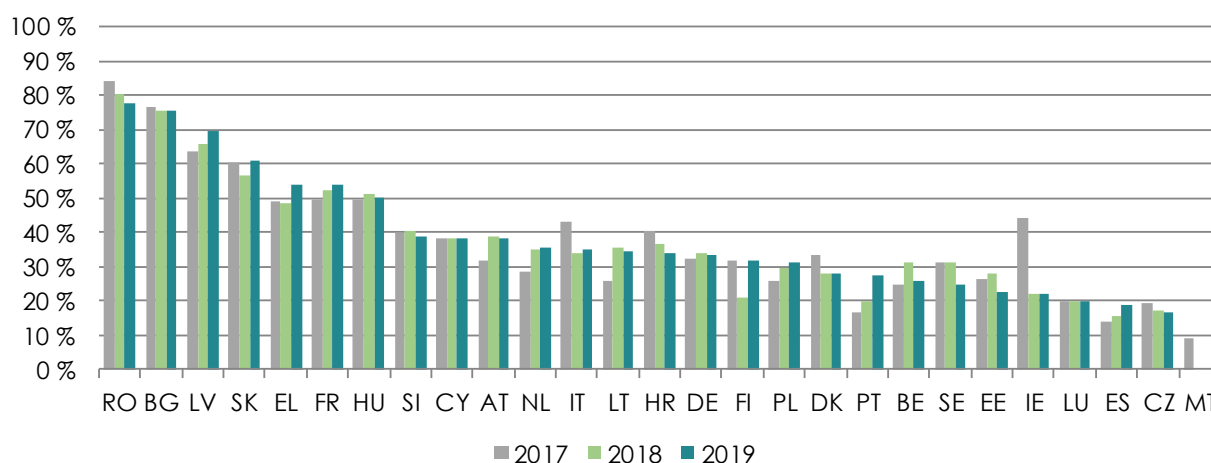
⁷⁶ Pozri https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Intermediate_consumption. Tvorba hrubého fixného kapitálu (skrátene THFK) pozostáva z investícií rezidentských výrobcov po odpočítaní odpredaja dlhodobého [majetku](#) počas daného obdobia. Zahŕňa aj určité prírastky hodnoty nevyprodukovaných aktív realizovaných výrobcami alebo inštitucionálnymi jednotkami. Dlhodobý majetok je hmotný alebo nehmotný majetok, ktorý je výstupom výrobných procesov a ktorý sa používa opakovane alebo nepretržite počas obdobia dlhšieho ako jeden rok. Pozri [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Gross_fixed_capital_formation_\(GFCF\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Gross_fixed_capital_formation_(GFCF)).

Obrázok č. 35: Počet sudcov, 2012 – 2018 (*) (na 100 000 obyvateľov) (zdroj: štúdia CEPEJ)

(*) Podľa metodiky CEPEJ táto kategória pozostáva zo sudcov, ktorí pracujú na plný úväzok. Nezahrňa Rechtspfleger/súdnych úradníkov, ktorí existujú v niektorých členských štátoch. **AT**: údaje o správnom súdnictve sa prvýkrát zaviedli v rámci cyklu 2016; **EL**: celkový počet sudcov z povolania zahrňa v jednotlivých rokoch rôzne kategórie, čo čiastočne vysvetľuje zmeny tohto počtu. Od roku 2016 zahrňajú údaje o počte sudcov z povolania všetky oblasti trestného a občianskeho súdnictva, ako aj sudcov správnych orgánov; **IT**: neberú sa do úvahy regionálne komisie pre audit, miestne daňové komisie a vojenské sudy; **LU**: počty boli zrevidované podľa zlepšenej metodiky.

Obrázok č. 36: Podiel sudkýň z povolania na najvyšších súdoch v rokoch 2017 – 2019 (*) [zdroj: Európska komisia (⁷⁷)]

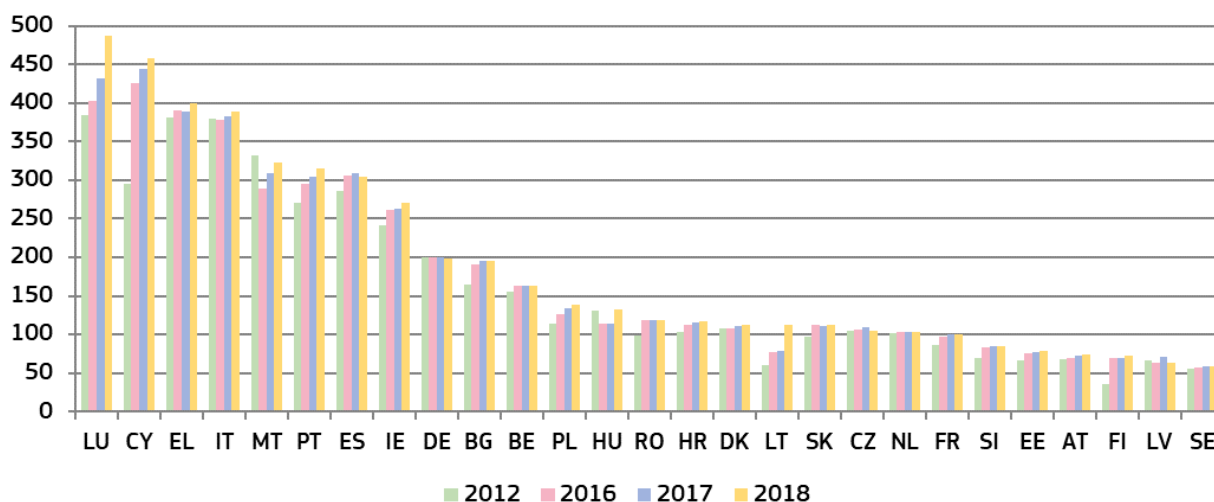

(*) Zoradené podľa údajov z roku 2019, od najvyšších po najnižšie.

⁷⁷

Údaje za rok 2019. Európsky inštitút pre rodovú rovnosť, databáza rodových štatistik je k dispozícii na tejto adrese: http://eige.europa.eu/lt/gender-statistics/dgs/indicator/wmidm_jud_natcrt_wmid_natcrt_supcrt.

Obrázok č. 37: Počet advokátov, 2012 – 2018 (*) (na 100 000 obyvateľov) (zdroj: štúdia CEPEJ)

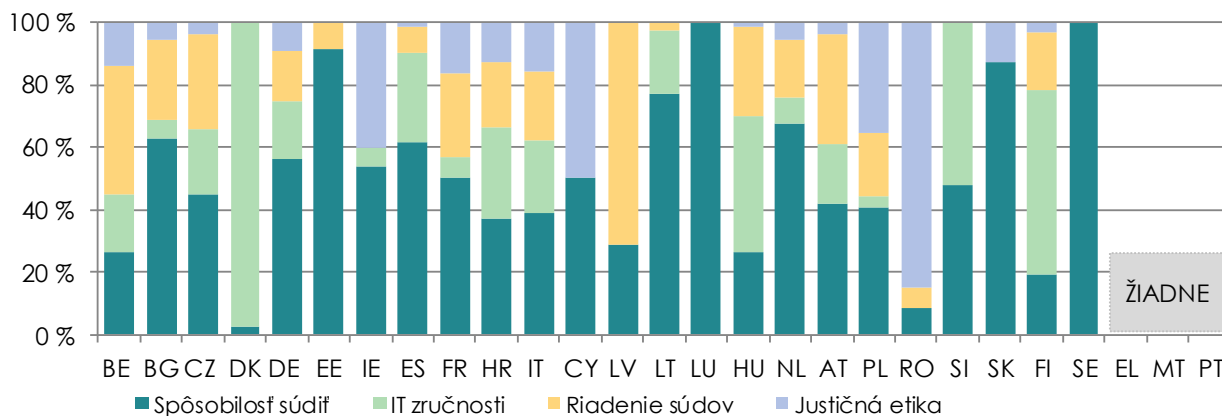

(*) Podľa metodiky CEPEJ je advokát osoba kvalifikovaná a oprávnená podľa vnútroštátneho práva predkladať súdom podania a konať v mene svojich klientov, vykonávať právnu prax, vystupovať na súde alebo poskytovať právne rady a zastupovať klientov v právnych záležitostiach [odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy Rec(2000) 21 o slobodnom výkone profesie advokáta]. **DE:** v Nemecku sa nerozlišuje medzi rôznymi skupinami advokátov, napríklad medzi právnymi zástupcami (solicitors) a obhajcami (barristers); **FI:** od roku 2015 sa do počtu advokátov zahŕňajú advokáti pracujúci v súkromnom sektore, ako aj advokáti pracujúci vo verejnom sektore.

– Odborná príprava –

Odborná justičná príprava je dôležitá aj preto, že prispieva ku kvalite súdnych rozhodnutí a justičných služieb poskytovaných občanom. Súbor ďalej uvedených údajov sa vzťahuje na odbornú justičnú prípravu v širokej škále oblastí zahŕňajúcich komunikáciu s účastníkmi konania a s novinármi, ako aj justičné zručnosti.

Obrázok č. 38: Podiel sudcov, ktorí sa zúčastňujú na priebežnej odbornej príprave zameranej na rôzne druhy zručností, 2018 (*) (ako percentuálny podiel celkového počtu sudcov, ktorí sa zúčastňujú na týchto druhoch odbornej prípravy) [zdroj: Európska komisia (⁷⁸)]

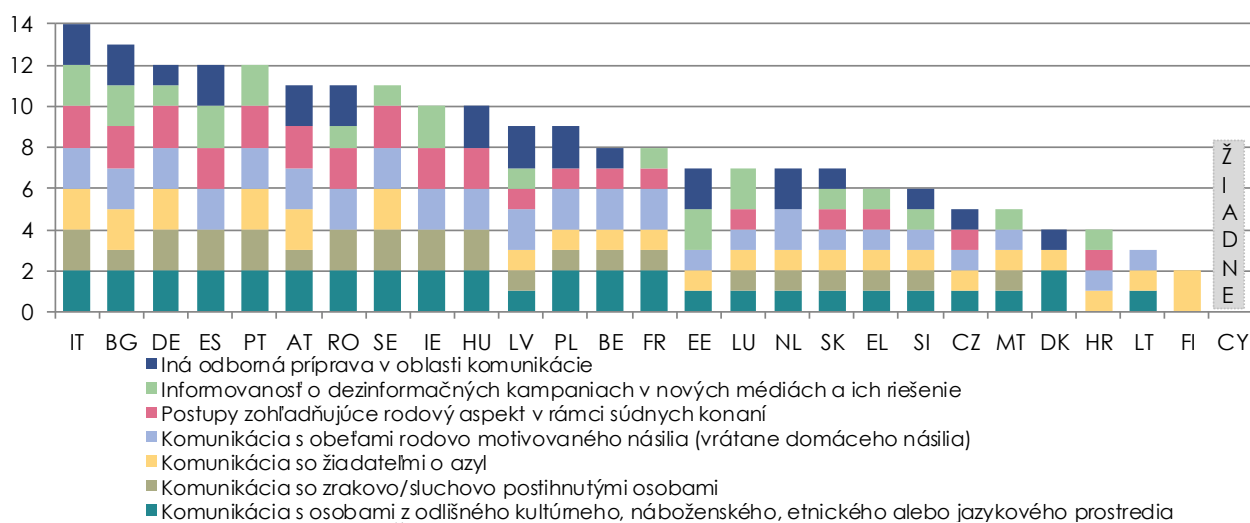

(*) (*) Na obrázku č. 38 sa znázorňuje rozdelenie sudcov, ktorí sa zúčastňujú na činnostiach priebežnej odbornej prípravy (t. j. uskutočňovaných po období úvodnej prípravy na vykonávanie povolania sudcu) v každej zo štyroch identifikovaných oblastí, ako percentuálny podiel celkového počtu sudcov vyškolených v týchto druhoch odbornej prípravy. Právna odborná príprava nie je zohľadnená. Orgány pre justičnú odbornú prípravu v **EL**, na **MT** a v **PT** neposkytovali špecifickú odbornú prípravu pre vybrané zručnosti; **DK:** vrátane zamestnancov súdov; **AT:** vrátane prokurátorov.

⁷⁸

Údaje za rok 2018 získané v spolupráci s Európskou sieťou odbornej justičnej prípravy a CEPEJ. „Spôsobilosť súdij“ zahŕňa činnosti ako vedenie vypočúvaní, písanie rozhodnutí alebo rétorika.

Obrázok č. 39: Dostupnosť odbornej prípravy pre sudcov v oblasti komunikácie, 2019 (*)
[zdroj: Európska komisia (⁷⁹)]

(*) Možné maximum: 14 bodov. Členské štáty dostali 1 bod, ak majú zabezpečenú úvodnú odbornú prípravu, a 1 bod, ak majú zabezpečenú priebežnú odbornú prípravu (najviac 2 body za každý typ odbornej prípravy). **DK:** neposkytuje sa žiadna odborná príprava v oblasti komunikácie so zrakovo alebo sluchovo postihnutými osobami, pretože štát poskytuje v priestoroch súdu zrakovo alebo sluchovo postihnutým osobám podporu vo forme nástrojov alebo asistenta, napr. tlmočníka pre nepočujúcich. K ďalšej odbornej príprave v oblasti komunikácie patria: kurzy zamerané na zlepšovanie zručností v oblasti komunikácie s verejnosťou a s médiami (**BE, BG, EE, LV, NL, PL, RO, SK**); kurzy týkajúce sa zručností v oblasti vypočúvania (**DE a AT**), kurzy týkajúce sa riadenia ľudí (**BE, ES, PL**) a odborná príprava v oblasti mäkkých zručností zameraná na lepšiu zrozumiteľnosť súdnych rozhodnutí a zlepšenie metód prezentácie (**CZ, DK, LV, HU, PL, SK**).

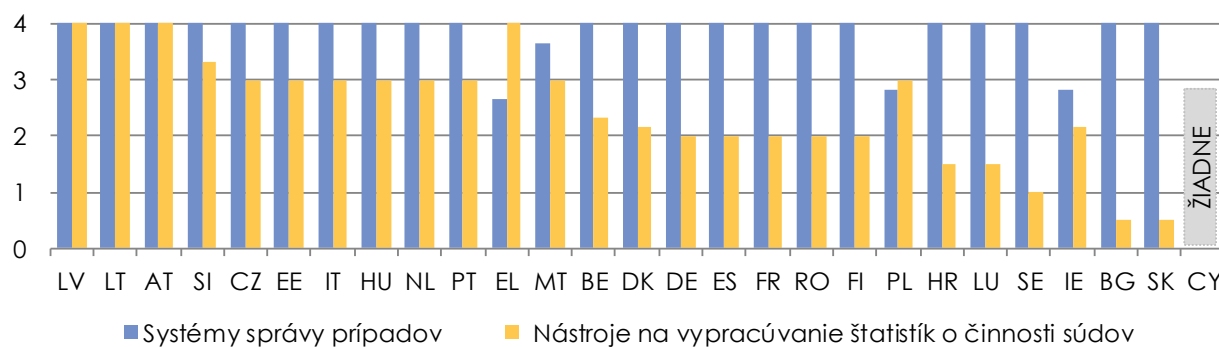
3.2.3. Hodnotiace nástroje

Monitorovanie a hodnotenie činnosti súdov prispievajú k odhaľovaniu nedostatkov a potrieb, a tým pomáhajú justičnému systému zvyšovať jeho kvalitu. Pravidelné hodnotenie by mohlo zlepšiť schopnosť justičného systému reagovať na súčasné a budúce problémy. Vhodnými nástrojmi IKT by bolo možné zabezpečiť systémy správy prípadov v reálnom čase a pomôcť pri poskytovaní celoštátnych štandardizovaných súdnych štatistík. Okrem toho by sa mohli použiť na riadenie nevybavených prípadov a automatizovaných systémov včasného varovania. Prieskumy sú potrebné na posúdenie fungovania justičných systémov z perspektívy odborníkov pracujúcich v oblasti práva a účastníkov konaní. Predpokladom zlepšenia kvality justičných systémov sú primerané opatrenia nadväzujúce na zistenia z prieskumov.

⁷⁹

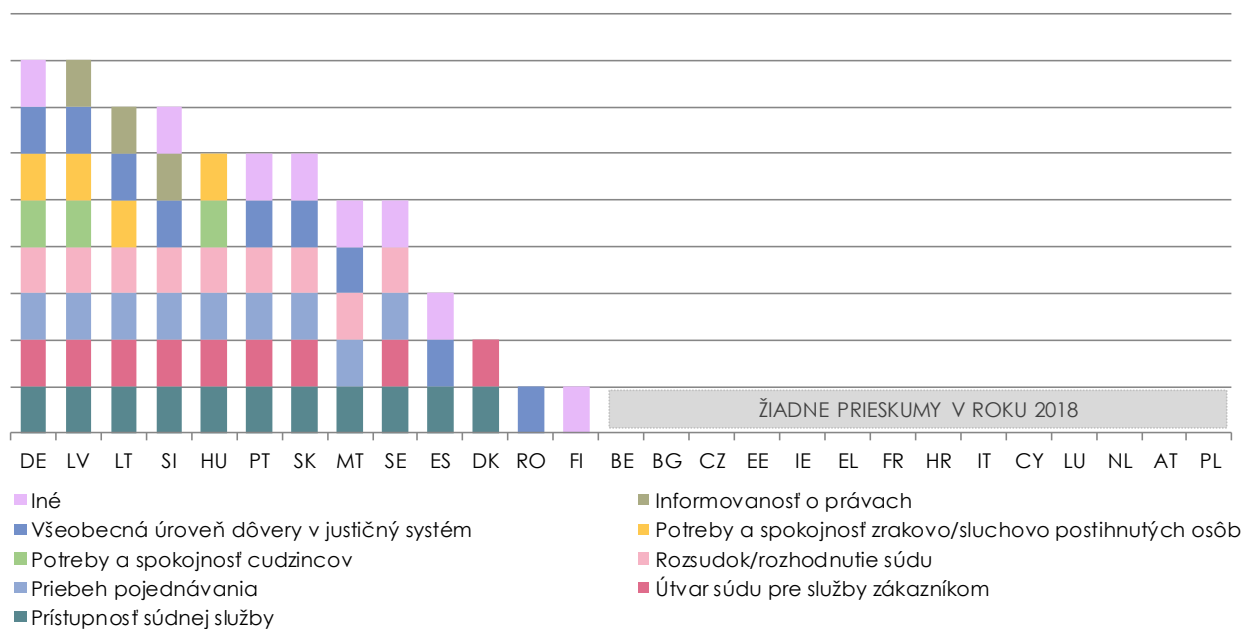
Údaje za rok 2019 získané v spolupráci so skupinou kontaktných osôb pre vnútroštátne justičné systémy.

Obrázok č. 40: Dostupnosť IKT na správu prípadov a štatistiky o činnosti súdov, 2018 (*)
[0 = dostupné na 0 % súdov, 4 = dostupné na 100 % súdov (⁸⁰)] (zdroj: štúdia CEPEJ)

(*) Nová metodika, údaje nie sú porovnateľné s predchádzajúcimi rokmi.

Obrázok č. 41: Témy prieskumov vykonaných medzi účastníkmi konaní alebo odborníkmi pracujúcimi v oblasti práva, 2018 (*) [zdroj: Európska komisia (⁸¹)]

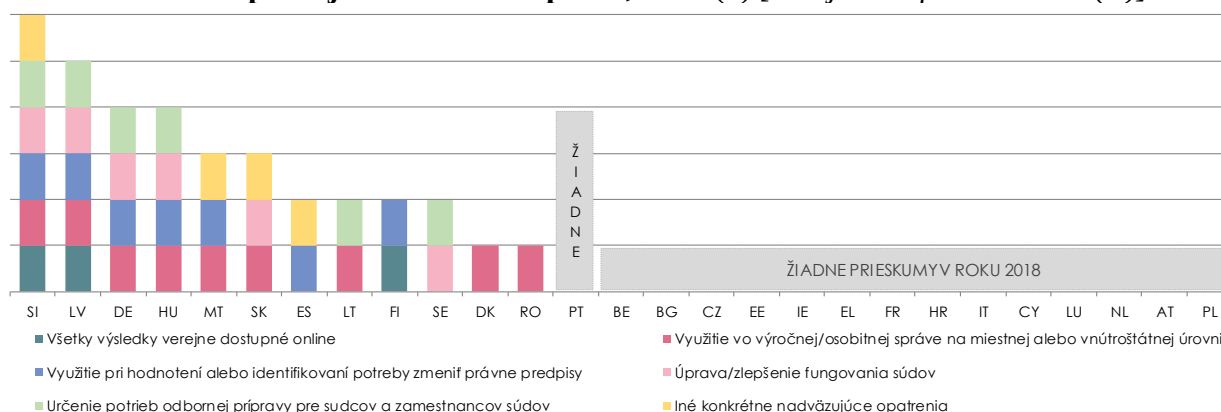

(*) Členské štáty dostali jeden bod za každú tému prieskumu bez ohľadu na to, či sa prieskum vykonával na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni či na úrovni súdov. Kategória „Iné témy“ obsahuje: prieskumy medzi advokátmi o fungovaní určitých súdov (ES); informovanosť o opatreniach v oblasti IKT na zlepšovanie prístupu účastníkov konania (MT); zdroje a materiálne podmienky súdov (PT); otázky týkajúce sa projektu spravodlivosti v konaní (SI), možnosti zlepšovania fungovania súdov (SK); koncepcie primeraných sankcií (FI); a spokojnosť odborníkov pracujúcich v oblasti práva a účastníkov konania so službami poskytovanými justičným systémom (SE). V DE sa uskutočnilo množstvo rôznych prieskumov na úrovni spolkových krajín.

⁸⁰ Údaje za rok 2018. Miera vybavenia od 100 % (zariadenie sa úplne využíva) do 0 % (zariadenie neexistuje) označuje funkčnú prítomnosť zariadenia, ktorého sa obrázok týka, na súdoch podľa tejto stupnice: 100 % = 4 body, ak sa vzťahujú na všetky záležitosti/1,33 bodu za konkrétnu záležitosť; 50 – 99 % = 3 body, ak sa vzťahujú na všetky záležitosti/1 bod za konkrétnu záležitosť; 10 – 49 % = 2 body, ak sa uplatňuje na všetky záležitosti/0,66 bodu za konkrétnu záležitosť; 1 – 9 % = 1 bod, ak sa vzťahuje na všetky záležitosti/0,33 bodu za konkrétnu záležitosť. „Konkrétna záležitosť“ sa vzťahuje na druh riešeného právneho sporu (občianskoprávne/obchodné, trestné, správne alebo iné konanie).

⁸¹ Údaje za rok 2018 získané v spolupráci so skupinou kontaktných osôb pre vnútroštátne justičné systémy.

Obrázok č. 42: Opatrenia nadväzujúce na prieskumy vykonané medzi účastníkmi konaní alebo odborníkmi pracujúcimi v oblasti práva, 2018 (*) [zdroj: Európska komisia ⁽⁸²⁾]

(*) Členské štáty dostali po jednom bode za každý typ nadväzujúceho opatrenia. Kategória „Iné špecifické nadväzujúce opatrenia“ obsahovala: inšpekciu (ES); použitie usmernenia na vypracovanie vnútornej politiky (MT); zverejnenie informačných nástrojov pre širokú verejnosť (SI); a správy súdov o vlastnom hodnotení (SK).

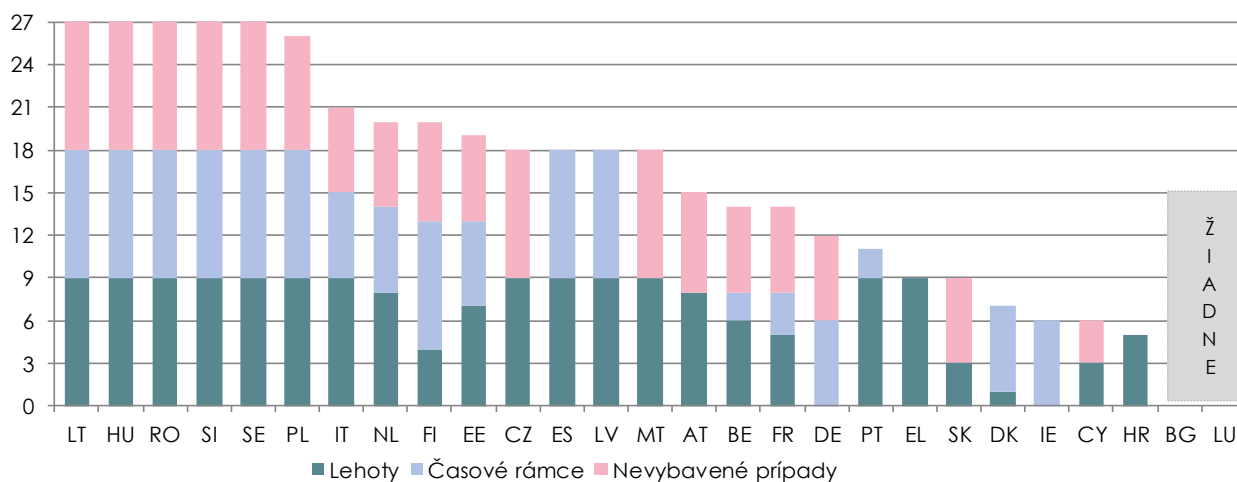
3.2.4. Normy

Normy môžu zlepšiť kvalitu justičných systémov. Po prehľade noriem časového rozvrhu a informovania účastníkov konania v predchádzajúcich vydaniach sa porovnávaci prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2020 zameriava na časový rozvrh, nevybavené prípady a časové rámce ako manažérsky nástroj v súdnictve ⁽⁸³⁾. Na obrázku č. 43 sa znázorňuje prehľad členských štátov, ktoré používajú štandardné merania lehôt, časových rámcov a nevybavených prípadov. Prvýkrát sú údaje rozdelené podľa oblastí práva a inštancií, na ktorých tieto normy existujú. Lehoty predstavujú kvantitatívne termíny, napr. maximálny počet dní od zaregistrovania veci do prvého vypočutia. Nevybavené prípady sú veci, ktoré sú staršie ako určené časové obdobie. Časové rámce sú merateľné ciele/postupy, napr. špecifikujúce vopred vymedzený podiel vecí, ktoré majú byť ukončené v priebehu určitého obdobia.

⁸² Údaje za rok 2018 získané v spolupráci so skupinou kontaktných osôb pre vnútroštátne justičné systémy.

⁸³ V porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície normy týkajúce sa lehôt a časových rámcov presahujú požiadavky vyplývajúce z práva na vypočutie v primeranej lehote zakotveného v článku 47 Charty základných práv EÚ a v článku 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach.

Obrázok č. 43: Existencia noriem časového rozvrhu, 2019 (*) [zdroj: Európska komisia ⁽⁸⁴⁾]

(*) Členské štáty dostali 1 bod za inštanciu (prvú, druhú, poslednú) v rámci každej oblasti práva (občianskoprávne/obchodné, správne a trestné), v ktorej bola vymedzená norma. Možné maximum: 27 bodov. V prípade členských štátov s dvojstupňovým systémom súdov sa body pridelili za tri stupne, pričom odzrkadľujú príslušnú vyššiu neexistujúcu inštanciu. V prípade členských štátov, ktoré nerozlišujú medzi týmito dvoma oblasťami práva (občianskoprávne/obchodné a správne konania), sa za obidve oblasti pridelil rovnaký počet bodov.

3.2.5. Závery týkajúce sa kvality justičných systémov

Jednoduchý prístup, dostatočné zdroje, účinné hodnotiace nástroje a vhodné normy a postupy sú faktory, ktoré prispievajú k vysokej kvalite justičných systémov. Občania a podniky očakávajú vysokokvalitné rozhodnutia účinného justičného systému. V porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície za rok 2020 je uvedené porovnávacie preskúmanie týchto faktorov:

Prístupnosť

V tomto vydaní sa znovu skúma množstvo prvkov, ktoré prispievajú k ústretovosti justičného systému voči občanom:

- Takmer všetky členské štáty poskytujú prístup k **niektorým online informáciám** o svojom justičnom systéme vrátane centralizovaného webového portálu s elektronickými tlačivami a interaktívnym poučením o vymáhateľných právach (obrázok č. 22). Rozdiely sú v obsahu informácií a ich vhodnosti, pokiaľ ide o potreby ľudí. Iba obmedzený počet členských štátov (9) napríklad umožňuje ľuďom prostredníctvom interaktívnej online simulácie zistiť, či majú nárok na právnu pomoc. Informácie pre cudzincov, ako aj zacielené informácie pre zrakovo alebo sluchovo postihnuté osoby sú však dostupné vo väčšine členských štátov.
- **Dostupnosť právnej pomoci a úroveň súdnych poplatkov** majú významný vplyv na prístup k spravodlivosti, najmä pre chudobných ľudí. Z obrázka č. 23 vyplýva, že v niektorých členských štátoch by spotrebitelia, ktorých príjem je nižší ako hranica chudoby podľa Eurostatu, právnu pomoc nedostali. V porovnaní s minulým rokom zostáva prístupnosť právnej pomoci nezmenená. Zároveň sa v niektorých členských štátoch dostupnosť právnej pomoci v priebehu rokov znížila. Úroveň súdnych poplatkov (obrázok č. 24) zostala od roku 2016 v podstate nezmenená, hoci bremeno súdnych poplatkov je naďalej proporčne vyššie v prípade nízkej hodnoty sporu. Náročnosť získania právnej pomoci by mohla v kombinácii so značnými úrovňami súdnych poplatkov v niektorých členských štátoch chudobných ľudí odrádzať od prístupu k spravodlivosti.
- V porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície za rok 2020 sú prvýkrát uvedené aj informácie o **súdnych poplatkoch a vymožitelnosti právnych nákladov v obchodných konaniach**. Úroveň súdnych poplatkov v prípade obchodného sporu (obrázok č. 25) sa v jednotlivých členských štátoch do veľkej miery líši (od 0,1 % do 6 % hodnoty sporu), pričom len dva členské štáty nemajú vôbec žiadne súdne poplatky. Na obrázku č. 26 sa prvýkrát znázorňuje, do akej miery môže úspešný účastník obchodného konania vymôcť právne náklady. Veľké rozdiely vo vymožitelnosti právnych poplatkov vo fáze sporu sa vyskytujú nielen medzi členskými štátmi so zákonným systémom poplatkov a bez neho, ale aj v rámci týchto skupín (najmä viac či menej veľkorysými zákonnými systémami poplatkov). Okrem toho v mnohých členských štátoch vymožitelnosť právnych nákladov závisí od diskrečnej právomoci súdov. Úroveň veľkorysosti systému na vymáhanie právnych poplatkov môže mať rovnako stimulujúce ako odrádzajúce účinky na pravdepodobnosť podania žaloby, a teda aj na celkový prístup k spravodlivosti.
- **Dostupnosť elektronických prostriedkov** počas súdneho konania prispieva k jednoduchšiemu prístupu k spravodlivosti, k zníženiu zdržaní aj nákladov. Na obrázku č. 27 sa znázorňuje, že vo vyše polovici členských štátov nie sú stále zavedené alebo sú možné len v obmedzenom rozsahu elektronické podávanie žalôb a elektronický prenos predvolaní, ako sa to ukázalo už v porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície za rok 2019. Veľké nedostatky naďalej pretrvávajú v možnosti sledovať online súdne konania, keďže ani jeden členský štát nedosiahol jej plné zavedenie na všetkých súdoch a vo všetkých oblastiach práva.
- V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi zostal **online prístup k rozsudkom súdu** (obrázok č. 28) nezmenený, najmä pokiaľ ide o zverejňovanie rozsudkov najvyššej inštancie: 19 členských štátov zverejňuje všetky rozsudky najvyššej inštancie v občianskoprávných/obchodných a správnych konaniach a ten istý počet členských štátov zverejňuje aj trestné rozsudky najvyššej inštancie. Tieto priaznivé čísla stimulujú všetky členské štáty, aby sa ďalej zlepšovali, keďže rozhodnutia najvyššej inštancie zohrávajú dôležitú úlohu z hľadiska konzistentnosti judikatúry. Na nižších inštanciách je počet členských

štátov, ktoré zverejňujú všetky rozsudky, stále podstatne nižší, a to pokiaľ ide o trestné aj občianskoprávne/obchodné a správne konania, pričom tento údaj sa od roku 2017 nezmenil.

- V porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície za rok 2020 sa dôkladnejšie skúmajú **mechanizmy zavedené v členských štátoch na uľahčenie prípravy strojovo čitateľných súdnych rozhodnutí** (obrázok č. 29). Všetky členské štáty majú zavedené prinajmenšom určité mechanizmy pre občianskoprávne/obchodné, správne a trestné konania. Medzi jednotlivými členskými štátmi však možno pozorovať značné odchýlky. Správne súdy sú zrejme vo vytváraní kľúčových faktorov na využívanie algoritmov v justičnom systéme pokročilejšie. Justičné systémy, v ktorých boli zavedené mechanizmy na modelovanie rozsudkov podľa noriem pre strojovú čitateľnosť, majú podľa všetkého potenciál dosahovať v budúcnosti lepšie výsledky.
- V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi sa naďalej zvyšuje počet členských štátov, ktoré podporujú dobrovoľné používanie **metód alternatívneho riešenia sporov (ARS)** (obrázok č. 30) na riešenie súkromných sporov. Dosiahlo sa to hlavne zavedením viacerých stimulov na využívanie ARS v rôznych oblastiach práva. Správne spory sa zohľadňujú už druhý rok po sebe a vzhľadom na to, že už viac ako polovica členských štátov umožňuje v tejto oblasti ARS, vykazujú mierny nárast.
- V porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície za rok 2020 sa prvýkrát predkladá konsolidovaný prehľad opatrení prijatých členskými štátmi v oblasti **justičného systému zohľadňujúceho potreby detí** (obrázok č. 31). Takmer všetky členské štáty prijali aspoň určité zmeny, ktorými vyšli deťom v ústrety, pričom k najčastejším patria opatrenia na zabezpečenie vypočutí so zohľadnením potrieb detí (a to aj v konkrétnom prostredí) a predchádzanie viacerým vypočutiam detí. Necelá polovica členských štátov však vytvorila webové sídla zohľadňujúce potreby detí, na ktorých sa nachádzajú informácie o justičnom systéme.

Zdroje

Vysokokvalitné justičné systémy v členských štátoch si vyžadujú dostatočnú úroveň finančných a ľudských zdrojov vrátane potrebných investícií do materiálnej a technickej infraštruktúry, náležitú počiatočnú a pokračujúcu odbornú prípravu, ako aj rozmanitosť sudcov vrátane vyváženého zastúpenia mužov a žien. Z porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície za rok 2020 vyplýva toto:

- Pokiaľ ide o **finančné zdroje**, z údajov vyplýva, že vo všeobecnosti zostali celkové výdavky verejnej správy v roku 2018 na súdoch v členských štátoch väčšinou nezmenené, pričom medzi členskými štátmi pretrvávajú výrazné rozdiely v skutočných sumách, a to v EUR na obyvateľa, ako aj v percentuálnom vyjadrení HDP medzi členskými štátmi (obrázky č. 32 a 33). Takmer všetky členské štáty zvýšili v roku 2018 výdavky na obyvateľa (nárast v porovnaní s rokom 2017) a väčšina zvýšila aj výdavky v percentuálnom vyjadrení HDP.
- Tak ako v roku 2019 aj v porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície za rok 2020 sa uvádza **rozdelenie celkových výdavkov do rôznych kategórií** na základe údajov získaných Eurostatom. Z obrázka č. 34 vyplýva, že medzi členskými štátmi existujú veľké rozdiely v štruktúre výdavkov. Na jednej strane, zatiaľ čo najväčší podiel vo väčšine členských štátov predstavujú mzdy a platy sudcov a zamestnancov súdov (vrátane sociálnych príspevkov), investície do dlhodobého majetku, ako sú napríklad súdne budovy a softvér, sú vo všeobecnosti veľmi nízke a v niektorých členských štátoch dokonca chýbajú. Výdavky na prevádzkové náklady (napr. prenájom budov, právnu pomoc a iný spotrebný tovar) sú na druhej strane v niekoľkých členských štátoch v porovnaní s ostatnými podstatne vyššie. Toto rozdelenie zostáva medziročne relatívne nezmenené (obrázok č. 34).
- **Ženy** stále vo väčšine členských štátov tvoria menej ako päťdesiat percent sudcov na **najvyšších súdoch** (obrázok č. 36). Vývoj za trojročné obdobie od roku 2017 do roku 2019 ukazuje, že trendy v jednotlivých členských štátoch sa líšia, ale pomer sudkýň na najvyšších súdoch sa od roku 2010 vo väčšine členských štátov zvýšil.
- Pokiaľ ide o **odbornú prípravu sudcov**, takmer všetky členské štáty zabezpečujú aspoň určitú priebežnú odbornú prípravu v oblasti spôsobilosti súdiť, ale menší počet už ponúka odbornú prípravu

v oblasti IT zručností, riadenia súdov a justičnej etiky, pričom podiel sudcov, ktorí takúto odbornú prípravu absolvujú, je vo väčšine krajín nízky (obrázok č. 38). Pokiaľ ide o odbornú prípravu týkajúcu sa komunikácie so zraniteľnými skupinami účastníkov konaní, pokračuje trend zlepšovania, a to najmä v prípade zrakovo alebo sluchovo postihnutých osôb, obetí rodovo motivovaného násillia a žiadateľov o azyl (obrázok č. 39). V porovnaní s minulým rokom je dostupnejšia aj odborná príprava týkajúca sa zvyšovania informovanosti a boja proti dezinformáciám.

Hodnotiace nástroje

- Hoci väčšina členských štátov v plnej miere zaviedla **IKT v systémoch správy prípadov** (s niekoľkými výnimkami), naďalej pretrvávajú nedostatky v oblasti nástrojov na vypracúvanie štatistík činnosti súdov (obrázok č. 40). Takéto systémy slúžia na rôzne účely vrátane tvorby štatistík a majú sa dôsledne zaviesť naprieč justičným systémom. Niektoré členské štáty majú systémy včasného varovania na odhalenie zlyhaní alebo nedodržiavania noriem týkajúcich sa spracovania prípadu, čo umožňuje nájdenie včasných riešení. V niektorých členských štátoch stále nie je možné zabezpečiť celoštátny zber údajov vo všetkých oblastiach justície.
- **Využívanie prieskumov** medzi účastníkmi konaní a odborníkmi pracujúcimi v oblasti práva (obrázok č. 41) sa opäť znížilo, pričom väčší počet členských štátov sa rozhodol neuskutočňovať žiadne prieskumy. Podľa všetkého však medzi členskými štátmi, ktoré nevykonávajú prieskumy, existujú odchýlky, z ktorých vyplýva, že niekedy sa prieskumy uskutočňujú iba každý druhý rok alebo raz za niekoľko rokov. Prístupnosť, útvar súdu pre služby zákazníkom, súdne pojednávania a rozsudky, ako aj celková dôvera v justičný systém sú naďalej bežnými témami prieskumov, iba niekoľko členských štátov sa však zaujímalo o spokojnosť skupín s osobitnými potrebami alebo o informovanosť jednotlivcov o svojich právach. Takmer všetky členské štáty, ktoré využívali prieskumy, zabezpečili aj nadväzujúce opatrenia (obrázok č. 42), aj keď sú v ich rozsahu aj teraz výrazné rozdiely. Výsledky boli vo všeobecnosti použité na vypracovanie výročných alebo osobitných správ a v mnohých členských štátoch poslúžili na hodnotenie alebo identifikovanie potreby zmeny právneho predpisu.

Normy

Normy môžu zvýšiť kvalitu justičných systémov. V tomto vydaní porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície sa pokračuje v podrobnejšom skúmaní určitých noriem týkajúcich sa zlepšenia časových rozvrhov konaní, pričom tieto normy sa podrobnejšie rozdeľujú podľa inštancií a oblastí práva, v ktorých existujú.

- Takmer všetky členské štáty používajú normy časového rozvrhu, hoci nie sú rozpracované do tej istej miery na všetkých inštanciách vo všetkých oblastiach práva. Najrozšírenejšie sú naďalej normy stanovujúce lehoty (napríklad pevný čas od zaregistrovania veci po prvé vypočutie), zatiaľ čo normy stanovujúce časové rámce (napr. špecifikujúce vopred vymedzený podiel vecí, ktoré majú byť ukončené v priebehu určitého času) a normy týkajúce sa nevybavených prípadov sa používajú v porovnateľne menšej miere (obrázok č. 43). Určité členské štáty, ktoré čelia osobitným problémom v oblasti efektívnosti, však v súčasnosti takéto normy nepoužívajú vôbec alebo len do určitej miery.

3.3. Nezávislosť

Nezávislosť súdnictva, ktorá je nevyhnutým predpokladom rozhodovania súdov, je jednou z požiadaviek, ktorá vychádza zo zásady účinnej súdnej ochrany uvedenej v článku 19 ZEÚ a z práva na účinný prostriedok nápravy pred súdom, ktoré je zakotvené v Charte základných práv EÚ (článku 47) ⁽⁸⁵⁾. Pri tejto požiadavke sa predpokladá a) vonkajšia nezávislosť, keď dotknutý orgán vykonáva svoje funkcie úplne autonómne bez akýchkoľvek hierarchických prekážok alebo podriadenosti inému orgánu a bez prijímania akýchkoľvek príkazov alebo pokynov z iného zdroja, čiže je chránený pred vonkajšími zásahmi alebo tlakom, ktoré by mohli negatívne ovplyvňovať nezávislý úsudok členov orgánu a ich rozhodnutia; a b) vnútorná nezávislosť a nestrannosť, keď sa pri konaní v predmetnej veci dodržiava rovnaký odstup od účastníkov konania a ich konkrétnych záujmov ⁽⁸⁶⁾. Nezávislosť súdnictva zaručuje ochranu všetkých práv jednotlivcov podľa práva EÚ a zabezpečenie spoločných hodnôt členských štátov, ktoré sú stanovené v článku 2 ZEÚ, najmä hodnoty právneho štátu ⁽⁸⁷⁾. Zachovanie právneho poriadku EÚ je mimoriadne dôležité pre všetkých občanov aj podniky, ktorých práva a slobody sú chránené právom EÚ.

Vnímaná nezávislosť súdnictva je činiteľom, ktorý podporuje rast, pretože vnímanie nedostatku nezávislosti môže odrádzať od investovania. Okrem ukazovateľov vnímanej nezávislosti súdnictva z rôznych zdrojov je v porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície za rok 2020 uvedených viacero ukazovateľov spôsobu organizácie justičných systémov v záujme ochrany nezávislosti súdnictva v určitých situáciách, v ktorých by mohla byť ohrozená nezávislosť. Na základe príspevkov Európskej siete súdnych rád (ENCJ), Siete predsedov najvyšších súdov Európskej únie (NPSJC) a skupiny expertov na problematiku boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu obsahuje porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2020 aktualizované ukazovatele týkajúce sa právnych záruk, pokiaľ ide o disciplinárne konania týkajúce sa sudcov a vymenúvania členov súdnych rád, a dva nové prehľady disciplinárnych konaní týkajúcich sa prokurátorov.

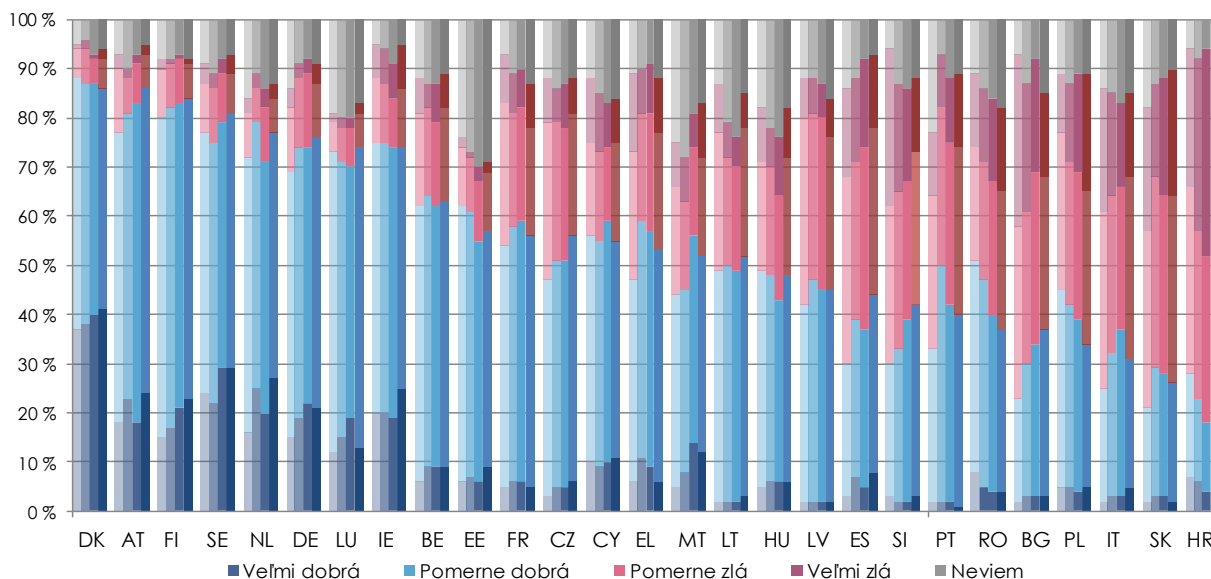
⁸⁵ Pozri <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=SK>.

⁸⁶ Súdny dvor Európskej únie, rozsudok z 19. novembra 2019, A. K. a i., C 585/18, C 624/18 a C 625/18, ECLI:EU:C:2019:982, body 121 a 122; rozsudok z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, body 73 a 74; rozsudok z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C- 64/16, ECLI:EU:C:2018:117, bod 44; rozsudok z 25. júla 2018, Minister for Justice and Equality, C- 216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, bod 65.

⁸⁷ Súdny dvor Európskej únie, rozsudok z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, bod 44.

3.3.1. Vnímaná nezávislosť justície

Obrázok č. 44: Vnímanie nezávislosti súdov a sudcov širokou verejnosťou (*)[zdroj: Eurobarometer ⁽⁸⁸⁾ – svetlé farby: 2016, 2018 a 2019, tmavé farby: 2020]

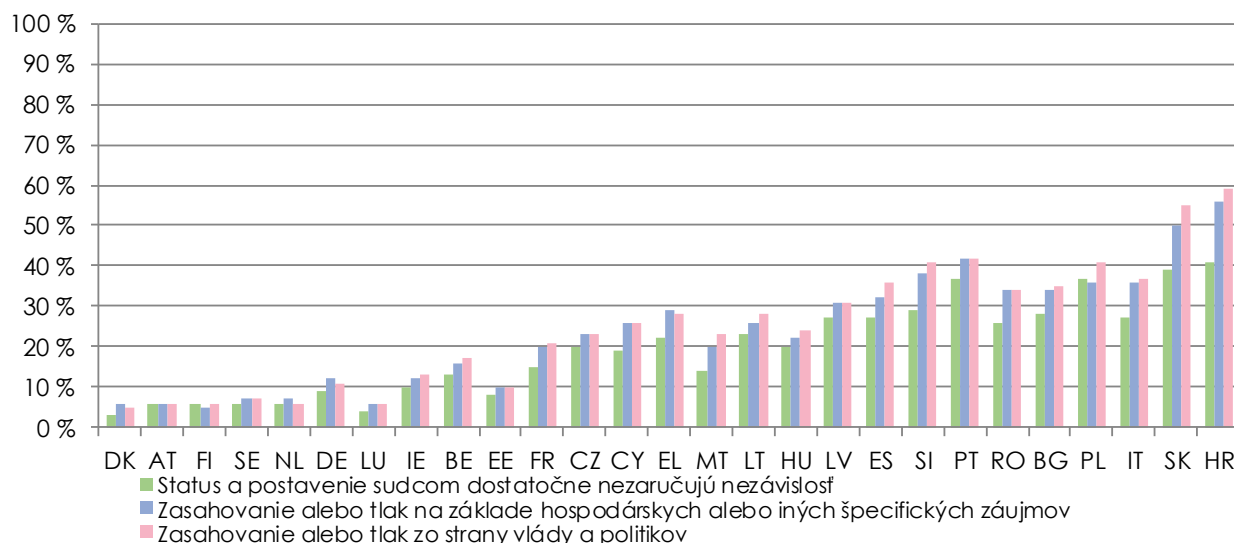
(*) Členské štáty sú zoradené najprv podľa percentuálneho podielu respondentov, ktorí uviedli, že nezávislosť súdov a sudcov je veľmi dobrá alebo pomerne dobrá (celkovo dobrá); ak majú niektoré členské štáty rovnaký percentuálny podiel celkovo dobrej nezávislosti, potom sú zoradené podľa percentuálneho podielu respondentov, ktorí uviedli, že nezávislosť súdov a sudcov je pomerne zlá alebo veľmi zlá (celkovo zlá); ak majú niektoré členské štáty rovnaký percentuálny podiel celkovo dobrej aj zlej nezávislosti, potom sú zoradené podľa percentuálneho podielu respondentov, ktorí uviedli, že nezávislosť súdov a sudcov je veľmi dobrá; ak majú niektoré členské štáty rovnaký percentuálny podiel celkovo dobrej, celkovo zlej a veľmi dobrej nezávislosti, potom sú zoradené podľa percentuálneho podielu respondentov, ktorí uviedli, že nezávislosť súdov a sudcov je veľmi zlá.

Na obrázku č. 45 sa znázorňujú hlavné dôvody vnímania nedostatočnej nezávislosti súdov a sudcov, ktoré uviedli respondenti. Respondenti zo širokej verejnosti, ktorí nezávislosť justičného systému vyhodnotili ako „pomerne zlú“ alebo „veľmi zlú“, si mohli vybrať z troch dôvodov na vysvetlenie svojho hodnotenia. Členské štáty sú uvedené v rovnakom poradí ako na obrázku č. 44.

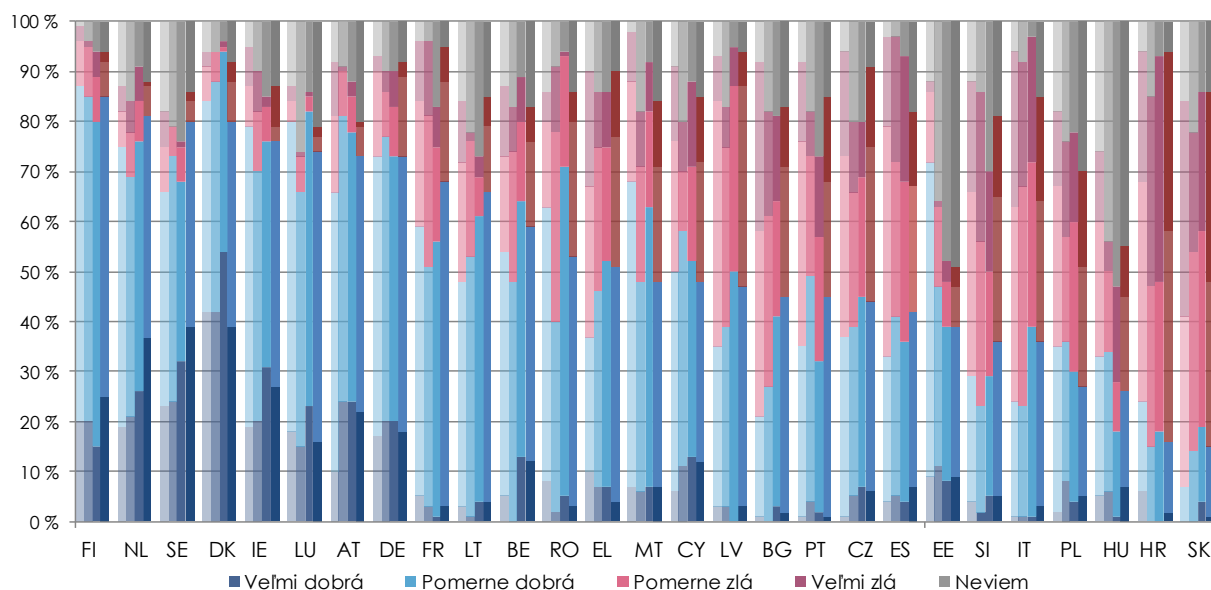
⁸⁸

Prieskum Eurobarometra FL483 uskutočňovaný od 7. do 11. januára 2020. Odpovede na otázku: „Podľa toho, čo viete, ako by ste ohodnotili justičný systém v (našej krajine) z hľadiska nezávislosti súdov a sudcov? Povedali by ste, že je veľmi dobrý, pomerne dobrý, pomerne zlý alebo veľmi zlý?“, pozri: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en.

Obrázok č. 45: Hlavné dôvody vnímania nedostatočnej nezávislosti širokou verejnosťou (podiel všetkých respondentov – vyššia hodnota znamená väčší vplyv) [zdroj: Eurobarometer ⁽⁸⁹⁾]

Obrázok č. 46: Vnímanie nezávislosti súdov a sudcov spoločnosťami (*) [zdroj: Eurobarometer ⁽⁹⁰⁾ – svetlé farby: 2017, 2018 a 2019, tmavé farby: 2020]

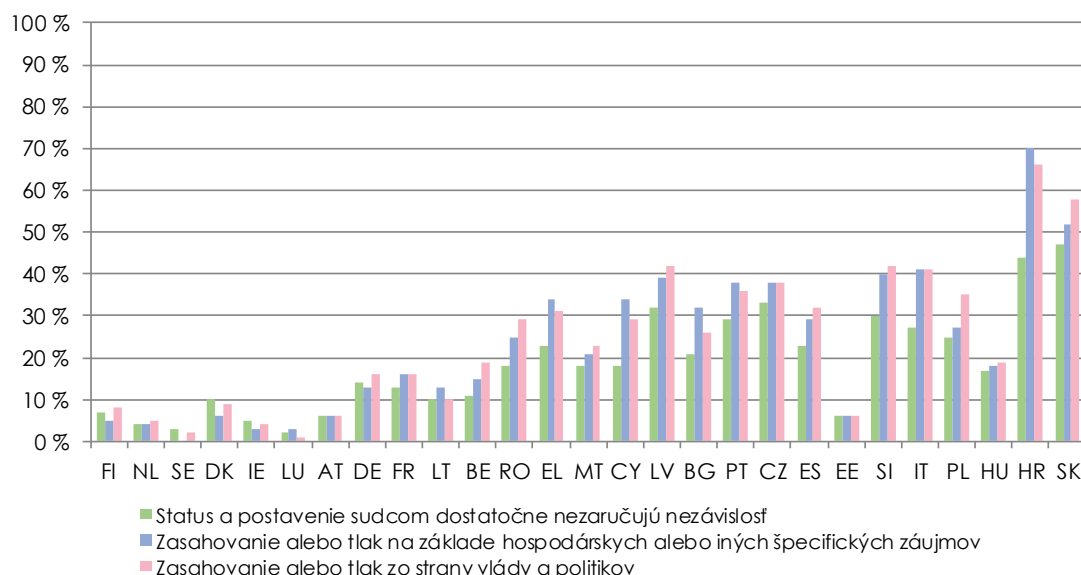
(*) Členské štáty sú zoradené najprv podľa percentuálneho podielu respondentov, ktorí uviedli, že nezávislosť súdov a sudcov je veľmi dobrá alebo pomerne dobrá (celkovo dobrá); ak majú niektoré členské štáty rovnaký percentuálny podiel celkovo dobrej nezávislosti, potom sú zoradené podľa percentuálneho podielu respondentov, ktorí uviedli, že nezávislosť súdov a sudcov je pomerne zlá alebo veľmi zlá (celkovo zlá); ak majú niektoré členské štáty rovnaký percentuálny podiel celkovo dobrej aj zlej nezávislosti, potom sú zoradené podľa percentuálneho podielu respondentov, ktorí uviedli, že nezávislosť súdov a sudcov je veľmi dobrá; ak majú niektoré členské štáty rovnaký percentuálny podiel celkovo dobrej, celkovo zlej a veľmi dobrej nezávislosti, potom sú zoradené podľa percentuálneho podielu respondentov, ktorí uviedli, že nezávislosť súdov a sudcov je veľmi zlá.

⁸⁹ Prieskum Eurobarometra FL483, odpovede na otázku: „Mohli by ste vysvetliť, v akej miere tieto jednotlivé dôvody vysvetľujú vaše hodnotenie nezávislosti justičného systému v (našej krajine): veľmi, trochu, ani nie, vôbec nie?“

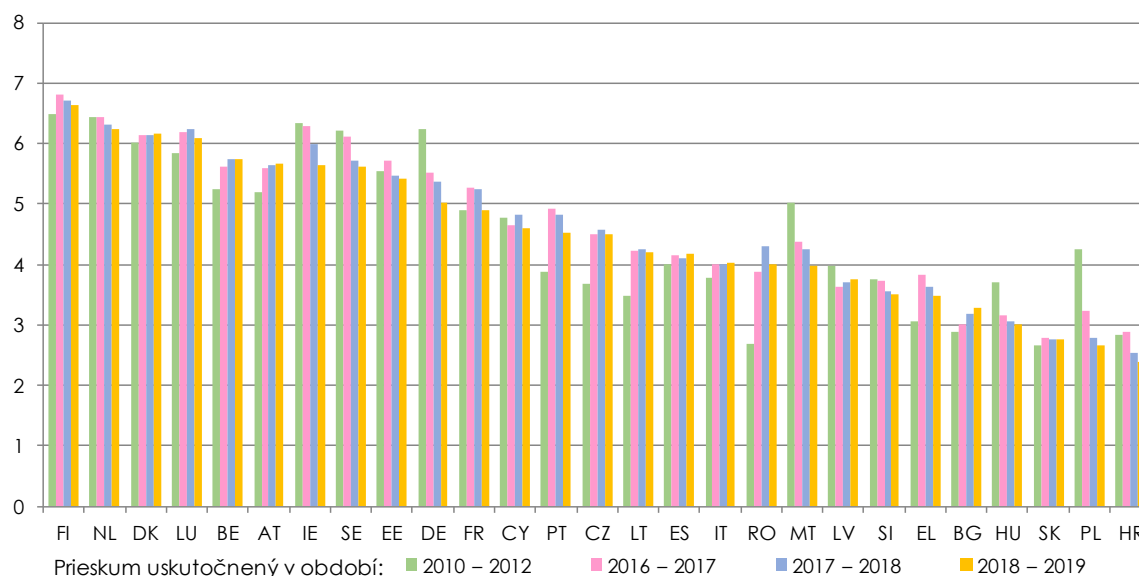
⁹⁰ Prieskum Eurobarometra FL484 uskutočňovaný od 7. do 20. januára 2019. Odpovede na otázku: „Podľa toho, čo viete, ako by ste ohodnotili justičný systém v (našej krajine) z hľadiska nezávislosti súdov a sudcov? Povedali by ste, že je veľmi dobrý, pomerne dobrý, pomerne zlý alebo veľmi zlý?“, pozri: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en.

Na obrázku č. 47 sa znázorňujú hlavné dôvody vnímania nedostatočnej nezávislosti súdov a sudcov, ktoré uviedli respondenti. Respondenti zo spoločností, ktoré nezávislosť justičného systému vyhodnotili ako „pomerné zlé“ alebo „veľmi zlé“, si mohli vybrať z troch dôvodov na vysvetlenie svojho hodnotenia. Členské štáty sú uvedené v rovnakom poradí ako na obrázku č. 46.

Obrázok č. 47: Hlavné dôvody vnímania nedostatočnej nezávislosti spoločnosťami (podiel všetkých respondentov – vyššia hodnota znamená väčší vplyv) [zdroj: Eurobarometer (⁹¹)]

Obrázok č. 48: SEF: vnímanie nezávislosti súdnictva podnikmi, 2010 – 2019 (vnímanie – vyššia hodnota znamená lepšie vnímanie) [zdroj: Svetové ekonomické fórum (⁹²)]

⁹¹ Prieskum Eurobarometra FL484; odpovede na otázku: „Mohli by ste vysvetliť, v akej miere tieto jednotlivé dôvody vysvetľujú vaše hodnotenie nezávislosti justičného systému v (našej krajine): veľmi, trochu, ani nie, vôbec nie?“

⁹² Údaje Svetového ekonomického fóra (SEF) vychádzajú z odpovedí na túto otázku z prieskumu: „Do akej miery je vo vašej krajine systém súdnictva nezávislý od vplyvov vlády, osôb alebo spoločností? [1 = vôbec nie je nezávislý; 7 = je úplne nezávislý]“. Odpovede na prieskum boli získané z reprezentatívnej vzorky podnikov, ktoré zastupujú hlavné hospodárske odvetvia (poľnohospodárstvo, výrobný priemysel, nevýrobný priemysel a služby) vo všetkých príslušných členských štátoch. Prieskum prebieha v rôznych formátoch vrátane osobných alebo telefonických rozhovorov s výkonnými riaditeľmi podnikov, tlačených formulárov zasielaných poštou a online prieskumov. Pozri <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2019>.

3.3.2. Štrukturálna nezávislosť

Záruky štrukturálnej nezávislosti si vyžadujú existenciu pravidiel, najmä pokiaľ ide o zloženie daného súdu a vymenúvanie, dĺžku funkčného obdobia a dôvody neprítomnosti, zamietnutia alebo odvolania jeho členov, aby sa odstránili akékoľvek oprávnené pochybnosti účastníkov konania, pokiaľ ide o jeho neovplyvniteľnosť vonkajšími faktormi a neutralitu vo vzťahu k protichodným záujmom⁽⁹³⁾. Týmto pravidlami sa musí konkrétne nielen zabráňovať priamemu ovplyvňovaniu vo forme pokynov, ale aj takým druhom ovplyvňovania, ktoré sú nepriame a môžu mať vplyv na rozhodnutia dotknutých sudcov⁽⁹⁴⁾.

Boli vypracované európske normy, najmä Radou Európy, napríklad v *odporúčaní Rady Európy z roku 2010 Sudcovia: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť*⁽⁹⁵⁾. V porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície za rok 2020 sa uvádza niekoľko ukazovateľov toho, ako sú organizované justičné systémy, aby bola zabezpečená nezávislosť súdnictva.

V tomto vydaní porovnávacieho prehľadu EÚ sa nachádzajú aktualizované ukazovatele týkajúce sa orgánov a úradov zapájajúcich sa do disciplinárnych konaní so sudcami (obrázky č. 49 a 50) a ukazovatele týkajúce sa vymenúvania členov súdnych rád (obrázky č. 51 a 52)⁽⁹⁶⁾. V porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície za rok 2020 sa predkladajú aj informácie o orgánoch a úradoch zapájajúcich sa do disciplinárnych konaní s prokurátormi (obrázky č. 53 a 54) a aktualizovaný podrobnejší obrázok o pokynoch pre prokurátorov v konkrétnych veciach (obrázok č. 55)⁽⁹⁷⁾. Obrázok obsahuje vnútroštátne rámce, ktoré sa uplatňovali v decembri 2019.

Obrázky uvedené v porovnávacom prehľade neposkytujú posúdenie, ani nepredstavujú kvantitatívne údaje o účinnosti záruk. Ich cieľom nie je zobraziť zložitosť a podrobnosti záruk. Existencia viacerých záruk sama osebe nezabezpečuje účinnosť justičného systému. Treba takisto poznamenať, že v záujme zaručenia nezávislosti súdnictva je nevyhnutné aj vykonávanie politík a postupov na podporu integrity a na zamedzenie korupcie v súdnictve. Účinná ochrana nezávislosti súdnictva si napokon vyžaduje kultúru integrity a nestrannosti, ktorú rešpektujú všetci sudcovia a širšia spoločnosť.

⁹³ Pozri Súdny dvor, rozsudok z 19. novembra 2019, A. K. a i. (Nezávislosť disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu), C-585/18, C-624/18 a C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, body 121 a 122; rozsudok z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, body 73 a 74; rozsudok z 25. júla 2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, bod 66. Pozri aj odseky 46 a 47 odporúčania CM/Rec(2010)12 Sudcovia: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť (prijaté Výborom ministrov Rady Európy 17. novembra 2010) a dôvodovú správu, kde sa stanovuje, že orgán, ktorý rozhoduje o výbere a pracovnej kariére sudcov, by mal byť nezávislý od výkonnej a zákonodarnej moci. S cieľom zabezpečiť jeho nezávislosť by aspoň polovicu členov tohto orgánu mali tvoriť sudcovia zvolení kolegami. Ak sa však v ústavných alebo iných právnych predpisoch stanovuje, že o výbere a kariére sudcov rozhoduje hlava štátu, vláda alebo orgán zákonodarnej moci, mal by sa vytvoriť nezávislý a kompetentný orgán zložený prevažne z predstaviteľov súdnictva (bez toho, aby tým boli dotknuté pravidlá uplatniteľné na súdne rady uvedené v kapitole IV), ktorý by bol oprávnený vydávať odporúčania a vyjadrovať stanoviská, podľa ktorých by príslušný menovací orgán postupoval v praxi.

⁹⁴ Pozri Súdny dvor, rozsudok z 19. novembra 2019, A. K. a i. (Nezávislosť disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu), C-585/18, C-624/18 a C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, bod 123; rozsudok z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, bod 112.

⁹⁵ Pozri odporúčanie CM/Rec(2010)12 Sudcovia: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť, ktoré prijal Výbor ministrov Rady Európy 17. novembra 2010, a dôvodovú správu [ďalej len: „odporúčanie CM/Rec(2010)12“].

⁹⁶ Údaje vychádzajú z odpovedí na aktualizovaný dotazník vypracovaný Komisiou v úzkej spolupráci s Európskou sieťou súdnych rád. Odpovede na aktualizovaný dotazník, ktoré poskytli členské štáty, v ktorých neexistujú súdne rady, ktoré nie sú členmi ENCJ, alebo ktorých členstvo v ENCJ bolo pozastavené (CZ, DE, EE, CY, LU, AT, PL a FI), boli získané prostredníctvom spolupráce so Sieťou predsedov najvyšších súdov EÚ.

⁹⁷ Údaje vychádzajú z odpovedí na aktualizovaný dotazník, ktorý vypracovala Komisia v úzkej spolupráci so skupinou expertov na problematiku boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu.

Disciplinárne konania týkajúce sa sudcov patria k najcitlivejším situáciám v súvislosti s nezávislosťou súdnictva. Podľa Súdneho dvora je potrebné, aby „pravidlá upravujúce disciplinárny režim [...] osôb, ktorých úlohou je vykonávať súdnictvo, poskytovali potrebné záruky s cieľom predísť akémukoľvek riziku toho, že taký režim bude využitý ako systém politickej kontroly obsahu súdnych rozhodnutí“⁽⁹⁸⁾. V tomto ohľade znamená stanovenie pravidiel vymedzujúcich nielen správanie predstavujúce disciplinárne priestupky, ale aj konkrétne uplatniteľné sankcie, ktoré predpokladajú zásah nezávislého orgánu v súlade s postupom, ktorý v plnom rozsahu zaručuje práva zakotvené v článkoch 47 a 48 charty, najmä práva na obhajobu, a ktoré zakotvujú možnosť napadnúť na súde rozhodnutia disciplinárnych orgánov, súbor základných záruk Súdneho dvora na účely zachovania nezávislosti súdnej moci⁽⁹⁹⁾. Súdny dvor rozhodol, že „článok 267 ZFEÚ poskytuje vnútroštátnym súdom veľkú diskrečnú právomoc obrátiť sa na Súdny dvor (...) v ktoromkoľvek okamihu konania, ktorý považujú za vhodný“⁽¹⁰⁰⁾. Podľa Súdneho dvora akékoľvek pravidlo, ktorým vnútroštátny súd obmedzí túto diskrečnú právomoc, „aby sa vyhol (...) disciplinárnym sankciám“, „zasahuje do právomocí priznaných členským štátom článkom 267 ZFEÚ a v dôsledku toho do účinnosti spolupráce medzi Súdny dvorom a vnútroštátnymi súdmi zavedenej mechanizmom návrhu na začatie prejudiciálneho konania“⁽¹⁰¹⁾. Súdny dvor uviedol aj to, že „skutočnosť, že sudcovia nebudú vystavení disciplinárnej sankcii za (...) predloženie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru (...), je inherentnou súčasťou nezávislosti sudcov“⁽¹⁰²⁾.

Podľa noriem Rady Európy môže k disciplinárnemu konaniu so sudcom dôjsť, ak si svoje povinnosti neplní účinným a riadnym spôsobom⁽¹⁰³⁾. Výklad právnych predpisov, posúdenie skutočností alebo váženie dôkazov, ktoré vykonávajú sudcovia na účely rozhodnutia vo veci, by nemalo viesť k občianskoprávnej alebo disciplinárnej zodpovednosti, s výnimkou prípadov úmyselného pochybenia alebo hrubej nedbanlivosti⁽¹⁰⁴⁾. Disciplinárne konanie by mal navyše viesť nezávislý orgán ako súd so všetkými zárukami spravodlivého procesu. Sudca, s ktorým prebieha disciplinárne konanie, by mal mať právo napadnúť rozhodnutie a sankciu. Disciplinárne sankcie by mali byť primerané⁽¹⁰⁵⁾.

Na obrázku č. 49 sa znázorňuje prehľad orgánov, ktoré rozhodujú o disciplinárnych sankciách týkajúcich sa bežných sudcov, ktorými môžu byť buď a) riadne nezávislé orgány, ako sú sudy (najvyšší súd, správny súd alebo predseda súdu) alebo súdne rady; alebo b) iné orgány, ktorých členovia sú osobitne vymenovaní súdnou radou, sudcami alebo výkonnou mocou, aby rozhodovali v disciplinárnych konaniach týkajúcich sa sudcov.

⁹⁸ Pozri Súdny dvor, rozsudky z 5. novembra 2019, Komisia/Pol'sko, C-192/18, ECLI:EU:C:2019:924, bod 114; z 24. júna 2019, Komisia/Pol'sko, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, bod 77 a z 25. júla 2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, bod 67.

⁹⁹ Pozri Súdny dvor Európskej únie, rozsudok z 24. júna 2019, Komisia/Pol'sko C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, bod 77 a rozsudok z 25. júla 2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, bod 67.

¹⁰⁰ Pozri Súdny dvor, rozsudok z 5. júla 2016, Ognyanov, C-614/14, ECLI:EU:C:2016:514, bod 17. Pozri Súdny dvor Európskej únie, rozsudok z 19. novembra 2019, A. K. a i. (Nezávislosť disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu), C-585/18, C 624/18 a C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, bod 103.

¹⁰¹ Pozri Súdny dvor, rozsudok z 5. júla 2016, Ognyanov, C-614/14, ECLI:EU:C:2016:514, bod 25.

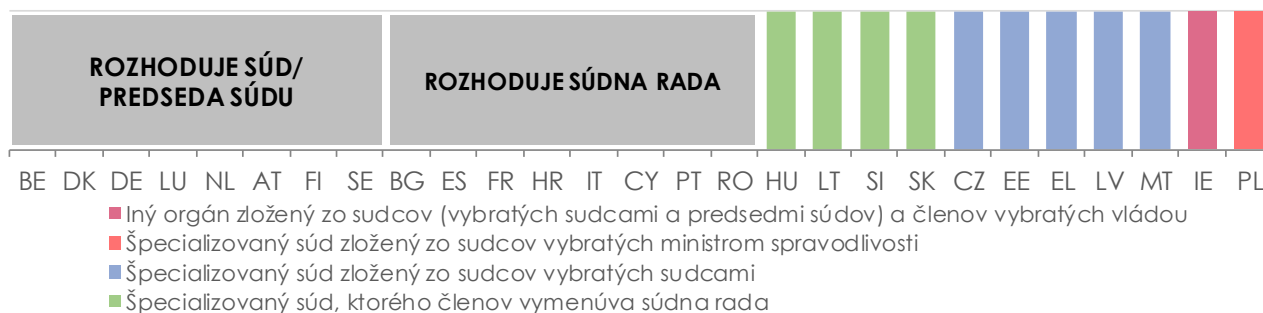
¹⁰² Pozri Súdny dvor, uznesenie z 12. februára 2019, RH, C-8/19, ECLI:EU:C:2019:110, bod 47.

¹⁰³ Odsek 69 odporúčania CM/Rec(2010)12.

¹⁰⁴ Odsek 66 odporúčania CM/Rec(2010)12.

¹⁰⁵ Odsek 69 odporúčania CM/Rec(2010)12.

Obrázok č. 49: Orgán, ktorý rozhoduje o disciplinárnych sankciách voči sudcom (*) (¹⁰⁶)

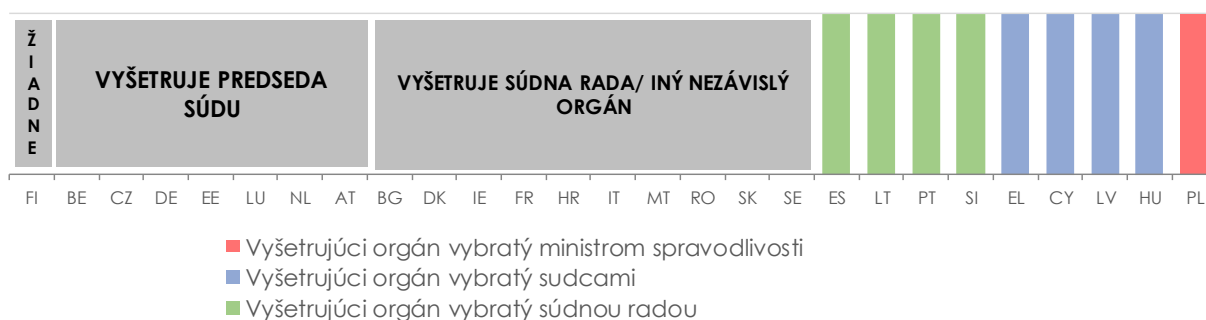
(*) **BG**: miernejšie disciplinárne sankcie môže uložiť predseda súdu. Každé rozhodnutie o disciplinárnych opatreniach podlieha súdnej preskúmaniu najvyšším správny súdom; **CZ**: disciplinárne prípady skúmajú disciplinárne komory najvyššieho správneho súdu. Členov navrhuje predseda súdu zo zoznamu sudcov a vyberajú sa losovaním; **DK**: o disciplinárnych sankciách rozhoduje špeciálny súdny a revízny dvor pozostávajúci z piatich členov, ktorých formálne vymenúva minister spravodlivosti, ale nominujú ich (po jednom nominantovi) najvyšší súd, vyššie súdy, združenie sudcov, komora advokátov a uznávaný člen akademickej obce. Predseda súdu prvej inštancie môže vydať upozornenie; **DE**: disciplinárne opatrenia môžu uložiť v rámci formálneho disciplinárneho konania (pozri ustanovenie o spolkových sudcoch v § 63 nemeckého zákona o súdnictve a rovnocenné ustanovenie na úrovni spolkovej krajiny) služobné súdy („Dienstgericht des Bundes“ sudcom krajských súdov a „Dienstgerichte der Länder“ sudcom spolkových súdov), pričom ide o osobitné komisie riadnych súdov. Členov týchto komisií vymenúvajú sudcovia („Präsidium“) príslušného súdu (spolkového súdu, krajského súdu alebo vyššieho regionálneho či regionálneho súdu). Menej prísne disciplinárne opatrenia, napríklad pokarhanie, môže uložiť disciplinárnym uznesením (pozri ustanovenie o spolkových sudcoch v § 64 nemeckého zákona o súdnictve a rovnocenné ustanovenie na úrovni spolkovej krajiny) buď predseda súdu, alebo ministerstvo spravodlivosti (na úrovni spolkových krajín, ako aj na spolkovej úrovni); **EE**: disciplinárne veci prejednáva disciplinárna komora sudcov vymenovaná najvyšším súdom a valným zhromaždením všetkých estónskych sudcov; **IE**: rozhoduje Výbor pre správanie sudcov zriadený súdnou radou, ktorý sa skladá z troch sudcov zvolených kolegami, piatich predsedov súdov (členovia ex officio) a piatich prísediach vymenovaných vládou. Podľa ústavy môže byť sudca odvolaný z funkcie pre dané pochybenie alebo nespôsobilosť na výkon funkcie na základe uznesení o odvolaní prijatých oboma komorami parlamentu (Oireachtas); **EL**: disciplinárnu právomoc nad sudcami vykonávajú v prvej a druhej inštancii rady tvorené bežnými sudcami na vyšších postoch vyberanými losovaním. Disciplinárnu právomoc nad vysokopostavenými sudcami vykonáva najvyššia disciplinárna rada; **IT**: rozhodnutia súdnej rady o disciplinárnych opatreniach podliehajú súdnej preskúmaniu najvyšším súdom; **LV**: disciplinárne veci skúma súdny disciplinárny výbor, ktorého členov vymenúva valné zhromaždenie sudcov; **ES**: disciplinárne rozhodnutia týkajúce sa menej závažných disciplinárnych priestupkov prijíma riadiaca komora príslušného súdu okresu, v ktorom zasadá sankcionovaný sudca [najvyšší súdny dvor, vnútroštátny súd a najvyšší súd, prípadne predsedovia najvyššieho súdu, vnútroštátny audienčný a vyšší súd, v ktorom sankcionovaný sudca zasadá, podľa § 421.1.a) organického súdneho zákona]; **LT**: v prvej inštancii rozhoduje justičný čestný súd, ktorého členovia a predseda (sudca zvolený súdnou radou) sú uvedení v rozhodnutí súdnej rady. Tvori ho šesť sudcov vybratých a vymenovaných súdnou radou, dvaja členovia vymenovaní prezidentom republiky a dvaja členovia vymenovaní predsedom parlamentu (Seimas). V druhej inštancii rozhoduje najvyšší súd; **HU**: disciplinárne veci skúma služobný súd vymenovaný národnou súdnou radou. Predseda súdu môže udeliť najmiernejšiu sankciu (upozornenie), ktorú možno napadnúť na služobnom súde; **MT**: rozhoduje Výbor sudcov a súdnych úradníkov, ktorý je podvýborom Komisie pre výkon spravodlivosti. Výbor sa skladá z troch sudcov alebo súdnych úradníkov volených kolegami; **PL**: minister spravodlivosti vyberie na základe nezáväznej konzultácie s národnou súdnou radou disciplinárnych sudcov. V troch rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktorými sa vykonal rozsudok Súdneho dvora z 19. novembra 2019, bola disciplinárna komora najvyššieho súdu poverená rozhodovaním okrem iného v disciplinárnych veciach týkajúcich sa sudcov v druhej inštancii označená za súd, ktorý nie je nezávislý v zmysle práva EÚ; **SI**: členov disciplinárneho súdu vymenúva súdna rada spomedzi členov samotnej rady a sudcov navrhnutých najvyšším súdom; **SK**: predsedovia súdov prvej inštancie majú právomoc uložiť disciplinárnu sankciu v podobe „pisomného upozornenia“. Disciplinárne komisie vymenúva súdna rada. V prípade predsedu a podpredsedu najvyššieho súdu je pre disciplinárne konanie príslušný ústavný súd; **SE**: stály sudca môže byť odvolaný z funkcie len vtedy, ak sa dopustil závažného trestného činu alebo opakovane zanedbal svoje povinnosti, čím sa preukáže, že je zjavne nespôsobilý vykonávať túto funkciu. Ak rozhodnutie o odvolaní sudcu prijme iný orgán ako súd (v praxi národná komisia pre disciplinárne priestupky), príslušný sudca môže vyzvať súd, aby toto rozhodnutie preskúmal. Rozhodnutie môže napadnúť sudca sám na okresnom súde alebo s podporou odborov na pracovnom súde ako súde prvej inštancie.

¹⁰⁶

Údaje získané prostredníctvom aktualizovaného dotazníka, ktorý vypracovala Komisia v úzkej spolupráci s ENCJ. Odpovede na aktualizovaný dotazník od členských štátov, v ktorých neexistujú súdne rady, ktoré nie sú členmi ENCJ, alebo ktorých členstvo v ENCJ bolo pozastavené, boli získané prostredníctvom spolupráce so Sieťou predsedov najvyšších súdov EÚ.

Na obrázku č. 50 sa uvádza aktualizovaný prehľad vyšetrovacích orgánov, ktoré vykonávajú formálne vyšetrovanie v súvislosti s disciplinárnymi konaniami týkajúcimi sa sudcov. Netýka sa predbežných zisťovaní, ktorých cieľom je rozhodnúť, či sa začne alebo nezačne formálne disciplinárne konanie. Fáza vyšetrovania v rámci disciplinárnych konaní je obzvlášť citlivým krokom, ktorý môže ovplyvniť nezávislosť súdnictva. Vyšetrovacia právomoc môže byť vykonaná buď a) riadnymi nezávislými orgánmi, ako sú predsedovia súdov alebo súdne rady; alebo b) inými vyšetrovateľmi, ktorých osobitne vymenuje súdna rada, sudcovia alebo iné orgány na vedenie vyšetrovaní v rámci disciplinárnych konaní so sudcami.

Obrázok č. 50: Vyšetrojúci orgán zodpovedný za formálne disciplinárne konania so sudcami (*)⁽¹⁰⁷⁾

(*) **BG:** vyšetroje príslušný správny riaditeľ súdu (skutočnosti, ktoré môžu mať za následok sankciu v podobe pokarhania) alebo kolégium sudcov (disciplinárna komisia) Najvyššej súdnej rady Bulharska. Inšpektorát Najvyššej súdnej rady vykonáva inšpekcie, na základe ktorých môže navrhovať disciplinárne konania; **CZ:** niektoré predbežné zisťovania môže takisto viesť minister spravodlivosti na účely prípravy návrhu na začatie disciplinárneho konania, zvyčajne po konzultácii s predsedom súdu, na ktorom zasadá príslušný sudca; **DK:** ktokoľvek môže podať sťažnosť špecializovanému súdnemu a revíznemu dvoru, ktorý je súčasťou najvyššieho súdu, v rámci ktorého sa aj spravuje. Ten rozhodne o vypočutí oboch účastníkov. Vyšetrovať môže aj riaditeľ prokuratúry; **DE:** neexistuje formálna fáza predbežného skúmania pred vyšetrovaním. V prípade disciplinárnych uznesení týkajúcich sa menej prísnych disciplinárnych opatrení, ako je pokarhanie, môže predseda súdu a najvyšší orgán verejnej správy (zvyčajne ministerstvo spravodlivosti, a to na úrovni spolkových krajín, ako aj na spolkovej úrovni) posudzovať skutkové okolnosti. Najvyšší orgán verejnej správy rozhoduje o začatí disciplinárneho konania na súde. Potom súd vykoná formálne vyšetrovanie; **EE:** vyšetrovanie môže viesť predseda súdu alebo verejný ochranca práv (ombudsman); **IE:** sudcovia nepodliehajú disciplinárnemu orgánu ani disciplinárnemu režimu okrem konania podľa ústavy, na základe ktorého môže byť sudca odvolaný z funkcie pre dané pochybenie alebo nespôsobilosť na výkon funkcie na základe uznesení o odvolaní prijatých oboma komorami parlamentu (Oireachtas); **EL:** občianske a trestné sudy: orgán súdnej kontroly, ktorého členovia sú zvolení losovaním spomedzi sudcov. Správne sudy: členovia vyšetrojúceho orgánu sú vybraní losovaním spomedzi členov Štátnej rady; **ES:** navrhovateľ disciplinárnych opatrení je vymenovaný Všeobecnou súdnou radou; navrhovateľ je vybraný zo skupiny sudcov najvyššieho súdu a podobných súdov s viac ako 25 rokmi praxe v oblasti práva, pričom počas svojho mandátu vykonáva výlučne funkcie navrhovateľa; **FR:** predseda súdnej rady vyberie jedného alebo dvoch členov súdnej rady, ktorí budú vykonávať príslušné vyšetrovania. Ministerstvo si môže pred prijatím rozhodnutia o predložení veci rade vyžiadať správu orgánu súdnej kontroly; **IT:** vyšetrovanie je oprávnený vykonávať generálny prokurátor na najvyššom súde. Administratívne zisťovania je oprávnený vykonávať generálny inšpektorát pri ministerstve spravodlivosti; **CY:** vyšetroje vyšetrovací sudca vymenovaný najvyšším súdom; **LV:** vyšetroje súdny disciplinárny výbor; **HU:** vyšetroje disciplinárny komisár vymenovaný služobným tribunálom (disciplinárny súd); **LT:** vyšetroje Etická a disciplinárna súdna komisia, ktorej členovia a predseda (zvolení súdnou radou) sú uvedení v rozhodnutí súdnej rady, pričom komisiu tvoria štyria sudcovia vymenovaní súdnou radou, dvaja členovia vymenovaní prezidentom republiky a jeden člen vymenovaný predsedom parlamentu (Seimas). Predseda Etickej a disciplinárnej súdnej komisie má právo delegovať vyšetrovanie a prezentáciu výsledkov vyšetrovania na predsedu súdu, na ktorom sudca pôsobí, alebo na predsedu nadradeného súdu; **MT:** vyšetroje Výbor sudcov a súdnych úradníkov; **NL:** vyšetroje generálny prokurátor; **PL:** minister spravodlivosti vymenuje disciplinárneho úradníka pre sudcov všeobecných súdov a jeho dvoch zástupcov (títo následne vymenujú svojich vlastných zástupcov z kandidátov navrhnutých sudcami) na účely vyšetrovania. Minister spravodlivosti môže prevziať všetky prebiehajúce vyšetrovania vymenovaním disciplinárneho úradníka ad hoc ministra spravodlivosti; **PT:** súdna rada vymenuje orgán súdnej kontroly, ktorý vedie vyšetrovanie; **RO:** vyšetroje orgán súdnej kontroly; **SI:** súdna rada vymenuje disciplinárneho prokurátora z kandidátov

¹⁰⁷

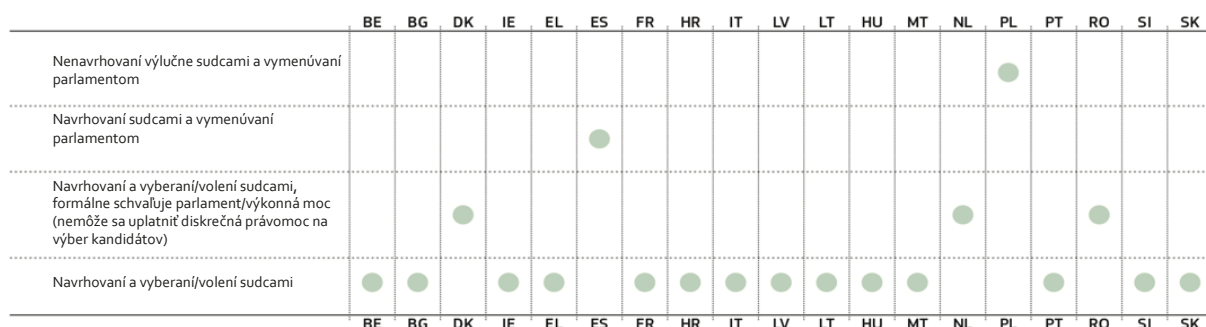
Údaje získané prostredníctvom aktualizovaného dotazníka, ktorý vypracovala Komisia v úzkej spolupráci s ENCJ. Odpovede na aktualizovaný dotazník od členských štátov, v ktorých neexistujú súdne rady, ktoré nie sú členmi ENCJ, alebo ktorých členstvo v ENCJ bolo pozastavené, boli získané prostredníctvom spolupráce so Sieťou predsedov najvyšších súdov EÚ.

navrhnutých najvyšším súdom na účely vyšetrovania; **SK**: vyšetrovanie vedie disciplinárna komisia vymenovaná súdnou radou; **SE**: parlamentný ombudsman a verejný ochranca práv konajú ako prokurátori v prípadoch závažného pochybenia.

– Záruky na nomináciu sudcov – členov súdnych rád –

Súdne rady sú najdôležitejšími orgánmi na zaistenie nezávislosti súdnictva. Je zodpovednosťou členských štátov, aby si usporiadali svoje justičné systémy, vrátane rozhodnutia o tom, či sa vytvorí súdna rada. V uznávaných európskych normách, najmä v odporúčaní CM/Rec(2010)12, sa uvádza, že „najmenej polovica členov [súdnych rád] musí byť volená sudcami/kolegami zo všetkých úrovní súdneho systému a výber by mal rešpektovať pluralitu v rámci súdnictva“⁽¹⁰⁸⁾. Na nasledujúcom obrázku sa znázorňuje, či je súdnictvo zapojené do vymenúvania sudcov – členov súdnych rád.

Obrázok č. 51: Vymenúvanie sudcov – členov súdnych rád: zapojenie súdnictva (*)⁽¹⁰⁹⁾

(*) Členské štáty sú uvedené v abecednom poradí podľa zemepisných názvov v pôvodnom jazyku. Obrázok obsahuje vnútroštátne rámce, ktoré sa uplatňovali v decembri 2019. **DK**: sudcov – členov rady vyberajú sudcovia. Všetci členovia sú oficiálne vymenúvaní ministrom spravodlivosti; **EL**: sudcovia – členovia sa vyberajú losovaním; **ES**: sudcov – členov vymenúva parlament – rada oznámi parlamentu zoznam kandidátov, ktorí získali podporu združenia sudcov alebo 25 sudcov; **NL**: sudcov – členov vyberajú súdne orgány a vymenúvajú sa na návrh rady, okrem iného na základe odporúčania výberovej komisie (ktorá pozostáva najmä zo sudcov a zamestnancov súdov). Všetci členovia rady sú oficiálne vymenúvaní na základe kráľovského dekrétu, správneho aktu, ktorý nenecháva orgánom výkonnej moci žiadny priestor na diskrečnú právomoc; **PL**: kandidátov na sudcov – členov navrhujú skupiny aspoň 2 000 občanov alebo 25 sudcov. Spomedzi kandidátov vyberú poslanecké kluby až deväť kandidátov, z ktorých výbor dolnej komory parlamentu (Sejmu) zostaví konečný zoznam 15 kandidátov, ktorých vymenuje Sejm; **RO**: kampaň a voľby sudcov – členov organizuje vyššia súdna rada. Po potvrdení konečného zoznamu zvolených sudcov – členov ho ako celok schváli senát. Senát môže odmietnuť schválenie tohto zoznamu len v prípade porušenia zákona pri postupe voľby členov rady a len ak toto porušenie malo vplyv na výsledok voľby, Senát nemôže uplatniť diskrečnú právomoc na výber kandidátov.

Na obrázku sa znázorňuje zloženie súdnych rád⁽¹¹⁰⁾ podľa postupu menovania. Konkrétne sa na ňom znázorňuje, či členov z radov sudcov/prokurátorov vyberajú/volia ich kolegovia alebo či sú nominovaní výkonnou alebo zákonodarnou zložkou vlády, prípadne inými orgánmi a úradmi. Najmenej polovicu členov súdnych rád by mali tvoriť sudcovia zvolení kolegami zo všetkých úrovní justície a s ohľadom na pluralitu v rámci justície⁽¹¹¹⁾. Obrázok predstavuje vecnú prezentáciu zloženia súdnych rád, neobsahuje však kvalitatívne posúdenie ich účinného fungovania.

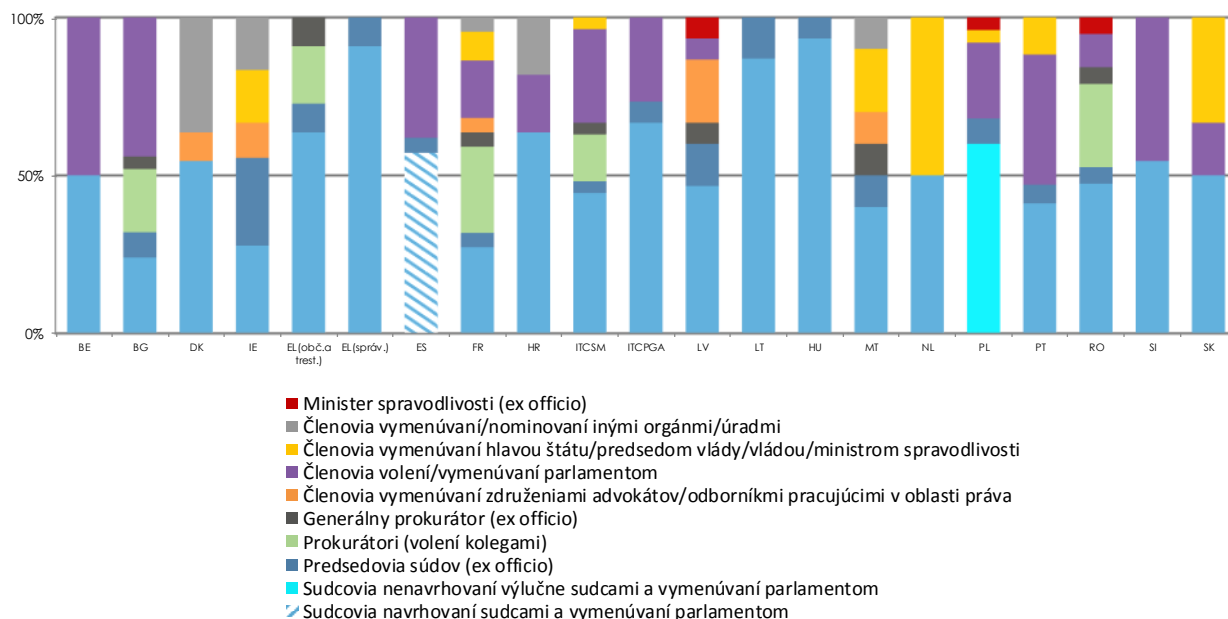
¹⁰⁸ Odporúčanie CM/Rec(2010)12, odsek 27; pozri aj oddiel C ii) akčného plánu Rady Európy z roku 2016; stanovisko č. 10 (2007) Poradného výboru európskych sudcov (CCJE) pre Výbor ministrov Rady Európy o súdnych radoch v službách spoločnosti, odsek 27; a správu ENCJ – *Súdne rady, správa 2010 – 2011*, bod 2.3.

¹⁰⁹ Údaje získané prostredníctvom aktualizovaného dotazníka, ktorý vypracovala Komisia v úzkej spolupráci s ENCJ. Odpovede na aktualizovaný dotazník od členských štátov, v ktorých neexistujú súdne rady, ktoré nie sú členmi ENCJ, alebo ktorých členstvo v ENCJ bolo pozastavené, boli získané prostredníctvom spolupráce so Sieťou predsedov najvyšších súdov EÚ.

¹¹⁰ Súdne rady sú nezávislé orgány zriadené na základe zákona alebo ústavy, ktoré majú zabezpečiť nezávislosť justície a jednotlivých sudcov, a tým podporovať efektívne fungovanie justičného systému.

¹¹¹ Pozri odporúčanie CM/Rec(2010) 12 Výboru ministrov členským štátom Sudcovia: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť, § 26 – 27.

Obrázok č. 52: Zloženie súdnych rád podľa postupu nominácie (*)

(*) **BE:** členmi z radov justície sú buď sudcovia, alebo prokurátori; **BG:** Najvyššia súdna rada sa skladá z členov komory sudcov (štrnásť členov, z ktorých predsedov najvyššieho kasačného a najvyššieho správneho súdu, ako aj šiestich ďalších členov volia priamo sudcovia a šiestich členov volí národné zhromaždenie) a komory prokurátorov (jedenásť členov, z ktorých generálneho prokurátora a ďalších štyroch členov volia priamo prokurátori, jedného člena volia priamo vyšetrovatelia a piatich volí národné zhromaždenie); **DK:** všetkých členov rady pre správu vnútroštátnych súdov oficiálne vymenúva minister spravodlivosti; kategória „Vymenovaní/nominovaní inými orgánmi/úradmi“ obsahuje dvoch zástupcov súdov (nominovaných odborovým zväzom administratívnych pracovníkov a odborovým zväzom polície); okrem toho existuje Rada pre vymenúvanie sudcov, ktorá pripravuje návrhy na vymenovanie sudcov (polovicu jej členov tvoria sudcovia vybratí kolegami); **IE:** na obrázku sa znázorňuje zloženie súdnej služby, ktorá je členom Európskej siete súdnych rád, podľa rámca platného na začiatku decembra 2019. Dňa 17. decembra 2019 bola oficiálne zriadená nová súdna rada podľa zákona o súdnych radoch z roku 2019. Prvé plenárne zasadnutie súdnej rady pozostávajúcej zo všetkých sudcov Írska sa konalo 7. februára 2020; **ES:** členov rady, ktorí pochádzajú z radov justície, vymenúva parlament – rada oznámi parlamentu zoznam kandidátov, ktorí získali podporu združenia sudcov alebo dvadsiatich piatich sudcov; **EL (občianske a trestné súdnictvo):** rada má spolu 11/15 členov, z ktorých 7/11 tvoria sudcovia. Sudcovia a prokurátori sa vyberajú losovaním; **EL (správne súdnictvo):** rada má spolu 11/15 členov, z ktorých 10/14 tvoria sudcovia, ktorí sa vyberajú losovaním; **FR:** rada má dve zloženia – jedno s právomocou nad úradujúcimi sudcami a jedno s právomocou nad prokurátormi; rada zahŕňa jedného člena Conseil d'Etat (Štátnej rady) voleného valným zhromaždením Conseil d'Etat; **IT – CSM:** Consiglio Superiore della Magistratura (príslušná pre občianske a trestné súdy a prokuratúru); podľa ústavy tvoria členov ex officio prezident republiky, prvý predseda najvyššieho kasačného súdu a generálny prokurátor najvyššieho kasačného súdu; **IT – CPGA:** Consiglio di presidenza della giustizia amministrativa (príslušná pre správne súdy); **MT:** líder opozície vymenuje jedného prísediaceho; **NL:** členovia sú oficiálne vymenúvaní kráľovským dekrétom na návrh ministerstva bezpečnosti a spravodlivosti; **PL:** kandidátov na sudcov – členov navrhujú skupiny aspoň 2 000 občanov alebo 25 sudcov. Spomedzi kandidátov vyberú poslanecké kluby až deväť kandidátov, z ktorých výbor dolnej komory parlamentu (Sejmu) zostaví konečný zoznam 15 kandidátov, ktorých vymenuje Sejm; Dňa 23. januára 2020 najvyšší súd vykonávajúci prejudiciálne rozhodnutie Súdneho dvora vydané v spojených veciach C-585/18, C-624/18 a C-625/18 rozhodol, že v súčasnom zložení nie je rada nezávislá od výkonnej a zákonodarnej moci a sudcovia vymenovaní na jej žiadosť nemôžu rozhodovať vo veciach. Dňa 17. septembra 2018 mimoriadne valné zhromaždenie Európskej siete súdnych rád rozhodlo o pozastavení členstva národnej súdnej rady (KRS), pretože už nespĺňala požiadavky ENCJ na nezávislosť od výkonnej a zákonodarnej moci tak, aby zabezpečovala nezávislosť poľského súdnictva; **PT:** na obrázku sa zobrazuje zloženie Conselho Superior da Magistratura. Okrem toho existujú aj Vysoká rada pre správne a daňové súdy (Conselho Superior dos Tribunais Administrativos e Fiscais) a Vysoká rada pre prokuratúru (Conselho Superior do Ministério Público); **RO:** zvolených sudcov potvrdzuje Senát; **SI:** členov iných ako sudcov volí národné zhromaždenie na základe návrhu prezidenta republiky.

– Záruky týkajúce sa fungovania vnútroštátnych prokuratúr v EÚ–

Prokuratúra zohráva významnú úlohu v systéme trestného súdnictva, ako aj pri spolupráci členských štátov v trestných veciach. Správne fungovanie vnútroštátnej prokuratúry je dôležité pre účinný boj proti trestnej činnosti vrátane ekonomických a finančných trestných činov, ako sú pranie

špinavých peňazí a korupcia. Podľa judikatúry Súdneho dvora v kontexte rámcového rozhodnutia Rady o európskom zatykači ⁽¹¹²⁾ je možné považovať prokuratúru na účely vydávania európskeho zatykača za súdny orgán členského štátu vždy vtedy, ak koná nezávisle bez toho, aby bola v konkrétnom prípade vystavená riziku priameho alebo nepriameho podliehania príkazom alebo pokynom zákonodarnej moci, napríklad ministerstva spravodlivosti ⁽¹¹³⁾.

Organizácia prokuratúr sa v celej EÚ líši a neexistuje jednotný model pre všetky členské štáty. Rozšírenou tendenciou však je mať skôr nezávislejšiu prokuratúru než prokuratúru podriadenú orgánom výkonnej moci alebo s nimi prepojenú ⁽¹¹⁴⁾. Podľa Poradnej rady európskych prokurátorov môže byť pri účinnom boji proti korupcii a praniu špinavých peňazí a s nimi súvisiacich ekonomických a finančných trestných činov väčšia nezávislosť a autonómia prokuratúr spolu s ich zodpovednosťou ďalšou zárukou dodržiavania zásad právneho štátu ⁽¹¹⁵⁾. Bez ohľadu na model vnútroštátneho justičného systému alebo právnu tradíciu, v ktorej je zakotvený, sa podľa európskych noriem od členských štátov vyžaduje prijatie účinných opatrení potrebných nato, aby prokurátori mohli vykonávať svoje pracovné povinnosti a zodpovednosti vo vhodných právnych a organizačných podmienkach ⁽¹¹⁶⁾ a bez neoprávneného zasahovania ⁽¹¹⁷⁾. Predovšetkým keď vláda vydáva pokyny všeobecného charakteru, napríklad o politike v oblasti trestnej činnosti, takéto pokyny musia mať písomnú formu a musia byť vhodným spôsobom uverejnené ⁽¹¹⁸⁾. Ak je vláda oprávnená dávať pokyny na začatie trestného stíhania v konkrétnej veci, takéto pokyny sa musia vykonať s primeranými zárukami ⁽¹¹⁹⁾. Podľa odporúčania Výboru ministrov Rady Európy z roku 2000 by sa pokyny nestíhať mali zakázať ⁽¹²⁰⁾. Zainteresované strany (vrátane obetí) by mali mať možnosť vzniesť námietky proti rozhodnutiu prokuratúry o nezačatí trestného stíhania v danej veci ⁽¹²¹⁾.

¹¹² Rámcové rozhodnutie Rady 2002/584/SVV o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi (Ú. v. ES L 190, 18.7.2002, s. 1).

¹¹³ Súdny dvor, rozsudok z 27. mája 2019, OG a PI (prokuratúra v Lübecku a Zwickau), spojené veci C-508/18 a C-82/19 PPU, body 73, 74 a 88, ECLI:EU:C:2019:456; rozsudok z 27. mája 2019, C- 509/18, bod 52, ECLI:EU:C:2019:457; pozri aj rozsudky z 12. decembra 2019, Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg a Openbaar Ministerie (prokuratúra v Lyone a Tours), spojené veci C-566/19 PPU a C-626/19, ECLI:EU:C:2019:1077; Openbaar Ministerie (švédska prokuratúra), C-625/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:1078, a Openbaar Ministerie (prokuratúra v Bruseli), C-627/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:1079. Pozri aj rozsudok z 10. novembra 2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, body 34 a 36, ECLI:EU:C:2016:861, a rozsudok z 10. novembra 2016, Poltorak, C-452/16 PPU, bod 35, ECLI:EU:C:2016:858, týkajúce sa pojmu „súdny“, ktorý „označuje súdnu moc, ktorú treba [...] v súlade so zásadou del’by moci, ktorou sa vyznačuje fungovanie právneho štátu – odlíšiť od výkonnej moci“. Pozri aj stanovisko č. 13(2018) Nezávislosť, zodpovednosť a etika prokurátorov, ktoré prijala Poradná rada európskych prokurátorov (CCPE), odporúčanie xii.

¹¹⁴ Správa CDL-AD(2010)040-e o európskych normách, pokiaľ ide o nezávislosť systému súdnictva: časť II: Prokuratúra, ktorú prijala Benátska komisia na svojom 85. plenárnom zasadnutí (Benátky 17. a 18. decembra 2010), odsek 26.

¹¹⁵ Stanovisko č. 14 (2019) Postavenie prokurátorov v boji proti korupcii a súvisiacim ekonomickým a finančným trestným činom, ktoré prijala Poradná rada európskych prokurátorov (CCPE), odporúčanie iii.

¹¹⁶ Odporúčanie Rec(2000) 19 o postavení prokuratúry v systéme trestného súdnictva prijaté Výborom ministrov Rady Európy 6. októbra 2000 (ďalej len „odporúčanie z roku 2000“), odsek 4.

¹¹⁷ Odporúčanie z roku 2000, odseky 11 a 13. Pozri aj: stanovisko č. 13 (2018) Nezávislosť, zodpovednosť a etika prokurátorov, ktoré prijala Poradná rada európskych prokurátorov, odporúčania i a iii; Skupina štátov proti korupcii (GRECO), štvrté kolo hodnotení Predchádzanie korupcii – poslanci Parlamentu, sudcovia a prokurátori; v prevažnej väčšine odporúčaní sa žiada o zavedenie mechanizmov na ochranu prokuratúry pred neprimeraným vplyvom a zasahovaním do vyšetrovania trestných vecí.

¹¹⁸ Odporúčanie z roku 2000, odsek 13 písm. c).

¹¹⁹ Odporúčanie z roku 2000, odsek 13 písm. d).

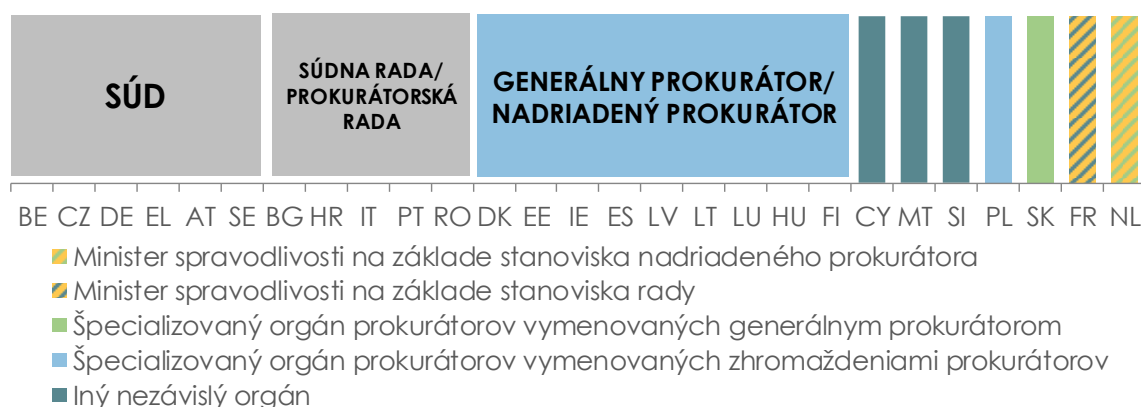
¹²⁰ Odporúčanie z roku 2000, odsek 13 písm. f). Pozri aj stanovisko č. 13(2018) Nezávislosť, zodpovednosť a etika prokurátorov, ktoré prijala Poradná rada európskych prokurátorov, odporúčanie iv.

¹²¹ Odporúčanie z roku 2000, odsek 34.

Na nasledujúcich obrázkoch sa podáva vecný prehľad určitých aspektov rámca platného pre prokuratúry a nehodnotí sa ich účinné fungovanie, ktoré si vyžaduje kvalitatívne posúdenie so zohľadnením špecifických okolností v každom členskom štáte.

Na obrázku č. 53 sa podáva prehľad o tom, ktorý orgán rozhoduje o disciplinárnych sankciách týkajúcich sa prokurátorov na nižších postoch. Môžu to byť buď a) nezávislé orgány, ako sú súdy, súdne rady alebo prokurátorské rady; alebo b) iné orgány či úrady, ako sú generálny prokurátor, nezávislé orgány, špecializované orgány zložené z prokurátorov alebo minister spravodlivosti. Ak nie je vo vysvetlení pod obrázkom uvedené inak, rozhodnutie orgánu o disciplinárnych opatreniach týkajúcich sa prokurátora podlieha súdnemu preskúmaniu ⁽¹²²⁾.

Obrázok č. 53: Orgán, ktorý rozhoduje o disciplinárnych sankciách týkajúcich sa prokurátorov (*) (zdroj: Európska komisia a skupina expertov na problematiku boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu)

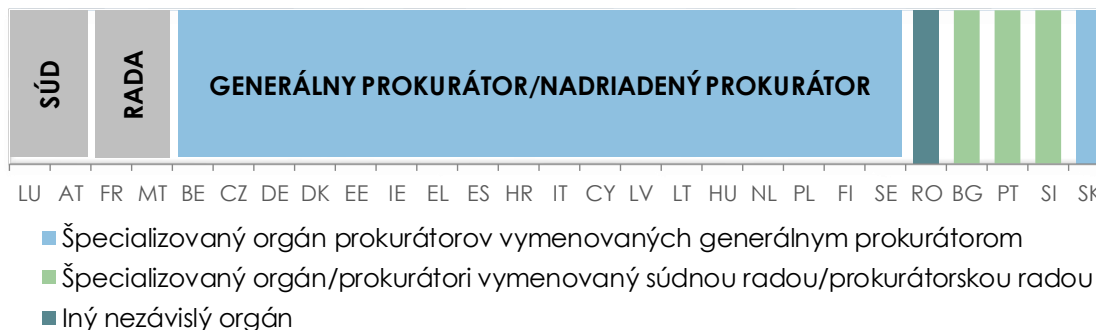
(*) **BE:** generálny prokurátor (riaditeľ prokuratúry) má právomoc rozhodovať o menších disciplinárnych sankciách, pričom väčšie sankcie ukladá disciplinárny súd prvej inštancie. Proti rozhodnutiam o disciplinárnych opatreniach sa možno odvolať na disciplinárnom odvolacom súde; **BG:** komora prokurátorov Najvyššej súdnej rady je zložená z generálneho prokurátora, štyroch členov volených prokurátormi, jedného člena voleného vyšetrojúcimi sudcami a piatich členov volených národným zhromaždením. Jej rozhodnutia o disciplinárnych opatreniach týkajúcich sa prokurátora podliehajú súdnemu preskúmaniu najvyšším správny súdom. Správny riaditeľ prokuratúry môže uložiť len pokarhanie a oznámiť túto sankciu komore prokurátorov, ktorá ju môže potvrdiť alebo odvolať; **CZ:** disciplinárne veci skúma disciplinárna komora najvyššieho správneho súdu. Komora sa skladá z dvoch sudcov (sudcu najvyššieho správneho súdu a sudcu najvyššieho súdu), dvoch prokurátorov, advokáta a osoby s iným právnickým povoláním. Členov komory vyberá predseda najvyššieho správneho súdu losovaním zo zoznamov kandidátov zostavených zástupcami rôznych právnických povolání (najvyšším správny súdom, predsedom najvyššieho súdu, generálnym prokurátorom, predsedom komory advokátov a dekanmi právnických fakúlt). Proti rozhodnutiu disciplinárnej komory nie je možné sa odvolať; **DK:** právomoc rozhodnúť o konkrétnych disciplinárnych opatreniach týkajúcich sa prokurátorov má dánske ministerstvo spravodlivosti. V praxi však ministerstvo spravodlivosti disciplinárnymi opatreniami týkajúcimi sa prokurátorov poveruje prokuratúru. Proti všetkým rozhodnutiam o disciplinárnych opatreniach prijatým prokuratúrou sa možno odvolať na ministerstve spravodlivosti. Disciplinárne opatrenia prijaté ministerstvom spravodlivosti podliehajú súdnemu preskúmaniu a prokurátor môže podať sťažnosť parlamentnému ombudsmanovi; **DE:** miernejšie disciplinárne opatrenie môže uložiť generálny prokurátor. Keďže jednotlivé spolkové krajiny majú v oblasti regulácie disciplinárneho práva štátnych úradníkov vlastné právomoci, v zákonoch jednotlivých krajín existujú rôzne osobitné prvky; **EE:** o disciplinárnych opatreniach vrátane prepustenia rozhoduje generálny prokurátor na návrh disciplinárneho výboru prokuratúry. Proti rozhodnutiam o disciplinárnych opatreniach sa možno odvolať na správny súd; **IE:** o disciplinárnych opatreniach týkajúcich sa prokurátorov na nižších postoch rozhoduje zástupca riaditeľa prokuratúry. Proti odporúčaniam príslušného manažéra o potrebe prijatia disciplinárneho opatrenia sa možno pred prijatím rozhodnutia odvolať na externej disciplinárnej odvolacej rade; **EL:** za rozhodovanie o disciplinárnych priestupkoch a ukladanie všetkých disciplinárnych sankcií prokurátorov, s výnimkou prepustenia, o ktorom rozhoduje plenárne zasadnutie kasačného súdu, zodpovedajú päťčlenné disciplinárne rady odvolacích súdov. Proti rozhodnutiam päťčlenných disciplinárnych rád sa možno odvolať na sedemčlennej disciplinárnej rade najvyššieho súdu; **ES:** o disciplinárnych opatreniach, proti ktorým sa možno odvolať na Consejo Fiscal, rozhodujú hlavní prokurátori rôznych orgánov prokuratúry. Tento

orgán sa skladá z generálneho prokurátora, zástupcu generálneho prokurátora, hlavného inšpektora a šiestich ďalších prokurátorov. Jeho rozhodnutia podliehajú súdnemu preskúmaniu na Audiencia Nacional; **FR**: o opatreniach rozhoduje ministerstvo spravodlivosti po vydaní nezáväzného stanoviska Conseil Supérieur de la Magistrature. Proti rozhodnutiam o disciplinárnych opatreniach sa možno odvolať na Conseil d'Etat; **HR**: o disciplinárnych opatreniach rozhoduje Rada štátnych zástupcov, pričom tieto rozhodnutia môžu preskúmať správne sudy; **IT**: rozhodnutia súdnej rady o disciplinárnych opatreniach podliehajú súdnemu preskúmaniu najvyšším súdom; **CY**: disciplinárne opatrenia prijíma komisia pre verejnú správu, ústavný orgán pozostávajúci z piatich členov vymenovaných prezidentom republiky na šesťročné obdobie. Proti rozhodnutiam o disciplinárnych opatreniach sa možno odvolať na správnom súde a následne na najvyššom súde; **LV**: o všetkých disciplinárnych opatreniach proti prokurátorovi môže rozhodnúť generálny prokurátor. Hlavní prokurátori môžu udeliť podriadeným prokurátorom upozornenie alebo pokarhanie. V prípade závažnejšieho priestupku môže hlavný prokurátor predložiť generálnemu prokurátorovi návrh na udelenie iného disciplinárneho opatrenia. Proti rozhodnutiam o disciplinárnych opatreniach prijatým hlavným prokurátorom sa možno odvolať generálnemu prokurátorovi. Proti rozhodnutiam o disciplinárnych opatreniach prijatým generálnym prokurátorom sa možno odvolať na disciplinárnom súde; **LT**: o disciplinárnych opatreniach rozhoduje generálny prokurátor. Proti rozhodnutiam o disciplinárnych opatreniach sa možno odvolať na správnom súde; **LU**: o disciplinárnych opatreniach rozhoduje generálny prokurátor. **HU**: o opatreniach ako zrušenie odmienu, preradenie do nižšej platovej triedy alebo na nižší post či prepustenie rozhoduje generálny prokurátor. Vedúci oddelenia (generálny prokurátor) môže prijať voči podriadenému prokurátorovi miernejšie opatrenia (pokarhanie, vyslovenie nedôvery). Proti rozhodnutiam o disciplinárnych opatreniach sa možno odvolať na pracovnom súde; **MT**: Výbor advokátov a prokurátorov sa skladá z advokáta vymenovaného Komisiou pre výkon spravodlivosti, advokáta vymenovaného generálnym prokurátorom a troch prokurátorov vymenovaných komorou prokurátorov. Výbor môže uložiť peňažnú sankciu, vydať napomenutie a predložiť odporúčania prokurátorovi. Výbor môže požiadať komisiu o vydanie odporúčania predsedovi vlády, aby odporučil prezidentovi Malty pozastaviť prokurátorovi výkon funkcie alebo ho prepustiť. Proti opatreniam prijatým výborom sa možno odvolať na Komisiu pre výkon spravodlivosti; **NL**: určité miernejšie opatrenia (písomné pokarhanie, skrátenie nároku na riadnu dovolenku, predĺžený pracovný čas) môže uložiť priamy nadriadený prokurátor. Minister spravodlivosti môže rozhodnúť o preložení bez udelenia súhlasu, pozastavení výkonu činnosti, finančnej pokute a opatreniach týkajúcich sa mzdy na základe návrhu takéhoto opatrenia alebo odporúčania priamym nadriadeným prokurátorom. Vláda má právomoc prepustiť prokurátora na návrh alebo odporúčanie prepustenia priamym nadriadeným prokurátorom. Proti rozhodnutiam o disciplinárnych opatreniach sa možno odvolať na Centrale Raad van Beroep; **AT**: o disciplinárnych opatreniach rozhoduje špecializovaná komora súdu; **PL**: v prvej inštancii rozhoduje o disciplinárnych opatreniach vo všeobecnosti disciplinárny orgán pri generálnej prokuratúre, ktorá pozostáva z troch prokurátorov vymenovaných zhromaždeniami prokurátorov. Proti týmto opatreniam sa možno odvolať na disciplinárnej komore najvyššieho súdu, ktorý v určitých veciach koná ako rozhodujúci orgán prvej inštancie. Ak koná ako súd druhej inštancie, skladá sa táto komora z dvoch sudcov disciplinárnej komory a jedného prísediaceho. Prokurátora, ktorému bola dvakrát uložená sankcia iná ako pokarhanie, môže generálny prokurátor (ktorý je aj ministrom spravodlivosti) v prípade spáchania nového disciplinárneho priestupku (ktorým sa už nebude zaoberať disciplinárny súd) prepustiť bez možnosti súdneho preskúmania rozhodnutia generálneho prokurátora; **PT**: o prijatí disciplinárnych opatrení rozhoduje disciplinárne oddelenie Vysokej rady prokuratúry. Proti jeho rozhodnutiam sa možno odvolať na plenárnom zasadnutí Vysokej prokurátorskej rady a následne na najvyššom správnom súde; **RO**: o disciplinárnych opatreniach rozhoduje vyššia súdna rada. Proti rozhodnutiam o disciplinárnych opatreniach sa možno odvolať na najvyššom súde; **SI**: o disciplinárnych sankciách rozhoduje disciplinárny súd vymenovaný prokurátorskou radou. Disciplinárny súd prvého stupňa sa skladá zo šiestich štátnych prokurátorov, ktorých navrhol generálny prokurátor, a troch sudcov, ktorých navrhol predseda disciplinárneho súdu za sudcov prvej inštancie spomedzi členov tohto súdu. Disciplinárny súd druhej inštancie sa skladá zo šiestich členov vymenovaných prokurátorskou radou: predsedu, podpredsedu a dvoch členov, ktorých navrhol predseda disciplinárneho súdu za sudcov druhej inštancie spomedzi členov tohto súdu; dvoch najvyšších štátnych prokurátorov, ktorých navrhol generálny prokurátor; **SK**: o disciplinárnych opatreniach rozhoduje disciplinárna rada zložená z troch prokurátorov vymenovaných generálnym prokurátorom a vybraných z databázy minimálne 40 osôb navrhnutých radou prokuratúry. Proti týmto rozhodnutiam sa možno odvolať na disciplinárnej odvolacej rade pri generálnej prokuratúre, ktorá sa skladá z piatich prokurátorov vymenovaných generálnym prokurátorom a vybraných z databázy osôb navrhnutých radou prokuratúry. Rozhodnutia disciplinárnej odvolacej rady podliehajú súdnemu preskúmaniu na krajských súdoch; **FI**: o disciplinárnych opatreniach rozhoduje generálny prokurátor. Proti rozhodnutiam o prijatí disciplinárnych opatrení sa možno odvolať na správnom súde.

Na obrázku č. 54 sa uvádza prehľad vyšetrovacích orgánov, ktoré vykonávajú vyšetrovanie v súvislosti s disciplinárnymi konaniami týkajúcimi sa prokurátorov. Ak nie je v poznámke pod čiarou pod obrázkom uvedené inak, netýka sa predbežných zisťovaní, ktorých cieľom je rozhodnúť, či sa začne alebo nezačne formálne disciplinárne konanie. Fáza vyšetrovania predstavuje dôležitý krok v rámci disciplinárneho konania, ktorý môže mať vplyv na autonómiu prokuratúry. Vyšetrovacia právomoc môže byť vykonaná buď a) riadnymi nezávislými orgánmi,

ako sú súdy, súdna rada alebo prokuratúra; b) generálnou prokuratúrou alebo nadriadeným prokurátorom; alebo c) inými orgánmi.

Obrázok č. 54: Vyšetrojúci orgán zodpovedný za formálne disciplinárne konania so sudcami (*) (zdroj: Európska komisia a skupina expertov na problematiku boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu)

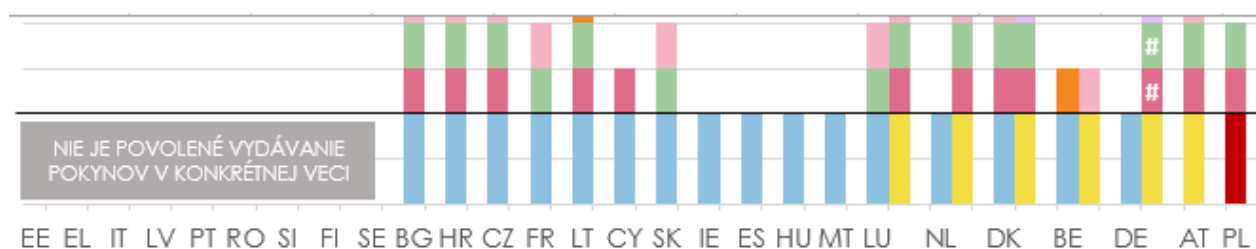

(*) **BE**: vyšetrovanie vykonáva priamy nadriadený prokurátor; **BG**: vyšetrovanie v prípade pokarhania vykonáva správny riaditeľ prokuratúry. Vyšetrovanie v prípade všetkých ostatných sankcií vykonáva trojčlenná disciplinárna komisia zvolená komorou prokurátorov Najvyššej súdnej rady spomedzi jej členov. Komora prokurátorov Najvyššej súdnej rady je zložená z generálneho prokurátora, štyroch členov volených prokurátormi, jedného člena voleného vyšetrojúcimi sudcami a piatich členov volených národným zhromaždením. Inšpektorát Najvyššej súdnej rady vykonáva inšpekcie, na základe ktorých môže navrhnúť disciplinárne konania; **CZ**: generálny prokurátor a hlavný prokurátor si môžu preštvovať spis prokurátora a požiadať ho o stanovisko; **DK**: vyšetrovanie vykonáva prokuratúra; **DE**: riaditeľ prokuratúry nielenže rozhoduje o tom, či začať disciplinárne konanie proti prokurátorovi, ale ho aj vykonáva. Keďže jednotlivé spolkové krajiny majú v oblasti regulácie disciplinárneho práva štátnych úradníkov vlastné právomoci, v zákonoch jednotlivých krajín existujú rôzne osobitné prvky; **EE**: vyšetrovanie vykonáva priamy nadriadený prokurátor alebo generálny prokurátor podľa toho, kto začal disciplinárne konanie. Úlohu získania dôkazov a žiadosti o vysvetlenia môže prideliť inému prokurátorovi, ktorý nie je členom disciplinárneho výboru, prokurátorom, proti ktorému sa začalo konanie, ani podriadeným daného prokurátora. O veci rozhoduje disciplinárny výbor prokurátorov, ktorý sa skladá z dvoch prokurátorov generálnej prokuratúry, dvoch prokurátorov okresnej prokuratúry a jedného sudcu; **IE**: vyšetrovanie vykonáva priamy nadriadený prokurátor. Ak sú skutočnosti zložité alebo je predpokladané pochybenie závažné, oddelenie ľudských zdrojov vykoná prípravu na uskutočnenie vyšetrovania; **EL**: vyšetrovanie vykonáva priamy nadriadený prokurátor; **ES**: vyšetrovanie vykonáva priamy nadriadený prokurátor; **FR**: po administratívnom zisťovaní môže minister spravodlivosti rozhodnúť o tom, že Conseil Supérieur de la Magistrature začne vec vyšetrovať; **HR**: vyšetruje nadriadený štátny prokurátor; **IT**: vyšetrovanie je oprávnený vykonávať generálny prokurátor pri najvyššom súde. Administratívne zisťovania je oprávnený vykonávať generálny inšpektorát pri ministerstve spravodlivosti; **CY**: generálny prokurátor vymenuje jedného alebo viacerých úradníkov s vyšším postavením ako predmetný úradník, ktorí vykonávajú vyšetrovanie a vypracujú správu. Generálny prokurátor potom na základe dôkazov rozhodne o tom, či záležitosť postúpi komisii pre verejnú správu; **LV**: úradník, ktorý má právo uložiť disciplinárnu sankciu (generálny prokurátor alebo hlavný prokurátor), preskúma všetky prijaté materiály a požiada prokurátora o vysvetlenie. V prípade potreby nariadi aj vyšetrovanie skutočností porušenia disciplíny. Vyšetrovanie môžu vykonávať prokurátor generálnej prokuratúry alebo hlavný prokurátor; **LT**: útvar vnútorného vyšetrovania generálnej prokuratúry alebo komisia pre oficiálnu inšpekciu zriadená príkazom generálneho prokurátora; **LU**: vyšetrovanie vykonáva poradný senát vyššieho súdu; **HU**: disciplinárny komisár vyšetrojúci vec je prokurátorom, ktorého poveril vyšetrovaním vedúci oddelenia (nadriadený prokurátor) vyšetrovaného prokurátora; **MT**: vec vyšetruje Výbor advokátov a prokurátorov. Tento orgán sa skladá z advokáta vymenovaného Komisiou pre výkon spravodlivosti, advokáta vymenovaného generálnym prokurátorom a troch prokurátorov vymenovaných komorou prokurátorov; **NL**: vyšetrovanie vykonáva priamy nadriadený prokurátor; **AT**: vyšetrovanie vykonáva špecializovaná komora súdu; **PL**: vec vyšetruje disciplinárny úradník, ktorý je prokurátorom vymenovaným do tejto funkcie generálnym prokurátorom (ktorý je aj ministrom spravodlivosti). Minister spravodlivosti môže ad hoc takisto vymenovať prokurátora za disciplinárneho úradníka ministra spravodlivosti s právomocou prevziať akékoľvek prebiehajúce disciplinárne vyšetrovanie alebo začať disciplinárne vyšetrovanie či konanie; **PT**: vyšetrovanie vykonáva inšpekcia prokurátorov. Tento orgán sa skladá z prokurátorov vymenovaných Vysokou prokurátorskou radou; **RO**: orgán súdnej kontroly je orgánom v rámci vyššej súdnej rady. Oddelenie vyšetrojúce disciplinárne opatrenia týkajúce sa prokurátorov sa skladá z 13 prokurátorov vymenovaných hlavným inšpektorom orgánu súdnej kontroly na základe výberového konania; **SI**: vyšetrovanie vykonávajú disciplinárny štátny prokurátor a jeho zástupca, ktorí sú najvyššími štátnymi prokurátormi vymenovanými prokurátorskou radou na návrh generálneho prokurátora a na základe udelenia súhlasu; **SK**: disciplinárna rada zložená z troch prokurátorov vymenovaných generálnym prokurátorom a vybratých

z databázy minimálne 40 osôb navrhnutých radou prokuratúry; **FI**: vyšetrowanie vykonáva generálny prokurátor; **SE**: vyšetrowanie vykonáva švédská prokuratúra.

Na obrázku č. 55 sa znázorňuje, v ktorých členských štátoch môže vydávať generálny prokurátor alebo minister spravodlivosti pokyny prokurátorom v konkrétnych veciach (orgán, ktorý môže vydávať pokyny), a uvádzajú sa niektoré zavedené záruky v prípade, ak sa takéto pokyny v konkrétnej veci vydajú. Okrem záruk uvedených na obrázku (¹²³) môžu byť zavedené aj ďalšie záruky. V krajinách, v ktorých je zákonom povolené, aby minister spravodlivosti vydával pokyny, sa táto právomoc využívala alebo využíva v praxi len zriedka (pozri vysvetľujúcu poznámku pod čiarou pod obrázkom).

Obrázok č. 55: Vydávanie pokynov prokurátorom v konkrétnych veciach: orgán, ktorý môže vydávať pokyny, a záruky (*) (zdroj: Európska komisia a skupina expertov na problematiku boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu)

Orgán, ktorý môže vydávať pokyny prokurátorom v konkrétnych veciach:

- Minister spravodlivosti, ktorý je aj generálnym prokurátorom
- Minister spravodlivosti
- Generálny prokurátor

Vybraté záruky v prípade pokynov vydaných v konkrétnej veci:

- Možnosť požiadať o preskúmanie súdom
- V prípade pokynu nestíhať musí byť informovaný parlament
- Účastníci konania majú k pokynom prístup a môžu ich pripomienkovať
- Pokyny musia byť vydané písomne
- Pokyny musia byť odôvodnené

(*) **BE**: minister spravodlivosti má právomoc vydávať pokyny týkajúce sa trestného stíhania v konkrétnych veciach (právo nariadiť trestné stíhanie je stanovené v článku 364 trestného poriadku a článku 151 ods. 1 ústavy). Pokyny sú priložené k spisu, ich naštudovanie účastníkmi konania však závisí od dôvodu vydania rozhodnutia a súčasnej fázy konania vo veci; **BG**: odvolanie je možné, proti konaniu generálneho prokurátora sa však odvolať nedá; **CZ**: generálny prokurátor má právomoc vydávať pokyny týkajúce sa trestného stíhania v konkrétnych veciach len v rámci generálnej prokuratúry a proti vrchnému štátnemu zastupiteľstvu; **DE**: #: záruky na spolkovú a celoštátnu úroveň sa líšia. Generálny spolkový prokurátor je jediným prokurátorom na spolkovú úroveň, ktorý podlieha dohľadu a usmerňovaniu spolkového ministra spravodlivosti a ochrany spotrebiteľa, pričom generálni prokurátori 16 nemeckých spolkových krajín podliehajú dohľadu a usmerňovaniu príslušného spolkového ministerstva spravodlivosti. Právo na dohľad a vydávanie príkazov zahŕňa aj právomoc vydávať pokyny príslušnému generálnemu prokurátorovi, obmedzuje ho však zásada zákonnosti (t. j. zásada zákonnosti trestného stíhania). Pokyny v konkrétnych veciach sa takmer nevyskytujú. Spolkové ministerstvo a vládne strany Sasko sa napríklad zaviazali, že svoje právo na vydávanie pokynov nebudú využívať. Ministerstvo Durínska sa zaviazalo, že nebude vydávať pokyny v konkrétnych veciach a ministerstvo Severného Porýnia-Vestfálska a vláda Dolného Sasko sa zaviazali, že pokyny budú vydávať iba vo výnimočných prípadoch. Pravidlá týkajúce sa pokynov nie sú stanovené v žiadnych spolkových zákonoch, ale v určitých celoštátnych zákonoch, ako aj spolkových a celoštátnych nariadeniach a usmerneniach. Pokyny spolkového ministerstva a ministerstiev Severného Porýnia-Vestfálska a Durínska musia byť napríklad v písomnej forme, v Durínsku musia byť aj odôvodnené, v Dolnom Sasku musia byť v písomnej forme, ak sa nedosiahne dohoda, a v Šlezvicku-Holštajnsku musia byť v písomnej forme zdokumentované a oznámené predsedovi parlamentu. Na spolkovú aj celoštátnu úroveň sú pokyny nadriadeného úradníka záväzné len v rámci interného pracovnoprávného vzťahu prokurátora, pričom konanie, ktoré je v rozpore s pokynmi, je stále účinné. Keďže prokurátor je povinný dodržiavať zákony, splnenie nezákonných pokynov musí odmietnuť. Môže proti nim namietat a dať ich preskúmať svojmu vyššiemu nadriadenému. Ak sa pokyn potvrdí a prokurátor má naďalej pochybnosti o jeho zákonnosti, môže požiadať o preskúmanie úradníkom na ďalšej vyššej úrovni. Ak sa pokyn znovu potvrdí, prokurátor ho musí splniť, pričom v takom prípade sa nedopúšťa porušenia svojich povinností ani vtedy, ak je pokyn nezákonný. Výnimkou je to, že prokurátori nesmú nikdy splniť pokyny, ktoré by predstavovali trestný čin, priestupok

123

Odporúčanie z roku 2000, odsek 13 písm. d) a e).

alebo porušenie ľudskej dôstojnosti. Právny prostriedok nápravy spočívajúci v preskúmaní pokynov súdom nie je k dispozícii. Súd však môže preskúmať zákonnosť pokynov počas disciplinárneho konania proti prokurátorom, napríklad ak musia rozhodnúť o tom, či nesplnenie pokynov predstavuje porušenie pracovných povinností; **DK:** minister spravodlivosti má právomoc vydávať pokyny týkajúce sa stíhania v konkrétnych veciach (§ 98 ods. 3 zákona o výkone spravodlivosti). Viacerí ministri spravodlivosti sa však využívaniu tejto možnosti bránili. Takýto pokyn bol naposledy vydaný v 90. rokoch 20. storočia. Predseda dánskeho parlamentu musí byť o pokynoch písomne informovaný (§ 98 ods. 3 zákona o výkone spravodlivosti). Regionálni štátni prokurátori môžu skúmať rozhodnutia policajných okrskov a riaditeľ prokuratúry môže skúmať rozhodnutia regionálnych štátnych prokurátorov; **IE:** nestanovuje sa v § 4.1 zákona z roku 1974 o stíhaní trestných činov; **ES:** generálny prokurátor stanoví vnútorné príkazy a pokyny vhodné pre úrad a výkon funkcií v oblasti trestného stíhania, ktoré môžu byť všeobecné alebo sa týkať špecifických záležitostí; **LT:** proti pokynom generálneho prokurátora sa možno odvolať na súde. Generálny prokurátor nemôže vydať pokyn o tom, aké rozhodnutie sa má prijať; **LU:** generálny prokurátor a minister spravodlivosti môžu dať prokuratúre pokyn, aby začala trestné stíhanie v danej veci (ale nemôžu dať pokyn nezačať trestné stíhanie). Takéto pokyny však minister spravodlivosti nevydal viac ako 20 rokov. Neexistuje žiadna právna požiadavka obrátiť sa na prokurátora alebo požiadať generálneho prokurátora o stanovisko k takémuto pokynu; **HR:** môže sa preskúmať zákonnosť, efektivnosť a pod. pokynov generálneho prokurátora; **HU:** podľa § 53 zákona CLXIV z roku 2011 o statuse generálneho prokurátora, prokurátorov a ostatných zamestnancov prokuratúry a o povolaní v oblasti prokuratúry môže prokurátor požiadať generálneho prokurátora o prijatie písomného potvrdenia pokynu v konkrétnej veci. Prokurátor môže pokyn výslovne odmietnuť, ak predstavuje trestný čin alebo priestupok alebo ak by ním bol prokurátor vystavený nebezpečenstvu, a ak prokurátor s pokynom nesúhlasí, môže požiadať o postúpenie veci inému prokurátorovi, pričom takúto žiadosť nemožno zamietnuť; **MT:** pokiaľ ide o otázky postavenia jednotlivých prokurátorov v porovnaní s postavením generálneho prokurátora, samotný úrad generálneho prokurátora sa zriaďuje maltskou ústavou. Takisto sa mu priznávajú práva a povinnosti a zabezpečuje dĺžka funkčného obdobia, ako sú stanovené v podmienkach článkov 91 a 97 ústavy. V kapitole 90 maltského zákonníka Vyhláska generálneho prokurátora sa uvádza, že generálny prokurátor zamestnáva úradníkov, ktorí ho zastupujú pri výkone jeho funkcií a povinností v súlade so zákonom. Takíto úradníci zastupujú generálneho prokurátora pri výkone jeho funkcií a uplatňovaní diskrečnej právomoci. Pri zastupovaní generálneho prokurátora pri výkone jeho funkcií majú úradníci rovnakú zákonnú ochranu. Podľa maltského práva sa teda prokurátorom neposkytujú osobitné záruky, pretože pri výkone svojho úradu majú podľa zákona zastupovať samotného generálneho prokurátora a pri týchto funkciách majú takú ochranu, akú zákon poskytuje samotnému generálnemu prokurátorovi; **NL:** minister spravodlivosti môže dať prokuratúre pokyn začať alebo nezačať trestné stíhanie v danej veci, ale musí vopred získať písomne odôvodnené stanovisko Rady generálneho prokurátora (College van procureurs-generaal) k navrhovaným pokynom, pričom v prípade pokynu nestíhať sa vyžaduje informovanie parlamentu. Doteraz sa však stal len jeden takýto prípad, a to pred vyše dvadsiatimi rokmi. Na pokyny vydané generálnym prokurátorom v konkrétnych veciach sa nevzťahujú žiadne osobitné nariadenia. Kolégium generálnych prokurátorov môže vydať pokyny prokurátorovi v konkrétnej veci. Tento orgán sa skladá z troch až piatich členov a rozhoduje väčšinou troch prítomných členov. Pre prípad vydania pokynov týmto kolégiom v konkrétnej veci nie sú zavedené žiadne osobitné záruky; **AT:** minister spravodlivosti má právomoc vydávať pokyny týkajúce sa trestného stíhania v konkrétnych veciach na základe nezáväzného stanoviska nezávislého orgánu (Weisungsrat) zriadeného pri generálnej prokuratúre. Minister spravodlivosti musí každoročne parlamentu podávať správu o všetkých pokynoch vydaných v konkrétnych uzavretých veciach, a to v prípade potreby aj s odôvodnením nedodržania stanoviska orgánu Weisungsrat (§ 29a ods. 3 zákona o prokuratúre). Za obdobie rokov 2012 – 2017 bolo oznámených 54 pokynov v konkrétnych veciach (Weisungsbericht 2018); **PL:** generálny prokurátor je tiež ministrom spravodlivosti. Ak generálny prokurátor nesúhlasí s pokynom v konkrétnej veci, môže požiadať o zmenu pokynu, svoje vylúčenie z rozhodovania vo veci alebo z účasti na veci. O vylúčení s konečnou platnosťou rozhodne generálny prokurátor, ktorý je priamym nadriadeným generálneho prokurátora, ktorý dostal pokyn; **SK:** pokyny v konkrétnych veciach musia byť priložené k spisu, aby si ich mohli ostatní účastníci konania prečítať, pričom pripomienkovať ich môžu len za osobitných okolností.

3.3.3. Zhrnutie nezávislosti súdnictva

Nezávislosť súdnictva je základným prvkom účinného justičného systému. Je dôležitá z dôvodu presadzovania právneho štátu, spravodlivosti súdneho konania a dôvery občanov a podnikov v právny systém. Z tohto dôvodu by každá reforma súdnictva mala byť v súlade so zásadami právneho štátu a s európskymi normami týkajúcimi sa nezávislosti súdnictva. V porovnávacom prehľade sú zobrazené trendy vo vnímaní nezávislosti súdnictva medzi širokou verejnosťou a spoločnosťami. V tomto vydaní sa takisto uvádzajú niektoré vybrané ukazovatele týkajúce sa právnych záruk v súvislosti s orgánmi zapojenými do disciplinárnych konaní týkajúcich sa sudcov a prokurátorov. Štrukturálne ukazovatele samy osebe neumožňujú vyvodiť závery o nezávislosti súdnictva členských štátov, ale predstavujú prvky, ktoré sa môžu považovať za východiskový bod pre takúto analýzu.

- V porovnávacom prehľade za rok 2020 vidieť vývoj v oblasti **vnímania nezávislosti**, ktorý vyplýva z prieskumov názorov širokej verejnosti (Eurobarometer) a spoločností (Eurobarometer a Svetové ekonomické fórum):
 - Všetky prieskumy vykazujú vo všeobecnosti *podobné výsledky*, najmä pokiaľ ide o zloženie dvoch skupín členských štátov s najvyššou a najnižšou vnímanou nezávislosťou súdnictva.
 - Z prieskumu Svetového ekonomického fóra (obrázok č. 48), ktorý sa predkladá ôsmykrát, vyplýva, že v približne dvoch tretinách členských štátov sa vnímanie nezávislosti zo strany podnikov v porovnaní s rokom 2010 a s minulým rokom *zlepšilo* alebo *nezmenilo*. Vnímanie nezávislosti sa za deväťročné obdobie takisto *zlepšilo* alebo *nezmenilo* v takmer troch pätinách členských štátov, ktoré čelia osobitným problémom ⁽¹²⁴⁾.
 - Z prieskumu Eurobarometra medzi širokou verejnosťou (obrázok č. 44), ktorý sa predkladá piatykrát, vyplýva, že vnímanie nezávislosti sa v porovnaní s rokom 2016 *zlepšilo* v približne dvoch tretinách členských štátov. Vnímanie nezávislosti zo strany širokej verejnosti sa za päťročné obdobie *zlepšilo* vo viac ako dvoch tretinách členských štátov, ktoré čelia osobitným problémom. V porovnaní s minulým rokom sa však vnímanie nezávislosti zo strany širokej verejnosti *zhoršilo* v približne dvoch pätinách všetkých členských štátov a v približne polovici členských štátov, ktoré čelia osobitným problémom, pričom v niekoľkých členských štátoch zostalo vnímanie nezávislosti na veľmi nízkej úrovni.
 - Z prieskumu Eurobarometra medzi spoločnosťami (obrázok č. 46), ktorý sa predkladá piatykrát, vyplýva, že v porovnaní s rokom 2016 sa vnímanie nezávislosti *zlepšilo* vo viac ako polovici členských štátov a v porovnaní s minulým rokom v približne troch pätinách členských štátov (v minulom roku to boli tri pätiny členských štátov, ktoré čelia osobitným problémom, a viac ako dve tretiny ostatných členských štátov). V niekoľkých členských štátoch však zostalo vnímanie nezávislosti na veľmi nízkej úrovni.
 - Medzi dôvodmi vnímania nedostatočnej nezávislosti súdov a sudcov sa najčastejšie uvádzalo *zasahovanie alebo tlak zo strany vlády a politikov*, po čom nasledovali tlaky na základe hospodárskych alebo iných špecifických záujmov. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi sú oba dôvody stále významné v prípade niekoľkých členských štátov, v ktorých je vnímanie nezávislosti veľmi nízke (obrázky č. 45 a 47).
 - Medzi dôvodmi dobrého vnímania nezávislosti súdov a sudcov takmer štyri pätiny spoločností a širokej verejnosti (čo sa rovná 43 % všetkých respondentov v prípade súdov a 44 % všetkých respondentov v prípade sudcov) uvádzali *záruky, ktoré poskytujú status a postavenie sudcov*.
- V porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície za rok 2020 sa uvádzajú aktualizované prehľady o disciplinárnych orgánoch, ktoré sa zaoberajú konaniami týkajúcimi sa sudcov, o právomoci súdnej moci, výkonnej moci a parlamentu pri výbere sudcov – členov súdnych

124

Pozri poznámku pod čiarou č. 18.

rád, ako aj niekoľko prehľadov týkajúcich sa prokuratúry:

- Na obrázku č. 49 sa podáva aktualizovaný prehľad o tom, ktorý orgán zodpovedá za **disciplinárne konanie týkajúce sa sudcov**. Vo väčšine členských štátov je orgán rozhodujúci o disciplinárnych sankciách nezávislý, ako napríklad súd (najvyšší súd, správny súd alebo predseda súdu) alebo súdna rada, zatiaľ čo v niektorých členských štátoch je to špecializovaný súd, ktorého členovia sú osobitne vyberaní alebo vymenúvaní (súdnou radou, sudcami alebo v jednom členskom štáte ministrom spravodlivosti), aby konali v disciplinárnych konaniach.
- Na obrázku č. 50 sa podáva aktualizovaný prehľad o tom, ktorý **vyšetrovací orgán zodpovedá za disciplinárne vyšetrovania týkajúce sa sudcov**. Vo väčšine členských štátov je vyšetrovateľom predseda súdu alebo súdna rada. V niektorých členských štátoch vyšetrovateľa osobitne vyberajú buď sudcovia, alebo súdne rady, pričom v jednom členskom štáte ho vyberá minister spravodlivosti.
- Na obrázkoch č. 51 a 52 sa podávajú aktualizované prehľady o zapojení súdnictva do **vymenúvania sudcov – členov súdnych rád a zloženia súdnych rád**. Je zodpovednosťou členských štátov, aby si usporiadali svoje justičné systémy, vrátane rozhodnutia o tom, či bude zriadená súdna rada. Ak však členský štát zriadil súdnu radu, nezávislosť rady musí byť zaručená v súlade s európskymi normami. V takmer všetkých členských štátoch sudcov – členov rád navrhujú a volia alebo vyberajú sudcovia.
- Na obrázkoch č. 53 a 54 sa podávajú prehľady o **disciplinárnych orgánoch zaoberajúcich sa konaniami, ktoré sa týkajú prokurátorov**. Na obrázku č. 55 sa podáva aktualizovaný a podrobnejší prehľad toho, ktoré orgány môžu vydávať **pokyny prokurátorom v konkrétnych veciach**, a uvádzajú sa niektoré zavedené záruky v prípade, ak sa takéto pokyny v konkrétnej veci vydajú.

4. ZÁVERY

Z porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície za rok 2020 vyplýva neustále zlepšovanie účinnosti justičných systémov vo väčšine členských štátov. Stále však pretrvávajú problémy, pokiaľ ide o zabezpečenie plnej dôvery občanov v právne systémy tých členských štátov, v ktorých by mohli byť ohrozené záruky statusu a postavenia sudcov, a tým aj ich nezávislosť.

Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície obsahuje objektívne a porovnateľné informácie o nezávislosti, kvalite a efektívnosti vnútroštátnych justičných systémov, používa sa ako referencia v európskom semestri a bude jedným zo zdrojov nadchádzajúcej správy o právnom štáte. Ako už bolo uvedené v oznámení s názvom Posilnenie právneho štátu v Únii – Konceptia pre prijatie opatrení, porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície sa bude naďalej vypracúvať v oblastiach, ktoré súvisia s právnym štátom.